

*Lærebog i
Fransk Syntaks*

AF OLUF NIELSEN

ANDEN ÆNDRERE UDGAVE
SJETTE OPLAG

GYLDENDAL

Bogen er sat med Linotype Klassisk.
Nærværende Oplag er et uændret
fotografisk Optryk af 2. ændrede Udgave
5. Oplag, trykt i
S. L. Møllers Bogtrykkeri, København.
Printed in Denmark 1969.

Odense
Universitetsbibliotek
69-9713

FORORD

Da Forlaget anmodede mig om at besørge en ny Udgave af min 25 Aar gamle „Syntaks“, blev det min Opgave at underkaste den et grundigt Gennemsyn. Dette Gennemsyn maatte efter Omstændighederne foretages paa meget kort Tid, men har dog ført til saa mange Ændringer, baade mindre og større, at skønt Stofordningen og Paragrafinddelingen fra 1. Udgave er bibeholdt, vil de to Udgaver ikke kunne bruges ved Siden af hinanden.

Hr. Adjunkt *Olesen* har hjulpet mig med Raad og gode Vink, og hvis Bogen er blevet forbedret, har han sin Andel deri, selv om han intet Ansvar har. Jeg bringer ham her min bedste Tak.

København, August 1930.

Forf.

Indholdsoversigt.

	Side
FØRSTE KAPITEL: Artiklerne § 1—20	1
I. Den bestemte Artikel: A. Ved Egennavne § 2—4. B. Ved Fællesnavne § 5—7. II. Delingsartiklen § 8—10. III. Den ubestemte Artikel § 11—12. IV. Substantivet uden Artikel § 13—18. V. Artikel og Substantiv § 19—20.	
ANDET KAPITEL: Substantiver og Adjektiver § 21—37	19
I. Deres Brug § 21—25. II. Adjektivets Plads § 26—30. III. Adjektivets Overensstemmelse § 31—33. IV. Komparationen § 34—37.	
TREDJE KAPITEL: Talord § 38—40	34
FJERDE KAPITEL: Pronominer § 41—70	36
I. Personlige Pronominer: A. De tonløse Formers Brug § 41—43. B. De betonede Formers Brug § 44. C. De tonløse Formers Plads § 45—47. D. Pronominaladverbierne <i>en</i> og <i>y</i> § 48—50. E. Det releksive Pronomen § 51. II. Possessive Pronominer § 52—54. III. Demonstrative Pronominer: A. Adjektiviske Ord § 55—56. B. Substantiviske Ord § 57—58. IV. Relative Pronominer § 59—62. V. Spørgende Pronominer § 63—65. VI. Ubestemte Pronominer § 66—70.	
FEMTE KAPITEL: Verber § 71—117	75
I. Art og Styrelse: A. Transitive og intransitive Verber § 71—75. B. Releksive Verber § 76—78. C. Upersonlige Verber § 79. D. Hjelpeverberne § 80—82. II. Maader: A. Indikativ § 83. B. Konjunktiv § 84—89. C. Imperativ § 90. D. Infinitiv § 91—99. E. Participle § 100—103. III. Tider: A. Indikativs Tider § 104—113. B. Konjunktivs Tider § 114. C. Infinitivs Tider § 115. IV. Person og Tal § 116—117.	

SJETTE KAPITEL: Uhjællige Ord § 118—161 126

I. Adverbier: A. Almindelige Bemærkninger § 119—121. B. Nægtelsesadverbierne § 122—125. II. Præpositioner: A. Almindelige Bemærkninger § 126—128. B. Brugen af *à* § 129—131. C. Brugen af *de* § 132—138. D. Andre Præpositioner § 139—158. III. Konjunktioner § 157—161.

SYVENDT KAPITEL: Sætningsbygningen § 162—171 163

I. Den normale Sætningsform § 162—164. II. Afvigelser herfra: A. Eftertryksform § 165—166. B. Spørgsform § 167. C. Subjektets Omstilling § 168—171.

FØRSTE KAPITEL

Artiklerne.

§ 1. Den bestemte Artikel er efter sin Oprindelse et demonstrativt Pronomen (det lat. *ille*), hvis Betydning er blevet svækket, den ubestemte Artikel Talordet *én*, brugt tonløst, og Delingsartiklen kun en særlig Brug af den bestemte Artikel med det partitive *de*. Artiklerne udgør saaledes ikke nogen særskilt Ordklasse, men behandles dog af praktiske Grunde for sig.

I. Den bestemte Artikel.

A. Ved Egennavne.

§ 2. **Geografiske Egennavne** (med Undtagelse af Byers Navne) forbindes med den bestemte Artikel: *L'Asie; la France, le Danemark, les Pays-Bas* (Nederlandene); *la Bretagne; la Crête; le Jura; la Seine; le (lac) Léman* (Genfersøen); *la Méditerranée; le Sahara*.

Herved mærkes dog:

1) Med Hensyn til **Landes** (og Landsdeles) Navne:

a) Enkelt Landnavne, som oprindeligt er Bynavne, har ingen Artikel: *Bade, Naples*. Ligeledes uden Artikel *Galles* (Wales). Der føjes dog næsten altid et Fællesnavn til disse Navne: *Le pays de Galles, le grand-duché de Bade, le royaume de Naples*.

b) Artiklen bortfalder **altid** efter Præpositionen **en**: *Voyager en France* (rejse i F.); *aller en Allemagne* (rejse til T.); *il est depuis quelque temps en Grèce*; *de là il ira en Italie*; *en Chine*, *en Crimée*, *en Vendée*.

Anm. En er ved Hunkønsnavne det sædvanlige Udtryk for baade i og til. Enkeltvis erstattes det med *dans* med Art.: *dans l'Inde* (tidligere *aux Indes*). — Ved Hunkønsnavne (og ved de saa Betegnelser for Lande, der er af Flertal) bruges i Reglen ð med Art.: *au Japon*, *au Chili*, *au Danemark* (dog ogsaa *en D.*), *aux États-Unis*.¹⁾

Hvis der til Landets Navn er knyttet en adjektivisk Bestemmelse, bruges *dans* med Art.: *dans l'Afrique centrale*, *dans la France méridionale*, *dans l'Amérique du Nord*.

Efter *partir* (*s'embarquer*, *faire voile* [afsejle], *se mettre en route*) bruges oftest *pour* med Art.: *il est parti pour l'Angleterre*, *pour la France* (dog ogsaa *en Angleterre*, *en France*).

c) Artiklen bortfalder **ofte** efter Præpositionen **de**, nemlig:

I. paa Spørgsmaalet *hvorfra*: *il vient d'Italie*, *il est arrivé de Hollande*, *il est de retour d'Amérique* (er vendt hjem fra A.).

II. i Titler: *Le roi de Suède*, *l'empereur de Russie*, *le comte de Champagne*, *l'ambassadeur d'Espagne* (den spanske Gesandt), *le consul de Belgique*; — *Robert de Normandie*, *Anne d'Autriche*.

III. efter Fællesnavne med et definitivt *de* (§ 135): *Le royaume de Norvège*, *la république de Bolivie*, *la province de Normandie*.

IV. naar *de* i Forbindelse med Landets Navn træder i Stedet for det tilsvarende Adjektiv (§ 25), især for at

¹⁾ Le er paa Grund af Hunkønsnavnenes forholdsvis Sjældenhed blevet følt som en mere integrerende Del af Navnet end *la* (navnløse ved flerne, ikke-europæiske Lande), og *en te*, som overhovedet ikke bruges i nyere Sprog, er som i andre Tilfælde blevet erstattet med *au* (sml. § 144, Fodn.); ligeledes *en les* med *aux*.

betegne en Handelsvares Hjemsted: *Des gants de Suède* (svenske Handsker), *du fromage de Hollande* (hollandsk Ost), *des vins de France*, *du thé de Chine*, *de la porcelaine de Saxe*; — eller for at danne politiske, historiske, militære eller geografiske Betegnelser: *Le trône (la couronne) d'Espagne*, *le parlement d'Angleterre*; *les guerres d'Italie*, *la campagne de Russie*, *l'Institut de France*; *les chasseurs d'Afrique* (det afrik. Jægerkorps), *l'armée d'Italie* (den i I. opererende Hær)¹⁾; *la côte d'Afrique* (den afrik. Kyst), *les plaines de Champagne*, *la Turquie d'Asie*; *Genève*, *ville de Suisse*.

Anm. Sprogbrugen er dog m. H. t. Brug eller Ikke-Brug af Art. efter *de* noget usikker. Der siges f. Eks. baade *les guerres de Vendée* og *les guerres de la Vendée*, baade *le roi de* og *du Danemark*, *histoire de France* men *histoire littéraire de la France*. — Ved Hunkøns- (og Flertals-)navne beholdes i Reglen Artiklen: *il est de retour du Brésil*; *l'empereur du Japon*; *le département du Calvados*; *de la porcelaine du Japon*; *l'expédition du Mexique*; *Porto*, *ville du Portugal*; *le royaume des Pays-Bas*. Ligeledes beholdes Artiklen, hvis der til Landets Navn er knyttet en adjektivisk Bestemmelse: *les villes de la France du Nord*.

2) Med Hensyn til Øers Navne:

Navne paa Smaaøer behandles som Bynavne og bruges uden Artikel: *Malte*, *Sainte-Hélène*, *Terre-Neuve* (Newfoundland). Ligeledes i Reglen Ønavne, som ikke har fransk Form: *Cuba*, *Madagascar*. Ofte tilføjes *l'île de*; saaledes især *l'île d'Elbe* (Elba).

Mærk: *En Sicile*, *en Corse* (som ved Landes Navne), men *à Cuba*, *à Malte* (som ved Bynavne). Furan *l'île de* bruges *dans*: *dans l'île de Cuba*. Fra enkelte Ønavne kan Artiklen ikke skilles, f. Eks. *la Martinique* (så *la Martinique*).

Anm. Departementernes Navne har som Regel Artikel, undt. de sammensatte, f. Eks. *le Var*, men *Seine-et-Oise*.

3) Med Hensyn til Bjerges Navne:

Efter *le mont* og *le cap* (§ 135, Anm.) falder Artiklen

¹⁾ Medens derimod *l'armée de l'Italie* vilde betyde Italiens Hær.

bort: *Le mont Vésuve, le cap Finistère*, — hyppigt ogsaa efter *la montagne de: la montagne de* eller *du Caucase*.

4) Med Hensyn til Floders Navne:

Artiklen udelades som oftest i sammensatte Bynavne med *sur: Boulogne-sur-Seine, Châlons-sur-Marne*, ligeledes i Reglen ved Hunkønsnavne efter *le fleuve de* (om store Floder) eller *la rivière de: le fleuve de Seine, la rivière de Marne* (men *le fleuve du Rhin, la bataille de la Marne*).

§ 3. **Bynavne og Personnavne staar uden Artikel:** *Paris, Copenhague — Dumas, Jésus-Christ* (zeczykri), *Dieu, Satan*²⁾ — Herved mærkes:

1) Artiklen føjes naturligt til, hvis der staar Adjektiv foran Navnet³⁾ eller er tilføjet en Genitiv: *Le grand Alexandre, la belle Naples, la Vénus de Praxitèle, le Paris du XVIIIe siècle*.

2) Er et Bynavn eller et Personnavn brugt som Navn paa et Skib, har det Artiklen: *le Paris* (Passagerdamper), *le Bouvet* (Krigsskib, opkaldt efter en berømt Admiral).

3) Nogle Bynavne, deriblandt en Del, som oprindeligt er Fællesnavne, har Artiklen: *Le Havre* (Havnen), *la Rochelle* (Klippen), *la Haye* (Hegnet), *le Mans* [mâ], *le Creuzot, le Pirée, le Catre, la Merque, la Havane*.

4) Nogle italienske Familienavne (Navne paa berømte Digtere og Kunstnere) har fra Italiensk arvet den bestemte Artikel: *le Corrége, le Tasse, l'Arliste; le poëme du Tasse*⁴⁾. Artikel bruges desuden ret hyppigt ved kendte Sænekunstnerinders Efternavne: *La Réjane* (for Mme. R.) a été *extraordinaire* (overgik sig selv). Almuesproget bruger familiært ofte *la* ved Kvindenavne (*la Cognette*, Kone eller Datter til *Cognet*). I øvrigt betegner An-

²⁾ Derimod *le Christ* [krist], *le diable*.

³⁾ Undtagen *saint* og *feu: saint Jean* (men *la Saint-Jean*, St. Hansdag), *feu Lionel* [salig L.]. — Er der føjet et Adjektiv til efter Navnet, bruges ingen Artikel: *Dreyfus innocent a été condamné*.

⁴⁾ Kun Efternavne kan paa Italiensk have Artiklen. Derfor hedder det i Eks. *Dante, Titien* (uden Art.), fordi disse Navne er Fornavne.

vendelse af Artikel ved Personnavne en vis Ringeagt (denne her, den Fyr).

En Del franske Familienavne, som oprindeligt har været Fællesnavne eller Adjektiver, er sammensatte med Artiklen: *la Fontaine, Lesage*. Denne Artikel kan ikke smelte sammen med et foregående *de* eller *à: Les romans de Lesage*.

Anm. Personnavne kan staa som Fællesnavne: *Un Mécène, un Mirabeau, les Napoléon* (Mænd som N.) *sont rares*. — Et Personnavn (føjet) med Flertalsartiklen kan ogsaa betegne flere Personer af samme Navn: *Les deux Cornélie* (de to Brødre C.), *je viens de chez les Durand* (Familien D.).

§ 4. Om andre Egennavne end de foran nævnte gælder følgende Regler:

1) **Verdenshjørnernes Navne har Artiklen:** *Marcher vers le sud. — Le Rhin coule vers le nord. — Le vent a tourné* (er slaaet om) *à l'est* (à l'ouest, au sud-est). — *Au nord de* (nord for).

Anm. Dog hedder det *le vent d'est* og *le vent d'ouest* (derimod sædvanligvis *le vent du nord, du sud*).

2) **Maaneders og Ugedages Navne har ingen Artikel**¹⁾: *Septembre est la saison des pluies. — Janvier a trente et un jours. — Il est arrivé mardi* (i Tirsdags); *il partira jeudi* (paa Torsdag).

Derimod bruges Artikel ved Almanakkens Navne paa Aarets Dage (fête or underforstaact): *La Pentecôte* (Pinsø), *l'Ascension, la Toussaint* (Allehelgensdag, egl. *la fête de tous les saints*), *la Saint-Jean, la Saint-Barthélemy*. — Dog bruges sædvanligvis *Pâques* og *Noël* uden Artikel: *Noël approche; Pâques est tard cette année. La pâque* betegner Jødernes Poeske.

Anm. Ugedagenes Navne bruges med Artikel foran Datoer: *Le mardi, 16 août*. Ligeledes for at udtrykke Gentagelsen: *Il dîne chez nous le dimanche* (om Søndagen) — og for at betegne, at den omtalte Dag ligger over en Uge fra Udgangspunktet: *Il était venu le lundi* (om Mandagen) *et est reparti le jeudi*.

¹⁾ Med mindre der er tilføjet et Adjektiv eller en Genitiv: *Le beau mai, à la mi-janvier*, med i januar (mi af lat. medius); *le jeudi de la semaine sainte*.

B. Ved Fællesnavne.

§ 5. Den bestemte Artikel bruges som paa Dansk ved Fællesnavne for at betegne et bestemt Eksempel af en Art. *Le chien*, Hunden α : den og den bestemte Hund.

Et Substantiv kan være bestemt (saaledes at det kræver den bestemte Artikel) af den Sammenhæng, hvori det forekommer, men ogsaa:

1) af en **Genitiv** (herunder *dont* og *en*): *Le chapeau de Pierre*. — *L'homme dont je connais le fils*. — *Quand on est dans un pays, il faut en suivre l'usage*. — Dansk har her ingen Artikel.

2) af en **relativ Sætning**, en definitiv Tilføjelse med *de* eller en At-Sætning: *La maison* (det Hus) *où je demeure*. *Le courage dont il a fait preuve* (aflagt Bevis). — *Faites-moi le plaisir* (den Fornøjelse) *de venir me voir*. *Avoir l'habitude, le courage* (den Vane, det Mod) *de faire qch*. — *J'ai la conviction* (den Overbevisning) *qu'il le fera*. — I disse Tilfælde bruger Dansk som oftest et demonstrativt Pronomen (sml. § 56).

Anm. Et med *de* eller *que* bestemt Subst. mangler i visse staaende Udtryk (Rester af gammelt Sprogbrug) Artiklen; saaledes: *sous peine de, à cause de, avoir coutume de, afin de (que)*, egl. til den Ende at, *à condition de (que), de sorte (manière, façon) que*.

§ 6. Men paa Fransk har Artiklen ved Fællesnavne to Anvendelser, idet den ikke blot bruges for at betegne et Eksempel af Arten, men selve Arten i sin Almindelighed (i denne Anvendelse vil den i det følgende blive kaldt for **Artsartiklen**). I Sætningen: *Les enfants pleurent souvent*, Børn græder tit, betegner *les enfants* ikke de og de bestemte Børn (som det gør f. Eks. i *les enfants du comte*), men Børn i al Almindelighed. Saaledes: *Les ours ne touchent pas les cadavres*. — *Le fer est plus utile que l'or*. — *J'aime le café*. — *Cette machine*

marche à la vapeur. Ligelødes i Udtryk som: *jouer du piano, aux cartes* (§ 74); *pêcher à la ligne* (fiske med Snøre); *le marché au blé* (Kornstorvet); *une fleur des champs* (Markblomst); *le meilleur des hommes* osv.

Navnlig finder Artsartiklen Anvendelse ved abstrakte Substantiver, som tit har den omtalte Betydning af ubestemt Almindelighed. Eks.: *Le silence exprime la discrétion* (Takt) *et le respect*. — *La santé est le premier des biens*. — *Elle avait un penchant irrésistible à la médisance* (et uimodstaeligt Hang til Sladder). — *Obtenir un aveu* (Tilstaelse) *par le mensonge*. — *Vivre dans la pauvreté, dans la solitude*. — *Savoir le français, les langues étrangères*. — *Le ministre de la justice, du commerce*. — Saaledes bruges Navne paa Videnskaber og Navne paa Sygdomme med Artikel: *Il étudie la chimie*. — *Il a la rougeole* (Mæslinger), *le mal de mer* (Sosyge). — *Ce remède garantit de* (beskytter imod) *la fièvre*.

Anm. I det gamle Sprog bruges Artsartiklen ikke, og af den gamle Sprogbrug er talrige Rester bevaret (se § 18).

§ 7. Særlige Tilfælde, i hvilke Fransk bruger den bestemte Artikel, medens Dansk ikke har den:

1) Artikel bruges ved Angivelse af Titel eller Livsstilling foran et Personnavn: *L'empereur Napoléon*; *le roi Christian*; *le président Doumergue*; *le maréchal Joffre*; *le cordonnier N.* (Skomager N. N.); *le père Ange* (Pater A.). — Efter *monsieur* (*madame, mademoiselle, monseigneur*) ogsaa uden Personnavn, haade i Omtale og Tiltale: *Monsieur le maire*; *madame la baronne*; *monseigneur l'évêque*.

2) I Beskrivelser med Verbet *avoir* siges paa Fransk f. Eks.: *Il a les yeux bleus*, han har blaa Øjne (men egl. han har Øjnene blaa α : hans Øjne er blaa; Adjektivet er føjet prædikativt til Objektet). Forudsætningen for denne Udtryksmaade er, at Objektet betegner

et Tilbehør ved Subjektet, som man kan gaa ud fra som givet¹⁾, og at et Adjektiv er henført dertil. Saaledes: *Elle a les cheveux blonds, les manières gracieuses* (et tækkeligt Væsen). — *J'ai les mains froides, les pieds gelés, le cœur gros* (jeg er beklemmt om Hjærtet). — *Le chêne a l'écorce rude* (en ujævn Bark).

En tilsvarende Udtryksmaade bruges under samme Forudsætning i Beskrivelser med Præpositionen *à* (svarende til dansk med; § 131, 5) og i absolute Udtryk, der uden Præp. lægges til en Sætning for at betegne et Forhold ved Subjektet (paa Dansk med; *avant* kan tænkes underforstaaet): *Une jeune fille aux yeux bleus; un jeune homme à la figure intelligente; un homme à l'air farouche* (med vildt Udseende); *un gaillard aux poings énormes* (en Fyr med vældige Næver)²⁾. — *François écoutait, les sourcils froncés* (med rynkede Bryn). *Il est revenu, la tête basse* (slukøret).

ANM. Den her angivne Udtryksmaade er ikke obligatorisk; der kan ogsaa siges f. Eks.: *Le jeune lieutenant avait de fort grands yeux, des dents blanches, une taille élégante.* — *Un prêtre à grande barbe noire.*

3) I en Del staaende Udtryk (som mest kommer ind under Reglen i § 6) bruges paa Fransk Artiklen. Af saadanne Udtryk kan nævnes:

Avoir le temps (je n'ai pas le temps). *Il n'a pas le sou*, han ejer ikke en Skilling.

Être le maître. *Être le bienvenu* (la bienvenue, les bienvenus).

Faire la guerre (à qn). *Faire la paix* (slutte Fred), f. l'ambone (give Almisst), f. le commerce (drive Handel). *Faire la dame* (spille Dame).

¹⁾ Modsat f. Eks.: *il a une grande bosse* (Bule) au front.

²⁾ Udtryk med *à* = med, der ikke kan komme ind under ovenstaaende Regel, har sædvanlig Substantivet artikellest eller med bestemt Art. som paa Dansk: *Un homme à lunettes bleues* (ingen Delingsartikel); *Homme aux lunettes*.

Sentir (puer) *le tabac* [tuba], lugte (stinke) af Tobak. *Cela sent le moisi, le brûlé* (smager muggent), svedent.

Souhaiter le bonjour, la bonne année (glædeligt Nytaar).

Comprendre (savoir, apprendre, étudier) *le français* (men parler français).

Mettre le feu à (sætte Ild paa). *Le feu est à la maison.* Au feu (Brand!).

Jeter (lever) *l'ancre.* *Jouer la comédie.* *Prendre l'air* (trække frisk Luft). *Porter le deuil* (gaa i Sorg). *Prêter l'oreille.* *Venir le premier* (le dernier). *A la fois* (paa én Gang). *Au revoir.* *Dans l'occasion* (ved Lejlighed). *Vers* (sur) *le soir, les dix heures.*

4) I fortoilet Sprog (og Almuesproget) bruges ikke sjældent den best. Artikel i Tiltale: *Au revoir, les amis! Bonsoir, la compagnie! Bravo, la petite dame! Ho!à, l'ami!*

Ligeledes bruges den ofte i Udbrud i Stedet for *quel*: *L'excellent homme! La belle découverte!* det var en rar Opdagelse! *La belle affaire!* pyt med det!

II. Delingsartiklen.

§ 8. Ved Delingsartiklen forstaas en Forbindelse af det partitive *de* og Artsartiklen, som bruges for at betegne i Ental en ubestemt Mængde, i Flertal et ubestemt Antal. Sml. f. Eks.: *Les enfants pleurent souvent* (Artsartikel: Børn i al Almindelighed) og: *avez-vous des enfants* (Delingsartikel: nogle Børn) eller: *j'aime le café* og *j'ai bu du café.*

Delingsartiklen bruges haade ved konkrete og (i overført Forstand) ved abstrakte Substantiver¹⁾, haade ved Objekter, Subjekter og ved Substantiver, der er styret af Præposition: *Il a du chagrin; vous avez de la chance; des gens sont venus; du courage est nécessaire; travailler*

¹⁾ Forskellen mellem Artsartikel og Delingsartikel er ved abstrakte Substantiver ikke skarp. Uden synderlig Forskel siges f. Eks.: *Cette nouvelle répandit la terreur* og *de la terreur.* Sml. ogsaa: *Tant que* (saa længe som) *l'ambition et la vanité seront sur la terre* og: *tant qu'il y aura de l'ambition et de la vanité sur la terre.*

pour de l'argent; marcher avec des béquilles (Krykker); *réussir* (komme frem) *par des intrigues*. Men efter *de* bortfalder den altid: *Se nourrir avec du pain*, men *se nourrir de pain*; *être couvert de boue* (Snavs); *il était dépositaire* (Indehaver) *de secrets importants*.

Anm. Delingsartiklen bruges undertiden ved Egennavne: *Elle nous a joué du Chopin; c'est du Jean-Jacques* (noget Rausseau'sk Snak). — Den kan ogsaa bruges foran Udtryk med Talord: *Il restait dans son jardin jusqu'à des dix et onze heures* (indtil Klokken blev baade 10 og 11 o; indtil sene Klokkeslet).

§ 9. Delingsartiklen maa tænkes opstaaet ved Underforstaaelse af et Mængdesbegreb: noget af Arten (§ 136)¹⁾.

Men vigtigt er det at lægge Mærke til, at hvis Mængdesbegrebet er udtrykt, bruges efter *de* ingen Artsartikel.

Som Mængdesudtryk optræder ikke blot Substantiver, men ogsaa Mængdesadverbier og Nægtelser:

1) **Mængdesubstantiver:** *Une foule de gens; un kilo de sucre; un morceau de pain; une tasse de café; une douzaine de chemises; deux millions d'habitants*. — Hertil Udtryk som: *Quatre jours de vivres* (Proviant for 4 Dage), *quinze jours de campagne* (14 Dages Felttog) osv.

Derimod naturligvis: *J'ai mangé un morceau du pain que j'ai acheté* (bestemt Artikel og ikke Artsartikel).

Anm.: *La plupart*, Størstedelen (de fleste), fordrer altid Artiklen efter *de*: *la plupart des hommes*, de fleste Mennesker. — Følgende, nu noget forældede, Udtryk for „en Masse“, „en Høben“ kan mærkes: *nombre de* (bon nombre de), *quantité de*, *force* (uden *de*): *On voit force sangliers* (en Masse Vildsvin) *en Corse*.

¹⁾ Paa ganske samme Maade som i Delingsartiklen bruges *de* undertiden foran Udtryk med possessivt eller demonstrativt Pronomen: *Souvent le hasard nous joue de ces tours-là* (den Slags Puds). — *Donnez-nous bientôt de vos nouvelles* (lad os snart høre fra Dem).

2) **Mængdesadverbierne** er: *Beaucoup, plus, combien, peu* (lidet, saa), *un peu* (lidt, en Smule), *moins, tant, autant, trop, assez*. Eks.: *Beaucoup de soldats; le peu d'argent qu'il avait* (de saa Penge); *un peu de sucre, s'il vous plaît; c'est trop de zèle* (altfor megen Iver).

Men: *beaucoup des soldats avaient peur* (mange af Soldaterne).

Forskellige Gradsadverbier kan bruges som Mængdesadverbier, f. Eks. *infinitement de, prodigieusement de, pas mal de* (ikke saa faa, en hel Del), *passablement de* (temmelig mange). Efter *bien* (i Bet. meget, mange), bruges derimod Delingsartikel: *Il a bien de l'esprit, bien des amis* (meget Vid, mange Venner; egl. forstærkende: han har i høj Grad Vid, Venner). Dog: *bien d'autres*, mange andre.

3) **Nægtelser**, der bruges som Mængdesudtryk, er: *ne . . . pas (point) de*, ingen, *ne . . . guère de*, ikke ret meget (mange), *ne . . . jamais de*, aldrig nogen, *ne . . . plus de*, ikke længer nogen: *Cet homme n'a pas d'amis* (ingen Venner); *il n'a jamais d'argent* (har aldrig Penge); *je promets de ne pas faire d'imprudences* (ingen Uforsigtigheder at begaa).

I ufuldstændige Sætninger bortfalder *ne* (§ 122): *Pas de réponse!* intel Svar! — *Plus de doute!* (nu var der) ingen Tvivl mere¹⁾.

Anm. 1. Ligesom efter Nægtelserne bruges *de* og ikke Delingsartiklen ved Objektet for en Infinitiv, der er styret af *être* (eller for et Verbum, styret af *sans que*), hvis Meningen er nægtende: *Sans faire de bruit; sans qu'il donne d'argent*. Men: *Il ne peut pas parler sans faire des fautes* (Meningen er bekræftende: han gør Fejl).

Anm. 2. Hvis en Nægtelse ikke er Mængdesudtryk, bruges naturligvis Delingsartikel paa sædvanlig Maade: *Je n'ai pas de*

¹⁾ Et bekræftende „mere“ hedder altsaa i denne Slags Sætninger ikke *plus*, men *encore*: *Encore du jambon, s'il vous plaît*, maa jeg bede om noget mere Sildke.

l'argent pour le dépenser si follement. — Je ne vous demande pas de l'argent, mais des conseils).

§ 10. Hvis et Substantiv med Delingsartikel har et Adjektiv foran sig, kræver en gammel Regel, som endnu nogenlunde overholdes i Bogsproget, som Delingsartikel brugt *de alene* (idet Adjektivet tænkes at træde i Stedet for *le, la, les*): *de bon vin, de mauvaise musique, de grands arbres*. — Substantivet kan være erstattet af et *en*: *Je n'ai pas de mauvais vin, je n'en ai que de bon*.

I Talesproget følges denne Regel ikke; ogsaa i dannet Tale siges hyppigst *du bon vin, de la mauvaise musique, des petites filles*.

Anm. Hvis Adjektiv og Substantiv hører meget nøje sammen og tjener til at udtrykke et samlet Begreb, bruger ogsaa Skriftsproget den fulde Delingsartikel: *du bon sens* (sund Fornuft); *des bons mots* (Vittigheder); *des grands seigneurs* (fornemme Herret); *des jeunes gens* (unge Mænd); *des jeunes personnes* (unge Damer).

Foran substantiverede Adjektiver bruges naturligvis den fulde Delingsartikel: *Des riches; des morts; il y a là du vrai* (noget sandt). Dog hedder det altid, ogsaa i Talesproget, *d'autres* (andre).

III. Den ubestemte Artikel.

§ 11. Den ubestemte Artikel bruges ifølge sin Oprindelse og Natur ved Substantiver, der betegner Ting, som kan tælles: *une table*. Ved Flertal af disse bruges i en tilsvarende Betydning Delingsartiklen, saaledes at altsaa denne bliver den ubestemte Artikels Flertal; til *une table* svarer *des tables*. — De gamle Flertalsformer (*uns, unes*) bruges nu kun i visse pronominafje Udtryk (*les uns . . . les autres*).

I mere skædesløst Talesprog bruges hyppigt Delingsartiklen i Stedet for *de*, hvis Nægrfyldenrødet ikke staar umiddelbart ved sin Styrelse: *Je n'ai pas voulu de l'argent*. Ligeledes: *sans faire du bruit*.

Anm. Ved Ental af Ting, som kan tælles, bruges Delingsartiklen ikke. Herfra undtages dog Navne paa spiselige Ting: *du bœuf* (Oksekød), *du veau, du poisson* osv.

§ 12. Ved de fleste Stofnavne og abstrakte Begrebsnavne hører den ubestemte Artikel ikke hjemme. Dog mærkes, at den sædvanligvis træder i Stedet for Delingsartiklen ved abstrakte Substantiver, hvortil der er knyttet et Adjektiv: *Il a montré du courage*, men; *il a montré un grand courage* (stort Mod). — *Cet ouvrage a fait un bruit énorme*. — *Après une mûre délibération* (moden Overvejelse); *avec une vive attention*; *il est d'une humeur charmante*.

Anm. Andre Udtryk, i hvilke der paa Dansk ingen Artikel bruges, medens Fransk har ubestemt Art., er f. Eks.: *Faire qch. d'une main tremblante* (med rystende Haand), *regarder qu. d'un œil dédaigneux, parler d'une voix faible* osv.

IV. Substantivet uden Artikel.

§ 13. Det fremgaar af det foregaaende, at et Fællesnavn paa Fransk som Regel skal have en Artikel, naar ikke et eller andet Pronomen eller et Talord er føjet dertil. Staar et Substantiv paa Dansk artikelløst, har det tilsvarende franske Substantiv efter Omstændighederne enten bestemt Artikel (§§ 5, 7), Artsartikel (§ 6), Delingsartikel (§ 8) eller ubestemt Artikel (§ 12).

Artikel mangler dog i de i det følgende behandlede Tilfælde.

§ 14. I hurtige eller knappe Udtryksformer bortfalder ofte Artiklen. Saaledes især:

1) i Avertissementsstil: *Chambre à louer*, Værelse til Leje. — *On demande valets de ferme*, Karle søges til Landet.

2) ved Bogtitler eller Overskrifter: *Histoire de France. — Chapitre premier. — Mort de Louis XVI. — Thème avec variations pour piano*.

3) ved Adresseangivelser: *Il loge 12, rue de Richelieu*, han bor i R.-gaden Nr. 12. — *Se faire conduire rue de Provence*, køre hen i P.-gaden.

4) ved Opregninger: *Hommes, femmes, vieillards, enfants, tout a été massacré*, Mænd, Kvinder, Oldinge, Børn, alt blev hugget ned.

5) tit i Dobbeltudtryk som f. Eks.: *Travailler jour et nuit*, arbejde Dag og Nat; *river comme été; tant hommes que femmes*, saavel Mænd som Kvinder; *soit peur, soit prudence*, hvad enten der var (af) Frygt eller Forsigtighed.

§ 15. Et Substantiv, der er **Prædikatsord**, staar — naar ikke den bestemte Artikel er paakrævet¹⁾ — i Reglen uden Artikel:

1) Prædikatssubjekt bruges især ved Verberne være, blive og synes, men ogsaa ved Verberne *naître, mourir, entrer, sortir* (fødes, dø osv. som), *passer* (forfremmes til)²⁾ og ved Passiv af de Verber, der forbindes med Prædikatsobjekt: *Il est Danois. — Il est père de quatre enfants, fils du général, bon musicien. — Devenir roi. — Il était né prince et est mort mendiant* (som Tigger). — *Entrer lieutenant dans un régiment. — Passer capitaine. — Être élu député, nommé ministre.*

2) Prædikatsobjekt bruges ved Verber, som betyder at gøre til (*faire, rendre*)³⁾, udnevne til (*nommer, créer*),

¹⁾ Som f. Eks. i Sætningerne: *Homère fut le plus grand poète des Grecs. — On appelle Attila le fils de Dieu* (Guds Svøbe).

²⁾ Derimod *passer pour*, gælde for.

³⁾ *Rendre* bruges, naar Prædikatsordet er et Adjektiv: *rendre sa femme heureuse*; derudover kun i Udtrykket *se rendre maître de*. *Faire* med et Adjektiv bet. skabe: *Dieu a fait les hommes amusants*, men bruges i dagligdags Sprog ogsaa til for *rendre*; saaledes altid *se faire beau* (belle), pynte sig.

Faire bruges ofte i Stedet for Prædikatsord en Konstruktion med *de*: *J'aurais pu faire de mon garçon un monsieur* (en fin Herre). — *Les soldats français ont bonne tournure* (Holdning); *aussi en fait-on facilement des officiers.*

vælge til (*élire*)¹⁾, anse for (*croire, juger, réputer*)²⁾, kalde for (*appeler, dire*)³⁾, kende som (*savoir, connaître*); *Le roi l'a fait baron, nommé ministre. — Il s'est fait marin* (er blevet Sømand). — *Je le connais (sais, crois) honnête homme. — Il se dit peintre.* — Desuden i Udtryk som: *Couronner, sacrer* (krone), *proclamer* (udrabe) *qn. roi, ordonner prêtre* (indvi til Præst), *armer chevalier* (slaa til Ridder), *se montrer homme de cœur* (vise sig som), *se porter candidat* (stille sig som Valgkandidat), *s'établir épiscopat* (nedsætte sig som Urtokræmmer) osv.

Anm. Ved Prædikatssubjektet efter *être (devenir)* tilføjes dog ikke sjældent den ubest. Artikel: *Cet homme est ouvrier* (mere individualiserende end: *cet homme est ouvrier*). Saaledes især, naar der til Substantivet er knyttet et vigtigt Adjektiv (eller en adjektivisk Bestemmelse): *Je ne sais pas ~~un~~ méchant homme; vous êtes un brave garçon; il est un écrivain de génie*; — samt ved (udtrykt eller underforstået) Modsetning: *La rose est un buisson (et non pas un arbre).*

Efter *c'est (ce sont)* staar Prædikatsordet naturligvis med Artikel: *c'est un Anglais; c'est de la folie; ce sont (c'est) des Anglais*. Mærk dog: *C'est chose facile de — — —*.

§ 16. Et Substantiv, der er **Apposition**, staar — naar ikke den bestemte Artikel er paakrævet — i Reglen uden Artikel: *Ambroise Paré, célèbre chirurgien français* (en berømt Læge). — *Pau, petite ville du midi de la France. — Londres, capitale de l'Angleterre. — La loi du 17 septembre, loi dite contre les suspects. — Le 8 du mois, jour où les pauvres payent leur terme* (Husleje). — *Le lendemain, onze février. — Dumas père, fils.*

¹⁾ *Choisir* og *désigner* (udsæge, udpege til) har *pour*: *Ils l'ont choisi pour chef.*

²⁾ *Regarder* og *considérer* har *comme*: *On le regarde comme un homme de bien* (Hødermand).

³⁾ „Kalde for“ kan udtrykkes med *traiter (qualifier) de: traiter qn. d'ami, de traître* (= *appeler de ce nom*). Derimod *traiter en enfant* eller *comme un enfant*, behandle som.

Anm. Ligesom ved Prædikatsubjektet tilføjes undertiden den ubest. Art.: *Nous voici à Strasbourg, (une) ville déjà allemande.* — Den bestemte Artikel er påkrævet, hvis Appositionen indeholder 1) en Superlativ: *Homère, le plus grand poète des Grecs;* — 2) en Titelangivelse foran et Personnavn: *Un secrétaire du duc, le comte de M.;* — 3) et staaende Tilnavn: *Attila, le fléau de Dieu*¹⁾; — 4) hvis Appositionens Indhold betegnes som bekendt: *Ambroise Paré, le célèbre chirurgien français* (den berømte Læge).

§ 17. I nægtende Sætninger (og sporgende Sætninger med nægtende Mening) er der fra gammel Tid Tilbøjelighed til at udelade Artiklen, naar ikke den bestemte Artikel er påkrævet²⁾. Saaledes (sml. § 123): *On ne voit âme qui vive* (ingen levende Sjæl). *Il n'y avait livre qu'il ne lût* (der var ikke den Bog, han ikke læste). — *Je ne pensais pas trouver semblable résistance.* — *Où trouver meilleur conseil?* — Denne Tilbøjelighed giver sig Udslag i følgende Tilfælde:

1) ved *ni . . . ni*: *Ni menaces ni prières n'ont pu le fléchir* (boje). — *Il n'a ni père ni mère.* — *Ils n'avaient épargné ni soins ni argent.*

2) i Vendinger (tilhørende Bogsproget), hvor *jamais* betonet er sat i Spidsen af Sætningen: *Jamais projet ne fut plus insensé* (aldrig har nogen Plan været mere af-sindig). — *Jamais assemblée nationale ne menaça d'être aussi orageuse* (stormfuld).

3) efter Præpositionen *sans*: *Le chevalier sans peur et sans reproche.* — *Être sans armes, sans force, sans courage.* — *On ne peut pas vivre sans pain.* Mærk dog efter Nægtelse, f. Eks. *non sans des interruptions.*

¹⁾ Saaledes ved Fyrstetilnavne: *Alexandre le Grand, Guillaume le Conquérant* (ikke ved Talord: *François premier*).

²⁾ Af denne Grund mangler Artiklen ved de Substantiver, der bruges (eller har været brugt) som Nægtelydeord (§ 122): *pas* (egl. et Skridt), *point* (egl. et Punkt), *mie* (egl. en Krumme) osv.

§ 18. Det ældre Sprog brugte hverken Artsartikel eller Delingsartikel, men havde — som Dansk — Substantivet uden Artikel, naar det betegnede det almindelige og ubestemte. Denne gamle Sprogbrug har bevaret sig i visse Tilfælde:

1) I **Ordsprog**: *Noblesse oblige.* — *Pauvreté n'est pas vice* (Fattigdom er ingen Skam). — *Plus fait douceur que violence* (med Lempe naar man længst).

2) I mange **faste Talemaader**, bestaaende af et Verbum med sit Objekt, f. Eks.: *avoir raison* (peur, faim, soif, sommeil, envie osv.); *courir risque*; *demander pardon*; *entendre raillerie* (forstaa Spøg); *faire grâce* (benåde) og mange andre Udtryk med *faire*; *lâcher prise* (slippe sit Tag); *perdre connaissance* (*patience, courage*); *porter bonheur*; *prendre peur* (*patience* osv.); *prendre feu* (fænge); *rendre service, grâce* (takke); *tenir tête* (byde Spidsen); *parler politique* (*affaires* osv.).

Anm. Forskellige Udtryk af denne Art faar en helt anden Betydning ved Artiklens Tilføjelse, f. Eks. *rendre justice*, yde Retfærdighed, anerkende, men *rendre la justice*, skifte Lov og Ret; *faire feu*, give Ild, fyre, men *faire du feu*, gøre Ild paa osv.

Hvis der til Substantivet i disse Talemaader knyttes et Adjektiv, bruges sædvn. den ubestemte Art. (§ 12): *Il eut une peur folle*; *j'ai une envie extrême de voir sa figure.*

Ved Substantivet plejer endvidere Mængdesadverbium ikke at kunne bruges; det hedder f. Eks. *j'ai très soif, j'ai si peur* osv.

3) Efter visse **Præpositioner**:

efter *en*: *travailler en or, aller en bateau, être en danger, vivre en crainte, en oisiveté* (men *dans la crainte, dans l'oisiveté*).

efter *sans* (se ovenfor).

som oftest efter *de*: *Une table de marbre, une partie de plaisir, changer de robe, manquer de courtoisie* (§ 75, 1), *mourir de faim, se mêler de* (give sig af med) *politique, être saisi de terreur.* Saaledes ved Mængdesudtryk (§ 9).

efter *avec* ved **abstrakte** Substantiver: *travailler avec zèle, se défendre avec courage, agir avec prudence* (men *avec un grand courage, une prudence extrême*; § 12).

efter *par* om Bevæggrund: *Il l'a fait par haine, par générosité, par prudence*. Ligeledes i Udtryk som: *par terre, par mer, par chemin de fer, par avion*.

efter *à*, naar det er brugt **mellem to Substantiver** for at danne et sammensat Substantiv: *une machine à vapeur, un moulin à vent, un chapeau à plumes, un verre à vin*¹⁾ (Vinglas), *une boîte à thé* (Tedaase). — I nogle Udtryk af denne Art føder Sprogbrugen dog Artikel: *un marché aux blés (aux fleurs, aux légumes), la halle aux vins, une boîte aux lettres* (Brevkasse); saaledes ved Navne paa Spiser: *soupe aux choux, café au lait, bifteck aux pommes (de terre)*.

Desuden i adskillige Tilfælde, hvor Præpositionen med sin Styrelse danner en staaende Talemaade, f. Eks.: *aller à pied (à cheval); se mettre à (sortir de) table; à genoux; entre amis; par terre* (til Lands) *et par mer; par bonheur; sous main; à travers champs* (over Stok og Sten) osv.

V. Artikel og Substantiv.

§ 19. Artiklerne retter sig naturligt som adjektiviske Ord efter Substantivet i Køn og Tal. Dog siges *vers les une heure* (fortli det hedder *vers les deux heures, vers les trois heures* osv.) og i nogle Udtryk retter Artiklen sig efter et underforstaaet Substantiv: *un terre-neuve* (= *un chien de Terre-Neuve*), *un peau-rouge* (= *un homme à la peau rouge*).

De staa foran deres Substantiv og foran et dertil knyttet Adjektiv. Dog sættes de efter *tout*: *tout le peuple, tout un peuple*; ligeledes sædvanlig efter *feu* (af-død): *feu le roi, feu la reine* (se § 31, Anm. 1).

¹⁾ Men *le verre au vin*, Glasset med Vinen.

§ 20. Artiklernes Gentagelse.

1) Artiklerne **gentages** foran hvert af flere paa hinanden følgende **Substantiver**: *Le flux [fluy] et le reflux* (Flod og Ebbe). — *L'empereur ou le sénat*. — *Les petits garçons et les petites filles*. — *Du vin rouge et du vin blanc*.

Anm. 1. Dog kan efter et *ou* det andet Substantiv staa som en Omskrivning eller Forklaring af det første, og i saa Tilfælde gentages Artiklen ikke: *Les députés ou représentants du peuple*.

Anm. 2. I visse staaende Udtryk er Artiklen ikke gentaget, f. Eks. *les arts et métiers* (Kunst og Haandværk), *les ponts et chaussées* (Vejvæsen). — I andre Udtryk kan man bruge *les* i Stedet for at gentage Entalsartiklen: *les père et mère* (= *le père et la mère*), *les lundi et jeudi, les 2 et 3 mai, les Xe et XIe siècles*.

2) Artiklerne **gentages** ligeledes ved hvert af flere paa hinanden følgende, foran samme Substantiv staaende **Adjektiver**, hvis de betegner **forskellige** Personer eller Ting: *Les jeunes et les vieux soldats*. — *Le bonne ou la mauvaise fortune* (Heid eller Uheld). — *Une grande et une petite ville*.

Derimod gentages Artiklerne **ikke**, hvis Adjektiverne betegner **samme** Person eller Ting: *La (une) grande et belle ville*.

Anm. Dog maa Artiklerne altid gentages, hvis Adjektiverne staa i Superlativ (§ 35): *Paris est la plus grande et la plus belle ville de la France*.

ANDET KAPITEL

Substantiver og Adjektiver.

I. Deres Brug.

§ 21. **Substantivet** fungerer som Subjekt, Objekt eller Prædikatsord i Sætningen (om Prædikatsord se § 15). Endvidere som Apposition (§ 16), og i denne

Egenskab ikke blot som paa Dansk med Betydning af en relativ Sætning, men ogsaa (i alt Fald i Bogsproget) med Bet. af en Tidshisætning (sjældnere en Aarsags-, Betingelses- eller Indrømmelsesbisætning): *Tout enfant* (allerede som Barn), *il jouait tout à livre ouvert*. — *Hommes* (da vi selv er M.), *nous aimons à immortaliser les hommes*.

Andre Forhold man udtrykkes med Præposition, Eje-forhold f. Eks. med *de*, Hensynsforhold med *à*. Dog kan et Substantiv uden Præposition betegne (smf. § 126):

1) Pris, Værdi og Vægt: *J'ai acheté (vendu, payé) ce cheval 5000 francs; j'ai loué un appartement 10000 francs*. — *Coûter, valoir 5 fr.* — *Peser 2 kilogrammes*.

2) Forhold i Tiden (naar? hvor ofte? hvor længe?): *Il est né le huit février. L'an 30 avant Jésus Christ. Le lendemain matin*. — *Deux fois la semaine* (ogsaa *par semaine*). — *Travailler toute la nuit*.

3) Forhold i Rummet (hvor? hvor langt?): *Il demeure rue Saint-Jacques*. — *Marcher dix lieues*.

§ 22. Et Substantiv kan gennem en Slags Apposition gaa over til at blive et Adjektiv, som udtrykker en Egenskab hos et andet Substantiv: *une femme auteur, un géant bon enfant* (en skikkelig Kæmpe), *une peur bête* (dum), *des manières canailles* (et simpelt Væsen), *le pôle nord, le bord sud* osv.¹⁾

En Del Substantiver bruges paa denne Maade som Farveadjektiver, f. Eks. *rose* (lyserød: *un ruban rose*), *paille* (straagul: *des gants paille*), *marron* (kustanjebrun), *cerise, noisette*.

De af Verber afledte Substantiver paa *-eur, -euse* gaar særlig let over til at blive Adjektiver: *des propos flatteurs* (smigrende Bemærkninger), *une expression rêveuse*.

¹⁾ Paa lignende Maade er de mange sammensatte Substantiver af forestaa, som er dannet af to sammenstillede Substantiver: *chou-fleur* (chou qui est fleur), *porte-fenêtre* (Glasdør) osv.

Om Bøjningen af de som Adjektiver brugte Substantiver se § 31, Anm. 1.

Anm. Nogle Substantiver kan ogsaa anvendes adjektivisk som Prædikatsord: *Tu es bête; il est si bon enfant* (saa rar); *les mots sont menteurs*.

§ 23. Adjektiver bruges ofte substantivisk:

1) dels med Underforstaaelse af et Substantiv for at betegne Personer eller Ting: *Le riche, le pauvre, le malade, les fidèles* (de troende), *les anciens*; — *la vieille, la future, la mariée* (Bruden); — *une circulaire* (underf. lettre), *une capitale* (underf. ville).

2) dels med Artiklen *le* for at betegne Intetkønsbegrebet: *Le beau* (det Skønne), *l'essentiel* (Hovedsagen), *le présent* (Nutiden), *le français* (Fransk), *le vert* (Grønt), *prendre le frais, joindre l'agréable à l'utile*¹⁾. — Med efterfølgende partitiv *de*: *Le commun des hommes* (Hovedmassen af Mennesker); *se jeter au plus fort de la mêlée* (i den vildeste Kamptummel); *au plus épais du bois*. — Om bestemte Tilfælde: *Le difficile est de le trouver; le terrible, c'est que . . . ; vous oubliez le meilleur*.

Anm. 1. Hvor Talen er om et bestemt Tilfælde, bruges dog i Stedet for Artiklen hyppigst en relativ Omskrivning: *Ce qu'il y a de singulier, c'est que . . .* (det besynderlige er, at). *Ce qu'il y a de certain, c'est que ça ne peut pas durer*.²⁾ — Ved denne Omskrivning bortfalder Artiklen i Superlativ: *Ce qu'il y a de plus beau en Italie. Elle était ce que j'avais vu de plus beau dans ma vie. C'est ce que j'ai de plus pressé à faire*.

Overhovedet kan et dansk substantiveret Intetkønsadjektiv tit ikke gengives direkte paa Fransk. Grunden heril er til Dels

¹⁾ Med Delingsartiklen f. Eks.: *il y a à la fois du vrai* (noget sandt); *c'est du propre* (det er noget kønt noget). Se § 10, Anm.

²⁾ Paa lignende Maade bruges Adjektiver som substantivisk Intetkønsord efter andre Intetkønspronominer: *rien d'utile, quelque chose de bon, quoi de plus beau* (smf. § 136, Anm.).

den, at Hankøns- og Intetkønsartiklen er fælles, og tvetydige Udtryk maa undgaa: *le pauvre* kan kun være den fattige, ikke tillige det fattige¹⁾. Foruden den nævnte relative Omskrivning bruges da enten det til Adjektivets svarende Substantiv: *la pauvreté de sa mise* (det fattige i hans Dragt) — eller en Omskrivning, især med *chose*: *la même chose* (det samme), *la seule chose*, *la moindre chose* osv.

Anm. 2. Ogsaa udenfor Forbindelsen med *le* forekommer Adjektivt som Intetkøns-substantiv. Saaledes f. Eks. *c'est mon fort* (min stærke Side), *tomber tout de son long*, falde saa lang man er, *avoir 30 pieds de haut* (i Højde). — Særlig kan mærkes nogle verbale Udtryk, i hvilke et Intetkønsadjektiv kommer til at staa næsten som et Adverbium: *dire vrai*, sige (noget) sandt, *sentir bon*, *mauvais*, lugte (af noget) godt, dårligt (sml. *sentir le tabac*), *voir rouge*, se Blod, *manger chaud* (varm Mad), *boire frais* (kold Vin), *il fait froid* osv.

§ 24. Visse Adjektiver bruges som Adverbier (d: visse Adverbier har bibeholdt Adjektivets Form). Saaledes *vite*, der endog er gaaet over til helt at blive Adverbium og ikke længer bruges som Adjektiv, *bref*, kort sagt, *exprès*, med Forsæt el. i en særlig Hensigt, *fort*, meget, *soudain*, pludselig (= *soudainement*), *juste*, netop (= *justement*). Eks.: *Il faut faire vite*. — *Je ne l'ai pas fait exprès* (med Vilje). — *Ce meuble a été fait exprès pour lui* (med særligt Henblik paa ham). — *Juste au moment où . . .*

Mest er det dog kun i bestemte faste Talemaader, at Adjektivt bruges adverbialt. Af saadanne Talemaader kan mærkes²⁾:

Parler bas (sagte). *Parler haut* (højt). *Mettre bas les armes* (nedlægge). — Derimod f. Eks. *agir bassement* (simpelt, gement), *avouer hautement ses fautes* (højt og tydeligt).

¹⁾ Omvendt kan f. Eks. *le faux* kun være det falske, ikke den falske (*l'homme faux*). Kun faa Adjektiver kan betegne begge Dele (saaledes *l'étranger*, baade Udlændingen og Udlandet).

²⁾ Nogle af de nævnte Udtryk er dog snarere at henføre under § 23, Anm. 2 (*dire vrai*). Men Forskellen er ikke skarp.

Tenir bon, holde Stand. *Coûter bon*, koste meget. — *Men bien*, godt, *tout bonnement*, simpelthen.

Acheter, acheter, vendre cher (dyrt). — Men figurligt: *vendre chèrement sa vie*.

Voir clair, se klart (*voir clair dans une affaire*). — *Men voir clairement*, indse tydeligt; *s'expliquer clairement*.

S'arrêter court, stånse hrat. *Demeurer (rester) court*, gaa i Staa (i Talen). *Couper court à*, gøre en brut Ende paa.

Sonner creux = lyde hullt.

Payer, compter, voir double (dobbel).

Filer doux, holde sig i Skindet. *Tout doux!* smaa Slag! — *Men doucement*, sagte, langsomt.

Aller, marcher droit (lige ud).

Pluvoir dru (højt). *Pousser* (vokse), *semer dru*.

Entendre dur, være tung. *Travailler, taper dur* (hardt). — Men f. Eks. *traiter qn. durement*.

Chanter faux (falsk). *Jouer faux* (om Musikinstrumenter). — Men *faussement*, falskeligt.

Frapper ferme, prygle løs. *Tenir ferme*, holde Stand. — *Men fermement*, fast.

Frapper, crier, pleuvoir fort (stærkt). — Men f. Eks. *insister fortement sur qch*.

Parler franc (oprigtig). — Ellers *franchement*.

Gagner gros, tjene svært.

Chanter, deviner, calculer juste (rigtig). — Men *justement*, retfærdigt.

En savoir long, vide god Besked. — Men *loin*, langt, *longuement*, vidtløftigt.

Parler net [næt], sige sin Mening rent ud. *Refuser net*, give et bestemt Afslag. *S'arrêter net*, stånse brat. — Men *nettement*, tydeligt.

Hertil kommer, at i visse sammensatte Adjektiver, dannet af et Adjektiv og et Participium, har Adjektivt Værdi af et Adverbium: *une femme court-vêue* (kortsåret), *un enfant nouveau-né* (nyfødt); sml. § 33.

Anm. Men forskellige fra de ovennævnte Tilfælde er de, hvor der til et Adverbium paa Dansk svarer et Adjektiv paa Fransk: *Dormir tranquille*. *Venir le premier, le dernier*. *En plein jour*, midt paa Dagen. *À huit heures précises*. *Lui seul* (kun han) *le sait*.

§ 25. Substantiver kan foruden af Adjektiver — herunder Talord og Participier (*le conseil des Cinq*—

Cents, un conquérant, le mort) — erstattes af Infinitiver (§ 91) og af ubøjelige Ord (§ 121, 1) eller af Ordforbindelser. Eks.: *Mentir est un péché* (at lyve er en Synd). — *Le dedans* (det Indre); *le pour et le contre*; *un mieux* (en Bedring); *un chez soi* (et Hjem); *des on dit* (Rygter)¹).

Et Adjektiv kan erstattes af et Substantiv med *de*: *un coup de maître* (= mesterlig), *des gants de Suède* (§ 2 c); — af et Adverbium (§ 120): *le ci-devant gouverneur* (forhenværende), *cette jeune fille est bien* (= *jolie*); — og af en Omskrivning, f. Eks. med en relativ Sætning (sml. § 59, Anm. 3).

II. Adjektivets Plads.

§ 26. Medens paa Dansk et Adjektiv altid staar foran sit Substantiv, stilles det paa Fransk enten foran eller bagefter.

Efter Substantivet staar det (i Overensstemmelse med den almindelige Regel, at i en Ordgruppe har det sidste Ord stærkest Tryk), naar det enten i sig selv er et længere, fyldigt lydende Ord: *un temps délicieux* — eller der lægges Vægt derpaa som Udtryk for noget individuelt eller karakteristisk: *un prince juste*; *un pays riche*; *mener une vie dure*.

Foran Substantivet staar derimod Adjektivet som et mere tonløst Udtryk for noget selvfølgeligt eller bekendt: *un juste arrêt* (Dom); *un riche banquier*; *une dure réprimande*.

Sprogbrugen viser en tydelig Tendens efter mere og mere at anbringe Adjektivet **efter** Substantivet, altsaa at

¹) Fremhæves kan her Brugen af *mieux, pis* og *moins* som substantiviske Interkomparativ: *Faire de son mieux*; *le moins que vous puissiez faire*; *par crainte de pis*; *le mieux serait de s'en aller*.

lægge Vægten paa det individuelt skelnende²). Alligevel kan stadig mange Adjektiver alt efter den Forbindelse, hvori de forekommer, eller den Vægt, der lægges paa dem, stilles haade foran og bagefter.

Men andre Adjektiver har bestemttere faaet deres Plads anvist af Sprogbrugen, undertiden saaledes at de ved at flyttes forandrer Betydning. Herom i det følgende.

§ 27. Foran Substantivet staar:

1) En Del almindelige Ord, som netop paa Grund af deres hyppige Anvendelse har høvedet den gamle Plads foran, især: *bon, mauvais; vieux, jeune; beau, joli; bas, court, gentil, grand, gros, haut, long, petit, vaste*: *Un bon garçon, un jeune homme, une jolie fille, un gros livre* (tyk), *une haute montagne*.

Dog: *un homme grand*, en høj Mand (modsat *un grand homme*, en fremragende Mand)³) og *un homme bon*, en god Mand (modsat *un bonhomme*, en skikkelig Pyr). — De fleste af de nævnte Ord kan især stilles bagefter, naar de ønskes særlig fremhævet, f. Eks.: *On donne aux malades du vin vieux* (et non du vin nouveau). *Il nous faut une table longue* (une autre ne nous suffirait pas) o. l.

2) Ordenstal: *Pour la première fois*.

Saaledes ogsaa i Reglen *dernier*, der dog staar efter ved Tidsbestemmelser i Betydningen forrige: *Pannée dernière, mardi dernier, le 4 mai dernier*. — *Premier* staar sædvl. efter Substantivet i Bet. oprindelig, tidligere: *le sens premier d'un mot* (et Ord's Grundbetydning); *des matières premières* (Raa-stoffer). — I Overskrifter siges ogsaa f. Eks. *cinquième livre* og *livre cinquième*.

²) Da Pladsen foran Substantivet saaledes bliver den sjældnere, tjener den ofte, f. Eks. i digterisk Sprog, til at give Udtrykket en fornemmere eller mere følelsesbetonet Karakter.

³) „Parce qu'il était un homme grand, il se croyait un grand homme.“ Saavel *un homme grand* som *un homme bon* er dog lidet brugte (de erstattes af *un homme de bien, un homme de haute taille*) undtagen i Forb. med et andet Adjektiv: *un homme bon et généreux, un homme grand, bien fait* (*grand* kan i disse Tilfælde ogsaa staa foran Subst.: *un grand homme blond*).

3) Ellers er det næsten kun i saadanne faste Forbindelser, i hvilke Adjektiv og Substantiv hører meget nøje sammen og tjener til at udtrykke et samlet Begreb, at Adjektivet altid har Plads foran Substantivet: *Le libre échange* (Frihandelen), *le moyen âge*, *la pleine (nouvelle) lune*, *le nouveau monde* (Amerika, modsat *l'ancien monde*), *un faux pas* (Fejltrin), *un simple soldat* (menig), *un grand-père* osv. Udtryk som *prétendu*, *soi-disant* sættes ligeledes foran.

§ 28. Efter Substantivet staar:

1) Længere Adjektiver eller Adjektiver, hvortil der er knyttet en Styrelse eller et længere Adverbium: *Un monument impérissable* (uforgængeligt), *un homme excessivement riche*.

2) Adjektiver, som betegner en Egenskab, der opfattes med Sanserne (Farve, Smag, Form, i det hele ydre Forhold): *Un habit noir*, *une boisson amère*, *une pierre plate*, *un son aigu*, *un cheval maigre*, *un homme bossu* (pukkelrygget).

Ann. Adjektiver af denne Gruppe stilles dog sædvanlig foran, naar de er brugt i overført Forstand: *une noire trahison*, *une verte vieilllesse* (rask, rørig), *une étroite amitié*, — og ofte, naar de betegner en almindelig bekendt Egenskab eller staar som en blot stilistisk Prydelse: *la blanche neige*, *le vert feuillage*, *votre blanche main*.

3) Adjektiver, som betegner Nationalitet, Religion eller Stand, samt videnskabelige Kunstudtryk: *La langue française*, *un curé catholique*, *le palais présidentiel*, *du latin cicéronien*.

4) Participier og Substantiver, der er brugt adjektivisk: *Une langue vivante*, *un soldat blessé*, *une forêt vierge* (jomfruclig), *un dieu vengeur* (sm. § 22).

Ann. Et Præsens Participium kan, naar det staar som en blot stilistisk Udsmykning, stilles foran Substantivet: *une criante injustice* (for *une inj. criante*).

§ 29. **Forskellig Betydning**, eftersom de staar foran eller efter Substantivet, har følgende Adjektiver:

certain: foran Subst. en vis (§ 66): *après un certain temps*; — efter Subst. sikker, tilforladelig: *une nouvelle certaine*.

différents, divers: foran Subst. betegner de en Flerhed: *les différentes nations de l'Europe* (om deres Anvendelse som ubestemte Pronominer se § 66); — efter Subst. betegner de Artsforskell: *des objets divers, deux choses différentes*.¹⁾

même (§ 68): foran Subst. samme: *le même jour*; — efter Subst. selv(e): *il est la bonté même*.

brave: foran Subst. brav: *un brave homme, de braves gens*; — efter Subst. tapper: *un homme brave*.²⁾

pauvre: foran Subst. stakkels (medlidende): *la pauvre femme, mon pauvre oncle* (stakkels, fordi han er død) eller jammerlig, ynkelig (foragtende): *un pauvre sire* (Fyr), *un pauvre esprit* (en ubogavet Person); — sædv. efter Subst. i Bet. fattig: *un gentilhomme pauvre*.

propre: sædv. foran Subst. i Bet. egen: *ma propre main*; — altid efter Subst. i Bet. ren: *du linge propre*.

seul: foran Subst. eneste: *il n'y a qu'un seul Dieu*; — sædv. efter Subst. i Bet. alene: *Dieu seul le sait* (= kun, se § 124, Ann.). Smilgn. *me seule femme* og *une femme seule*.

Hertil kommer den forskellige Bet. af Adjektivet i Udtrykkene: *un bonhomme* — *un homme bon*; *un grand homme* — *un homme grand*; *la dernière année (de la guerre)* — *l'année dernière* (se foran); *une forte place* (en stærk Fæstning) — *une place, ville forte* (= fortilfødt, befæstet); *un galant homme* (forældet for *un homme d'honneur*, Hædersmand) — *un homme galant* (galant); *un honnête homme* (seelig) — *un homme honnête* (forældet for *poli*, høflig); *un*

¹⁾ *Différent* kan bruges i Ental: *nous sommes d'opinion différente*.

²⁾ *Brave* staar i Bet. tapper foran saadanne Substantiver, ved hvilke det betragtes som en naturlig Tilføjeelse: *un brave guerrier, un brave soldat*.

nouveau livre, nouvel habit (ny, aaben) — *un livre nouveau* (ny udkommen), *habit nouveau* (moderne)¹⁾ o. a.

Endelig kan nævnes, at *ancien* i Bet. forhenværende altid staar foran sit Subst. (un *ancien ministre*); ligesaa *méchant* i Bet. ussel, daurlig (*il fait de méchants vers*), *plaisant* i Bet. løjelig (un *plaisant personnage*) og *triste* i Bet. jammerlig, daurlig (un *triste métier*, *une triste consolation*), medens de samme Adjektiver i deres sædvanlige Betydninger indgaar under de almindelige Regler.

§ 30. Flere Adjektiver ved samme Substantiv.

1) Adjektiverne betegner samme Person eller Ting. To ikke samordnede (d. v. s. ikke ved *et, ou, mais* forbundne) Adjektiver anbringes efter Reglerne, d. v. s. enten begge foran eller begge efter Subst. (*une belle jeune femme, un prince russe exilé*) eller det ene foran, det andet efter Subst. (un *jeune homme pauvre, de petites taches rouges*). — To samordnede Adjektiver sættes efter Subst., naar det ene skal staa der (un *homme petit, mais robuste*) og kan overhovedet altid sættes efter (*une femme jeune et belle*). Artikel (eller Pronomen) maa ikke gentages (*la grande et belle ville*; § 20, 2). — Hvis der er flere end to Adjektiver, anbringes de paa tilsvarende Maader (*le pauvre petit cheval noir; une longue et large robe rouge* eller *une robe rouge, longue et large*).

2) Adjektiverne betegner forskellige Personer eller Ting. Artiklen maa gentages, hvis de i Henh. til Reglerne stilles foran Subst. (*la grande et la petite ville*; § 20, 2). Stilles de efter, maa Substantivet sættes i Flertal (*les langues anglaise et française*) eller det maa gentages (*la langue anglaise et la langue française*), hvorved dog det gentagne Subst. undertiden erstattes med Artiklen (*la langue anglaise et la française*).

III. Adjektivets Overensstemmelse.

§ 31. Et Adjektiv retter sig efter sit Substantiv (som Prædikatsord eller Subjektet) i **Køn og Tal**: *Une vieille dame; une croix de bois noire*. — *La jeune fille est belle*.

¹⁾ I Bet. ubrugt hedder *ny neuf; un habit neuf*.

ANM. 1. *Demi* og *et* foran deres Subst. opfattes som dannende et Ord med dette og bøjes ikke: *une demi-heure; marcher au-tête* (bachovedet), *au-pieds* (barfudet). — Staar de efter Substantivet, bøjes de derimod: *une heure et demie; avoir le tête nue*.

Paa lignende Maade staar *plein* udsjlet foran Substantivet i Udtryk som: *avoir des larmes plein les yeux* (men *avoir les yeux pleins de larmes*). — *Il a de l'argent plein ses poches* (ogsaa: *il a plein ses poches d'argent*) — *il a ses poches pleines d'argent*.

Peu (ufødt) bøjes ikke, naar det staar foran Bestemmelsesordet: *feu la reine, feu ma sœur*.¹⁾ Staar det efter Bestemmelsesordet, bøjes det: *la feue reine, ma feue sœur*.

Grand stemmer i nogle Hunkens-Sammensætninger (f. Eks. *grand'mère, grand'chose*) tilsyneladende ikke ovtrens med sit Subst. Men disse sammensætninger er Levninger fra en ældre Tid, da de Adjektiver, der stammer fra latinske Ord med fælles Form for Han- og Hunkøn, var ens i de to Køn. — En Rest af den samme Sprogbrug er det uhøjelige Udtryk *se faire fort de* (indstaa for).

Substantiver, som ikke betegner Personer, er sædvanlig uforanderlige, naar de er brugt adjektivisk (§ 22): *la pointe sud, des chevaux pur sang* (Fuldblodsheste). Dette gælder navnlig Substantiver, der bruges som Farveadjektiver: *des rubans paille* (dog undtages *rose: des angles roses*).²⁾ — Ogsaa sammensatte Farveadjektiver er uhøjelige: *une robe brun foncé* (mørkebrun), *brun clair, bleu pâle, vert de mer, vert-pomme* (de er at opfatte som Intellektsubst.: *une robe brun foncé = une r. d'un brun foncé*).

ANM. 2. Prædikatsordet efter *vous* (eller *nous*), brugt om en enkelt Person, er Ental: *Vous êtes bon pour moi*. — Efter *on* sættes Prædikatsordet i Hunkøn, naar der udtrykkelig tales om Kvinder: *On n'est pas toujours jeune et belle*.

Et Adjektiv, der følger efter *avoir l'air* (= *paraître*) opfattes som Prædikatsord: *Elle a l'air douce* (hun ser ud til at være rar); *cette table a l'air boîtense*. Dog kan Adjektivet knytte sig næjere til *air* og rette sig derefter: *Elle a l'air doux* (hun ser rar ud).

¹⁾ Denne Regel stammer fra en Sammenblanding af *feu* (af lat. *fatutus*, Afledning af *fatum*: som har opfyldt sin Skæbne) med det ital. *fu* (af lat. *fu*: han har været, har ophørt at eksistere).

²⁾ Ordene *violet* og *châtain* (kastanjebrun) er høje Adjektiver (*châtain* mangler dog Hunkøn), udledte af Subst. *violette* og *châtaigne*. — *Rose* er i den Grad blevet et Adjektiv, at det kan bruges som Intellektsubstantiv: *le rose*, lyserrødt (*le rose va bien à ta sœur*), modsat *la rose*, Rosen.

Anm. 3. Adjektivet *sauf* (af lat. *salvus*: *avoir la vie sauve*, *revenir sain et sauf*) bruges som (ubøjelig) Præposition (med Forbehold af, undtagen): *J'ai tout perdu sauf la vie.* — Ligesaa Participleerne *excepté* (undtagen), *passé* (efter), *et compris* (medregnet), *non compris* (fraregnet), der dog ogsaa bøjes kun staa efter deres Substantiv (idet de sammen med det danne en absolut Konstruktion; sml. § 100): *Personne ne doit veiller dans cette maison passé onze heures* (efter Kl. 11) eller *onze heures passées*; *Il possède cent mille francs, non compris sa maison* (eller *sa maison non comprise*). — Participleerne *en* og *attendu* opfattes som Præpositioner i Betydningen „i Betragtning af“: *en les circonstances*.

Udtrykkene *franc de port* (portofrit), *ci-joint* og *ci-inclus* (indlagt, vedlagt) staa i Reglen adverbialt og ubøjes foran Substantivet: *Vous trouverez ci-joint copie de l'acte de vente.*

§ 32. Et Adjektiv til flere Substantiver.

1) Hvis Adjektivet staa foran, maa det gentages ved hvert Substantiv: *Les petits garçons et les petites filles.*

Efter denne Regel gentages ogsaa Artiklerne og de adjektive Prænominaer ved hvert Subst. (sml. § 20, 1).

2) Staa Adjektivet efter Substantiverne (eller som Prædikatsord efter flere Subjekter), sættes det i Flertal, og hvis Substantiverne er af forskelligt Køn, i Hunkøn Flertal: *La langue et la littérature françaises. La presse et le comité locaux. — Son chapeau et sa robe étaient verts et ornés de perles.*

Anm. Hvis Adjektivet lyder forskelligt i de to Køn, sættes oftest (men ikke nødvendig) Hunkønssubst. nærmest.

Er Substantiverne omtrent enslydige, kan Adjektivet rette sig efter det sidste: *Ils étaient animés par un courage et une volonté surhumains* (= *une volonté et un courage surhumains*).

§ 33. Et Adjektiv, der med Værdi af et Adverbium er stillet foran et andet Adjektiv (Participium) for sammen med det at danne en Slags sammensat Adjekt-

tiv (sml. § 24, Slutn.), bøjes ikke: *une femme haut placée* (højt paa Straa), *court-vêtue* (kortsåret), *demi-morte*.¹⁾

Et saadant Adjektiv bøjes imidlertid i det ældre Sprog, og som Rester deraf bøjes endnu *grand* (i Forbindelsen *grand ouvert*, vidt aaben: *des yeux grands ouverts*, *des fenêtres grandes ouvertes*), *frais* (især i *des fleurs fraîches cueillies*, *fraîches écloses*), *premier* (i *les premiers venus*, *arrivés*) og *nouveau* (i *les nouveaux venus*, *les nouveaux mariés*, *la nouvelle mariée*, men ikke f. Eks. i *nouveau-né*).

En Rest af denne gamle Sprogbrug er det ogsaa, naar *tout*, brugt adverbialt i Bet. ganske, helt, bøjes foran Adjektiver af Hunkøn, der begynder med Konsonant: *La vérité toute pure* (den rene skære Sandhed), *Les femmes étaient toutes pâles*. Men er Adjektivet af Hunkøn, eller begynder det med Vokal, bøjes *tout* ikke: *Les hommes étaient tout pâles. Elle a été tout étonnée*.²⁾

IV. Komparationen.

§ 34. Komparativ dannes i Reglen med *plus*, ved Participleer dog hyppigt med *mieux*: *mieux* (eller *plus*) *instruit*, mere dannet. — Ved flere paa hinanden følgende Komparativer maa Adverbiet gentages: *Il est plus grand et plus beau que son frère.*

Komparativ kan forstærkes ved *beaucoup* (de *beaucoup*) eller *bien*: *Il est beaucoup* (eller *bien*) *plus grand que son frère* (meget større).

¹⁾ Saadanne Udtryk er at skille fra de sammensatte Adjektiver af Typen *sourd-muet*, hvor de to Adj. er sammordnede (et af kan tænkes underforstået) og begge bøjes: *une femme sourde-muette*.

²⁾ I det ældre Sprog bøjes *tout* overalt. Men med den forandrede Udtale (Endekonsnantens Forstummen) fik Opfattelsen af det som Adverbium Overhaand i Retskrivningen, og den nuværende Regel, der ikke kunde se bort fra Tilfældet *toute pâle*, hiev til.

Anm. Efter en Komparativ løses Sammenligningen til med *que* (end). Men ved Adjektivorne *antérieur* (tidligere), *postérieur* (senere), *inférieur* (lavere) og *supérieur* (højere) svarer til det danske end Præp. *à*: *Cette édition-ci est antérieure à celle-là*. — Endvidere mærkes Anvendelsen af *de* efter *plus* og *moins* foran Talord (§ 137, Anm.), naar „mere end“ eller „mindre end“ har Betydningen „over“ eller „under“: *Il a mangé plus de quatre pommes* (men *il a mangé plus que quatre*, mere end 4 andre); *Je l'ai dit plus de vingt fois*. *Elle a moins de trente ans*.

§ 35. Den relative Superlativ (sml. § 37) dannes af Komparativ ved Tilføjelse af et Bestemmelsesord (bestemt Artikel eller possessivt Pronomen): *La plus belle des sœurs*. *Mon meilleur ami*. *Mon plus grand désir*. — Superlativ og Komparativ med Artikel faar altsaa samme Form; sml. f. Eks.: *Nous sommes les plus forts* (Superlativ) og: *les plus forts l'emportent sur* (sejrer over) *les moins forts* (Komparativ).

Bestemmelsesordet maa gentages ved hver af flere paa hinanden følgende Superlativer: *Paris est la plus grande et la plus belle ville de la France*. *Mon plus cher et mon plus fidèle ami*.

En Superlativ, der staar efter sit Subst., har altid den best. Artikel, selv om denne derved bliver gentaget: *Une des villes les plus riches*. *Mon désir le plus intime*.

Superlativ kan forstærkes ved *de beaucoup*: *Il est de beaucoup le plus grand* (langt den største) — eller ved Tilføjelse af *possible* (uhøjeligt, fordi det tænkes som Prædikatsord til et underforstaaet *qu'il soit*): *Employez les meilleurs moyens possible*.

§ 36. Naar den relative Superlativ udtrykker en Sammenligning mellem forskellige Personer eller Genstande, retter Bestemmelsesordet sig efter Substantivet i Køn og Tal: *Ces paysages* (Landskaber) *sont les plus beaux de tous ceux que j'ai vus*. — *Elle est la plus malheureuse des femmes*.

Sammenlignes derimod Personen eller Genstanden med sig selv, fremkommer den Art relative Superlativ, som kaldes den adverbielle Superlativ, idet Forbindelsen *le plus* da kommer til at staa som et ubøjeligt Adverbium (i højest Grad): *C'est le soir que ces paysages sont le plus beaux*. — *Ce qui l'a rendue le plus malheureuse*, det som har gjort hende mest ulykkelig.

Anm. Den adverbielle Superlativ overholdes dog ikke i Tale-sproget, især ikke, naar Adjektivets Form, som i det sidste Eksempel, stikker meget af mod *le*.

§ 37. Den absolute Superlativ, der ikke som den relative betegner en Sammenligning (den højeste Grad), men en meget høj Grad, udtrykkes ved Forstærkelse af Positiv, især med et Adverbium (*très, bien, fort*,¹⁾ *extrêmement, infiniment*; i daglig Tale *follement* eller *rudemment*) — men ogsaa paa anden Maade, f. Eks.: *C'est une chose injuste entre toutes* (en højt uretfærdig Ting). — *Elle est ou ne peut plus aimable, aimable au possible, tout ce qu'il y a de plus aimable* (overordentlig elskværdig). — Spøgende kan Præfikset *archi-* (erke-, sm. *archiduc*) anvendes: *archiplein* (propfuld), *archiprêt* (højs og færdig).

Hertil Udtryk som: *Un enfant des plus intelligents* (særdeles velbegavet). *Le dernier des malheureux* (saare ulykkelig); *c'est du dernier ridicule* (fuldkommen latterligt); *j'étais d'une joie!* (ufærdelig glad) o. a.

¹⁾ Læg Mærke til Forskellen mellem det forstærkende *meget* ved en Positiv (hyppigst *très*, ofte *bien*, sjældnere *fort*) og ved en Komparativ (i Reglen *beaucoup*, ofte *bien*); *beaucoup* bruges ikke foran Positiv, *très* og *fort* ikke foran Komparativ.

TREDJE KAPITEL

Talord.

§ 38. De forskellige Former for Talord:

1) **Grundtallene** er Adjektiver: *neuf* [no] *francs*. Men de kan bruges substantivisk: *neuf* [nøf] *pour cent*¹⁾. — De er **ubøjelige** med Undtagelse af *vingt* og *cent*²⁾, der skrives med Flertalsmærke, naar de er multipliceret med et foregaaende Talord: *quatre-vingts francs*, *six cents personnes*. Flertalsmærket bortkastes dog, naar et andet Talord følger bagefter: *quatre-vingt-deux francs*; *six cent vingt personnes*.

2) **Ordenstallene** er ligeledes Adjektiver, der kan staa substantivisk. Substantivisk staa de f. Eks. som Nævner i Brøker: *cinq neuvièmes de livre*.

Anm. Om Ordenstallenes Stilling ved Subst., se § 27, 2. — Brøker stilles ved blandede benævnte Tal efter Subst.: *trois heures et trois quarts*.

3) **Talsubstantiver**: *Trois millions d'habitants*; *une vingtaine d'œufs*. — Talsubstantiverne paa *-aine* (og *millier*) bruges især for at betegne det omtrentlige Antal: *une quinzaine* (underforst. *de jours*), en 14 Dages Tid; *quelques centaines de pas* (sjældnere *quelques cents pas*); *des milliers d'hommes ont péri* (omkom).

¹⁾ Om den forskellige Udtale af Talordene 5—10, eftersom de staa adjektivisk eller substantivisk, se Formlæren.

²⁾ *Mille* faar derimod aldrig Flertalsmærke, fordi det efter sin Form er Flortal. Det kommer nemlig af lat. *millia*, medens Entalsformen (af lat. *mille*) oprindelig hed *mil*. I Aarstal bruges endnu denne Skrivemaade af Entalsformen (*l'an mil huit cent quinze*), medens ciers *mil* er erstattet af *mille*.

§ 39. I Modsætning til dansk Sprogbrug bruges paa Fransk **Grundtal i Stedet for Ordenstal** i følgende to Tilfælde¹⁾:

1) Ved **Datoer** undtagen den første: *Le cinq* [søk] *janvier*²⁾, *le deux* [dø] *août*. Men: *le premier mai*.

Anm. Artiklen falder bort, naar Datoen staa i Apposition, f. Eks. til Dagens Navn (§ 4, 2. Anm.): *le mardi, 18 août; le lendemain, 11 février*. — Brevoverskrifter har sædvanlig heller ingen Artikel: *Paris, 10 octobre 1830*.

2) Ved **Regentnavne**, ligeledes med Undtagelse af den første: *Frédéric deux*, *Louis quatorze*. Men: *Napoléon premier*.

Anm. Talordet har i Regentnavne ingen Artikel (§ 16, Fodn. 1). — I *Charles-Quint*, Kejsers Karl den 5te, og *Sixte-Quint*, Pave Sixtus den 5te, er gamle Ordenstal bevaret.

§ 40. Derimod er det overensstemmende med dansk Sprogbrug, naar i andre Tilfælde Grundtal bruges i Stedet for Ordenstal. Saaledes især:

1) For at udtrykke Aarstal: *L'an onze cent*³⁾. — *De 1815 à 1848 il n'y a pas eu de grande guerre européenne*. — *Napoléon mourut en 1821*, N. døde 1821.

Anm. Aarstal, der svarer paa Spørgsmaalet naar, sættes med Præpositionen *en*⁴⁾ og kan ikke som paa Dansk staa alene. Dette

¹⁾ Oprindeligt brugtes Ordenstallene, men de skreves for Nemheds Skyld hyppigst med Cifre, og man vænede sig da til at læse dem, som de var skrevet.

²⁾ Oprindeligt *le cinquième (jour) de janvier*. Talordet staa altsaa i Datoer substantivisk.

³⁾ Hvor Grundtallet staa som Ordenstal, bortkastes i Reglen Flertalsmærket i *vingt* og *cent*.

⁴⁾ Undertiden med Subst. *l'an* (derimod ikke, eller i alt Fald kun sjældent, *en l'an*). — *L'an* bruges altid (med Romertal) ved Angivelser af den republikanske Kalender: *l'an II* (men *le 9 thermidor an II*); ligeledes bruges *l'an* foran Udtryk med *de*, der angiver Tidsregningen: *l'an du monde, de Rome, de grâce 820*.

en birtifalder dog, naar Dagen eller Maanedens er angivet: *N. mourat le cinq mai 1821, en mai 1821.*

2) I Overskrifter og Citater: *Chapitre deux, page soixante, article* (Paragraf) *quatre-vingt-deux.*

Anm. Ved mindre Tal bruges dog ogsaa Ordenstillene (*chapitre second, livre cinquième*); navnlig bruges *premier* hyppigere end *un*: *chapitre premier, tome premier* (dog ogsaa *chap. un, tome un*).

FJERDE KAPITEL

Pronominer.

I. Personlige Pronominer.

A. De tonløse Formers Brug.

§ 41. De tonløse (bundne) Former af de personlige Pronominer bruges kun i **Forbindelse med et Verbum**, aldrig alene. I deres forskellige Kasusformer staar de ved Vorbet som Subjekt¹⁾, Objekt eller Hensynsbetegnelse; desuden bruges 3dje Persons Akkusativformer som egentligt Subjekt (§ 79) ved det upersonlige Verbum *il faut* (*il me la faut, cette maison*) og som Prædikatsord (se næste §)²⁾.

Vigtigt er det at lægge Mærke til, at medens Dativen ellers overalt paa Fransk udtrykkes med *à* (§ 130), har de personlige Pronominer **særlige Dativformer**. Hvor et Dativforhold foreligger, udtrykkes det i de personlige

¹⁾ Vel at mærke kun som Subjekt til et Verbum i en personlig Form, ikke som Subjekt til et Participium (i absolute Konstruktioner; § 100) eller til en Infinitiv (i Udraah; § 92); i disse Tilfælde bruges de betonedede Former: *Moi disparais* (naar jeg er forsvunden). *Moi trahis mes amis!*

²⁾ Det samme Fænomen (at det er Akkusativformen, der bruges som egl. Subjekt og som Prædikatsord) gentager sig ved det relative og spørgende *que* (se §§ 59 og 64).

Pronominer ved disse tonløse Former, og ikke ved *à moi, à toi* osv., med mindre der af særlige Grunde kræves en betonet Form. Sml. f. Eks.: *Il a demandé du secours à ses amis* (§ 130, 1, Anm.), men: *il leur a demandé du secours.* — *J'ai parlé au ministre* (§ 130, 2), men: *je lui ai parlé.*

I et enkelt Tilfælde udtrykkes dog ogsaa Dativen af de personlige Pronominer med *à*, nemlig naar Sætningens Objekt er et af Ordene *me, te, se, nous* eller *vous*: *Je vais vous présenter à lui* (Dem for ham, modsat: *je vais vous le présenter*, ham for Dem). — *Il s'est recommandé à moi.*

Anm. Forbindelserne *à moi, à toi* osv. (og ikke Dativformerne) bruges naturligvis i saadanne Tilfælde, hvor *à* slet ikke betegner Dativ. Saaledes f. Eks.: *Il est venu à moi.* — *Je pense toujours à vous.* — *Il a renoncé à elle.* — *Cette maison est à moi* (derimod *cette maison m'appartient*) — *C'est agréable à vous* (det er elskværdigt af Dem).

§ 42. Formerne *il* og *le* anvendes ikke blot som Hunkønspronominer (om Personer og Ting), men ogsaa som **Intelkønspronominer**. Reglerne herom er følgende:

1) Nominativen *il* bruges (sml. § 79) dels som Subjekt for rent upersonlige Verber og Udtryk (*il pleut, il fait froid, il est tard, il se fait tard, il est quatre heures*), — dels som **foreløbigt Subjekt**: *Il m'est arrivé un grand malheur.* — *Il court* (gaar) *de mauvais bruits sur cet homme.* — *Il a paru* (er udkommet) *de cette revue dix numéros.* — *Il vaut mieux s'en aller.*

Imidlertid er Brugen af *il* efter disse Regler indskrænket ved følgende:

a) Som foreløbigt Subjekt for *être* bruges det kun¹⁾, naar Prædikatsordet er et **Adjektiv** (eller et adjektivisk Udtryk, hvilket i dette Tilfælde vil sige en Præpo-

¹⁾ Præregnet enkelte hævdundne Udtryk, især *il est temps*, det er paa Tide (*il est temps de partir*).

sition med sin Styrelse, f. Eks. en Infinitiv med *à* efter § 98, 1, a): *Il est beau de s'oublier pour ses amis.* — *Il était impossible à mon cheval d'avancer.* — *Il est défendu* (forbudt) eller *il est contre mes principes de faire cela.* — *Il est de la plus haute importance que le général soit prévenu* (underrettet). — *Il est à craindre qu'il n'en sache rien.* — *Il est incertain s'il guérira.*

Ellers hedder det er paa Fransk *c'est* (smf. § 58, 2). Endda er det næsten kun Bogsproget, der bruger *il est*; i Talesproget, ogsaa det dannede Sprog, siges i Stedet som oftest *c'est*: *C'est inutile* (= *il est inutile*) *d'en parler.* — *C'est étonnant qu'il ne soit pas encore là.*

b) I visse upersonlige Udtryk erstattes *il* med *ça*: *Ça fume ici.* *Ça sent le brûlé* (her lugter svedent) o. a.¹⁾ — Ligeledes erstattes *il* med *ça* som foreløbigt Subjekt, naar et transitivt Verbum er brugt upersonligt: *Ça n'ennuie d'en parler.*

Anm. I det ældre Sprog havde *il* som Intetkønspronomen en mere udstrakt Anvendelse end nu, idet det ikke var indskrænket til den upersonlige Brug. Rester af den gamle Sprogbrug er f. Eks. Udtrykkene: *Ainsi soit-il!* — *Il (= cela) n'empêche que . . .* (det hindrer ikke, a). — *Est-il possible?* (ved Siden af det almindeligere *est-ce possible?*). — *Il est vrai* (ved Siden af *c'est vrai*): *Il n'avait rien à dire, il est vrai, contre les tableaux,* han havde ganske vist latet at indvende mod Malerierne. Disse Udtryk tilhører nu udelukkende Bogsproget.

2) Akkusativen *le* bruges ikke blot som Objekt (*travaillez, puisque vous le pouvez*), men ogsaa som egentligt Subjekt ved *il faut* (*il le faut bien; il mentait quand il le fallait*), og som Prædikatsord: *Elle est jolie, mais sa sœur l'est encore plus.* — *Il est aimé autant que l'était son père.* — *Vous paraissez contente, madame? Je le suis, monsieur.* — *Êtes-vous mère? Je le suis* (ja, jeg er).

Som Prædikatsord plejer *le* at vise tilbage paa et

¹⁾ I Folkesproget siges endogaa f. Eks. *ça pleut, ça fait chaud* o. l.

Adjektiv (Participium) og kan vise tilbage paa et Substantiv, der staar almindeligt og ubestemt. Visende tilbage til et Substantiv, der betegner en bestemt Person, bruges derimod Hunkøns- og Hunkønsformerne *le, la, les*: *Êtes-vous la mère de cet enfant? Oui, monsieur, je la suis*¹⁾.

Anm. 1. Som i flere af de oven anførte Eksempler bruger Fransk hyppigt, hvor Dansk ikke har det, et *det* til at vise tilbage til noget foregaaende. Saaledes: *Tu as été récompensé comme tu le méritais.* — *Les résultats sont autres qu'on le croyait.* — *Le colonel est-il aussi riche qu'il le paraît?* — Ligeledes i indskudte Sætninger: *Ma guérison* (Helbredelse), *j'ose le dire, a été complète.* — *Vous n'excuserez, je l'espère.* — *Songez, je vous en prie, à une chose.*

Derimod har Fransk intet tilsvarende til det danske *det*, der viser frem til en følgende Infinitiv eller Afsætning: *Je juge convenable de le faire,* jeg anser det for passende at gøre det. — *Elle trouvait fort naturel que deux peuples eussent bataillé pendant dix ans pour les beaux yeux d'une coquette.*

Anm. 2. Et *le* anvendes med ubestemt Betydning (ligesom paa Dansk Ordet *det* i et Udtryk som „tag det op med en“) i nogle Talemaader, især: *l'emporter sur qn.*, sejre over en; *le disputer à qn.*, gøre en Rangen stridig; *le céder à qn.*, staa tilbage for en.²⁾

¹⁾ Henvisning med *le* og med *la, les* til et Substantiv tilhører dog ikke Nutidens Talesprog. Paa Spørgsmaalet *êtes-vous mère?* vilde det være naturligt at svare: *oui, monsieur, je suis mère*, og paa Spørgsmaalet *êtes-vous la mère de cet enfant?* vilde Svaret naturligt lyde: *oui, monsieur, c'est moi.* — Som Prædikatsord efter *c'est* bruges om Personer kun de betegnede Former (§ 44,3): *Est-ce là votre sœur? C'est elle.* Om Ting gentages næsten altid Substantivet: *Est-ce là vos livres? Oui, monsieur, c'est mes livres* (undertiden *c'est eux*; ganske foreløbige: *ce les sont*).

²⁾ Paa lignende Maade (og ligesom paa Dansk Ordet *den* i Udtryk som „den var værre“), bruges i Folkesproget *le, elle, celle-là*, vagt henrydende til Hunkønsord som *chase* eller *histoire*, i mangfoldige Udtryk. Saaledes: *On la connaît, celle-là* (den kender vi); *on ne me la fait pas à moi, celle-là* (den er for tyk); *elle est raide, celle-là* (det var den stiveste); *la danseur belle* (blive gennempryget); *se la couler douce* (gøre sig det mageligt).

§ 43. Enkelte Bemærkninger om de tonløse Former.

1) Først bruges undertiden i Betydningen *man* (Akk. og Dat. en): *Elle est si belle que vous ne sauriez vous empêcher de l'admirer* (at man ikke kan lade være med at beundre hende). — Sm. § 67, 2.

2) Subjektspronominet udelades hyppigt i det ældste Sprog¹⁾ ligesom paa Latin. En Rest af denne gamle Sprugbrug er Udeladelsen af *il* i nogle staaende Udtryk²⁾, f. Eks.: *N'importe* (= *cela n'importe*; sm. § 42, 1, Anm.). *Qu'importe? Mieux (autant) vaut. D'où vient que . . . ? De huit ôtez deux, reste six. A quoi sert (de pleurer)? Plus à Dieu (Gud give); à Dieu ne plaise (Gud forbyde). Tant y a que . . .* (saa meget er vist, al-*Peu s'en faut que . . .* (der mangler kun lidt i, at) osv.³⁾

En Måndelse om det gamle Forhold er ogsaa det, at et Pronomen, som er Subjekt for flere Verber i samme Tid, ikke behøver at gentages. Derimod maa Afhængighedsformerne oftest gentages (*je l'aime et l'admire*) og kun kun udelades, naar Pronominet i samme Kasus hører til Verber i en sammensat Tid (*il m'a loué et flatté*).

3) Fransk har i Modsætning til dansk Sprugbrug ude Pronominet i foranstaaende underordnet Sætning (eller Sætningsled), medens det Substantiv, det repræsenterer, kommer bagefter⁴⁾. Saaledes: *Quand il venait à Versailles, le comte d'aint souvent chez le gouverneur, naar Greven kom til V.*, spiste han . . . — *Il voulait, sans la combattre, épuiser l'armée anglaise.*

4) Adskillige Forfattere ynder (i Overensstemmelse med det utvungne Talesprog) at bruge 3 Pers. Pronominer overflødig, nemlig saaledes, at et Substantiv i Sætningen erstattes med det tilsvarende Pronomen, medens Substantivet selv tilføjes løst bag efter Sætningen: *Paris les compte par centaines les pauvres jeunes diables.* — *Ils le connaissaient bien leur François, les*

¹⁾ Da Verbernes Bøjningsendelser endnu udtaltes.

²⁾ En anden Rest af gammel Sprugbrug er Udtrykket *je sous-signé* (jeg undertegnede; ogsaa *moi sous-signé*), der stammer fra en Tid, da de betonedede Former, som efter deres Oprindelse er Afhængighedsformer, endnu ikke brugtes som Nominativer.

³⁾ I Analogi hermed udelader Folkesproget hyppigt *il* ogsaa i andre upersonlige Udtryk, f. Eks.: *Falloit le dire* (det skulde De have sagt straks).

⁴⁾ Saaledes ogsaa det possessive Pronomen: *Quand le vent bat ses flots* (Belger), *la mer ballotte* (omtumler), *le navire*.

braves gens. — Paa denne Maade bruges navnlig *en* og *y*: *Tu penses si peu ai versé des larmes.* — *Tu n'en boiras plus jamais de ces vins-là.* — *Je n'y avais pas pensé à cette maudite affaire*).

B. De betonedede Formers Brug.

§ 44. De betonedede Former af de personlige Pronominer bruges dels som **ubundne** Former *o*: i alle de Tilfælde, hvor Pronominet enten helt staar uden Verbum eller ved Sætningsbygningen bliver skilt fra sit Verbum — dels som **Eftertryksformer**. De bruges altsaa:

1) **Uden Verbum eller skilt fra Verbet**: *Qui n'appelle? Moi!* — *A qui ce livre appartient-il? A elle!* — *Libre à toi de le faire!* — *Je ne connais pas Paris, ni lui non plus* (og han heller ikke). — *Je ferai comme eux.* — *Je n'accuse que lui* (anklager kun ham). — *Ça vous plaira autant qu'à lui.*

Undertiden saaledes i Appositioner: *Une femme, supérieure à lui* (= *qui lui était sup.*); *des télégrammes, à nous adressés.*

2) **Efter Præpositioner**: *Venez avec moi!* — *Il parle toujours d'elle.*

3) Som **Prædikatsord**: *C'est moi; c'est eux* (eller *ce sont eux*; § 116, 3). — *Est-ce lui? Est-ce elle?* — *Que feriez-vous si vous étiez moi?* — *Que ne suis-je lui!* (hvorfor er jeg ikke ham! § 123, 1).

4) Naar **Eftertryk** ønskes lagt paa et Pronomen, der er Subjekt eller Hensynsbetegnelse ved et Verbum⁵⁾. Men i dette Tilfælde staar den betonedede Form ikke alene; den **gentages** ved Verbet med den tilsvarende tonløse: *Moi, je n'ai pas.* — *Je veux*

⁵⁾ Paa samme Maade bruges ogsaa det possessive Pron. i Stedet for et Subst. i Genitiv; Substantivet tilføjes saa bagefter med *à* (§ 131, 1): *Ce n'est pas sa faute à mon pauvre mari.*

⁶⁾ Om Omskrivning med *c'est* for at fremhæve et Sætningsled (*ce n'est pas moi qui l'en blâmerais; c'est à moi qu'il a donné cela, et non pas à toi*) se § 166.

bien, *moi*. — *Toi, tu penses; moi, j'agis.* — *Je ne te le dirai pas, mais à lui, je le lui dirai bien.* — *Et moi aussi, il m'a regardé.* — *Cette pensée leur est venue, à eux aussi.*¹⁾

Ved et betonnet Subjekt af 3. Person i Spidsen af Sætningen behøves Gentagelse med den tonløse Form dog ikke: *Lui travaille, eux se promènent.* — *Alors lui m'a répondu . . .* — Hæfter ikke i dobbeltledede Mødsætninger med kun et Verbum: *Il a donné cela à moi et non pas à toi.* — *Parlez à elle et non pas à moi.*

ANM. 1. Paa ovennævnte Maade (betonet, men med den tonløse Form ved Verbet) staar Pronominet, naar det er fremhævet ved Tilføjelse af en Relativsætning eller en Apposition: *Moi qui vous parle, j'ai vu le diable.* — *Moi, voyant cela, j'ai crié pour avertir les autres.* — *Il se fâcha, lui si doux.* — *Lui, si supérieur à tous ceux qui l'adulaient (smigrede ham), (il) n'aspirait qu'à leur ressembler.* — *Voudriez-vous me perdre, moi votre allié?*

Ligeledes, naar der til Pronominet er føjet et *seul* eller et *même*; dog behøver det i saa Tilfælde aldrig at gentages, hvis det staar som Subjekt: *Lui seul en connaissait les détails.*²⁾ — *Moi seul (je) n'en ai rien su.* — *Il me l'a dit à moi seul.* — *Il me l'a dit lui-même.* — *Il me l'a dit à moi-même.* — *Ils l'ont fait eux-mêmes (eux-mêmes l'ont fait).*

ANM. 2. Foruden til Forstærkelse af et tonløst Pronomen kan de betonede Former tjene til Forstærkelse af et Substantiv eller et Relativ: *Le grand homme, lui, feignait de ne rien voir.* — *M. Jacquin qui, lui, connaît tout.*

ANM. 3. I utvungent Sprog sættes undertiden et betonnet Pronomen løst i Spidsen af Sætningen til Forstærkelse af en følgende Dativform eller et Possessiv: *Moi, ça me fait de la peine.* — *Moi, par l'effort que je venais de faire, ma blessure s'était ouverte.*

¹⁾ Et *nous* eller *vous* kan yderligere forstærkes ved Tilføjelse af *autres*: *Nous ne sommes pas des bandits, nous autres.*

²⁾ Dog ogsaa: *Il en connaissait seul les détails* (eller *seul il en connaissait les détails.*)

5) Naar Subjekt, Objekt eller Hensynsbetegnelse ved et Verbum bestaar af to forbundne Pronominer (eller et Pronomen forbundet med et Substantiv). Ogsaa i dette Tilfælde bruges **Gentagelse** med en tonløs Form, dog ikke nødvendigt efter et Subjekt i Spidsen af Sætningen: *Toi et lui (, vous) partirez ensemble.* — *Vous pouvez compter sur moi, votre fille et vous.* — *Nous t'aimons (eller vous aimons), toi et ton frère.* — *Voulez-vous nous prêter, à Hélène et à moi, dix mille francs?* — *On ne nous a reçus, ni lui ni moi* (§ 125).

C. De tonløse Formers Plads.

§ 45. Almindelige Regler.

Et tonløst Pronomen anbringes **umiddelbart foran sit Verbum** (foran Hjulpeverbet, hvis Verbet staar i sammensat Tid): *Son père lui a légué (testamenteret) toute sa fortune.* — *Vous ai-je fait attendre?* — *Nous avons vu cela en nous promenant.*

Pronominaladverbierne *en* og *y* (§ 48) — og hvis Pronominet er Subjekt, ogsaa *ne* — sættes dog imellem Pronominet og Verbet: *Est-ce que Pierre vous en a parlé?* — *Je vais vous y envoyer.* — *Vous ne me connaissez pas.*

Hører to Pronominer — en Dativ og en af Akkusativerne *le, la, les*¹⁾ — til samme Verbum, stilles Akkusativen foran Dativerne *lui* og *leur*, men efter Dativerne *me, te, nous* og *vous*: *Ce livre, je le lui donne, je le leur donne* — men: *il me le donne, il te le donne, il nous le donne, il vous le donne.* — *Je vais vous le présenter.* — *Je le lui ai présenté.* — *Est-ce qu'il te l'a dit.* — *Je ne le lui ai pas dit.*

¹⁾ Hvis Akkusativen er 1. eller 2. Person, udtrykkes (i Følge § 41) Dativen ved den betonede Form med *à*: *Je vais vous présenter à lui.*

§ 46. Særlige Regler for Infinitiv.

1) Et Pronomen (eller et *en* eller *y*), som er styret af en Infinitiv, staar naturligt ved denne og ikke foran det Verbum, som styrer Infinitiven. Det hedder f. Eks.: *Il doit le faire, nous sommes venus vous voir, il nous faut y aller* osv.¹⁾

Er imidlertid det Verbum, som styrer Infinitiven, *faire, laisser, entendre (écouter), voir (regarder)* eller *sentir*, sættes Pronominet foran det styrende Verbum og betragtes som hørende til dette: *Va le faire pendre! — Il s'est fait remarquer* (har gjort sig bemærket). — *Je me suis fait présenter à lui.* — *Se laisser faire* (lade en anden gøre ved sig, hvad han vil o: finde sig i alt). — *Je l'ai entendu dire* (hørt det sige). — *Je le lui ai vu faire* (set ham gøre det; se § 130, 5). — *On l'a vu emmener* (blive ført bort). — *Il se sent entraîner.*

Anm. Ved denne sidste Regel er dog at bemærke, at naar det af Infinitiven styrede Pronomen er *me, te, se, nous* eller *vous*, bliver det staaende ved Infinitiven, hvis det styrende Verbum har Objekt: *On le laissa m'emmener.* — *Ça l'aurait fait te répondre.* — *Un hasard nous fit nous rencontrer.* — 3. Persons Dativformer følger samme Regel (f. Eks. *comme vous m'avez entendu leur dire*), men er det af Infinitiven styrede Pronomen en Akkusativ af 3. Person, samtidig med at det styrende Verbum har Objekt, indtræder det i § 130, 5 behandlede Tilfælde: *vous me l'avez vu faire*²⁾; *j'ai entendu mon ami le raconter* = *je l'ai entendu raconter à mon ami.*

¹⁾ I ældre Sprog stod regelmæssigt Pronominerne foran Modal verberne og foran *falloir*. Endnu anbringes *en* og *y* hyppigt paa denne Plads (*Je n'y devrais pas aller; cette fois, il n'en pouvait plus douter*), af og til ogsaa et af Pronominerne (*Je passais la nuit à chercher le secret sans le pouvoir découvrir*). Ikke sjældent anbringes ogsaa Pron. foran *aller, venir* og *envoyer* i Forbindelse med *voir* eller *chercher*: *Il m'est venu voir; il l'est allé chercher; je l'ai envoyé chercher.*

²⁾ Talesproget lader dog hyppigt imod Bogsprægets Regel Akkusativen blive staaende ved Infinitiven: *Étendez le bras, comme vous me voyez le faire.* Dog ikke (eller sjældent), hvis det styrende Verbum er *faire*: *vous me le faites faire.*

2) Ved benægtede Infinitiver kan Nægtedydeordet (*pas* eller *point*) sættes mellem Pronominet og Infinitiven: *On s'étonnait de ne le point voir* (= *de ne point le voir*). — *Il serait plus convenable de n'y pas aller.* — *Pourquoi n'en pas parler?*

Ligeledes kan Pronominerne *tout* og *rien*, Adverbierne *bien* og *mal* samt Mængdesadverbierne sættes paa denne Plads: *Il crut pouvoir lui tout (eller tout lui) dire.* — *Le mieux est de ne lui rien cacher.* — *Je ne saurais le bien expliquer.* — *Il ne faut pas le trop blâmer.* Sml. §§ 119, 2 og 162, Anm.

§ 47. Særlige Regler for Imperativ.

Er der Nægtelse ved Imperativen, gælder de almindelige Regler for Pronominernes Anbringelse: *Ne me le dites pas! Ne l'en va pas.*

Men ved bekræftende Imperativ følges helt andre Regler, nemlig:

1) Pronominet staar efter Verbet¹⁾, *en* og *y* efter Pronominet.

2) Dativformerne staar i alle Personer efter Akkusativerne *le, la, les*.²⁾

3) Hertil kommer, at *me* og *te* baade i Akkusativ og Dativ erstattes med *moi* og *toi*, undtagen foran *en* (og *y*).

Eks. *Cache-toi!* — *Regardez-moi!* — *Regardez-le!* (se paa ham!) — *Dites-moi la vérité!* — *Donnez-m'en!*

¹⁾ Det kan mærkes, at Udtrykkene *voici* og *vouilà* ikke er Imperativer, men beror paa Underforståelse af et Subjekt (du ser her, du ser der; sml. § 43, 2). Pronominet anbringes altsaa naturligt foran disse Ord: *Me voici!* *En veux-tu, en voilà!* (der er her, hvor det kom fra).

²⁾ Talesproget sætter dog meget hyppigt 1ste og 2den Persons Dativ foran Akkusativen. Man siger omtrent lige saa tit *donnez-moi-la* eller *apporte-nous-les* som *donne-la-moi* eller *apporte-les-nous*.

— *Donnez-lui-en!* — *Dites-le-moi!* — *Vas-y!* — *Va-t'en!*
— *Faites-le entrer!*¹⁾ — *Faites-l'en repentir!* (§ 76). — *Présentez-nous à elle.*

Anm. Slæbende eller lidelydende Forbindelser af denne Art undgaaes (f. Eks. ved Omskrivning med *il faut*). Navnlige betragtes *m'y* og *t'y* efter en Imperativ som lidelydende; man siger f. Eks. *mène-moi là* (ogsaa *mènes-y-moi*) for *mène-m'y*.²⁾

Ved *faire* (i altsat osv.) med en Infinitiv (§ 46) behandles et af Infinitiven styret Pronomen som hørende til *faire* (i altsat osv.): *Faites-moi préparer une chambre!* (lad et V. gøre i Stand til mig!). *Faites-le-lui savoir!* *Laisse-toi conduire!* *Laissez-vous faire!*

D. Pronominaladverbierne *en* og *y*.

§ 48. Efter Præpositionerne *de* og *à* bruges 3. Persons betonedede Pronomener kun om Personer. *Je parle de lui* betyder kun „jeg taler om ham“, ikke „jeg taler om den“ (f. Eks. Bogen)³⁾.

Om Ting eller Begreber erstattes *de lui* (*d'elle*, *d'eux*, *d'elles*) med *en* og *à lui* (*à elle*, *à eux*, *à elles*) med *y*.⁴⁾ Disse Ord, som egentlig er Stedsadverbier (*en*

¹⁾ Ingen Sammentrækning ved *le* og *la* undtagen foran *en*.

²⁾ I det hele bestræber Talesproget sig for at undgaa Sammentrækning af de personlige Pronomener. Det hjælper sig ved Anvendelse af *ça*, ved Gentagelse af Substantivet, ved Ombytning af *y* med *là* og paa andre Maader.

³⁾ Undertiden kan dog Forbindelserne *de lui* (*à lui*) osv. ikke undgaaes, f. Eks. ved *ne-que*: *La guerre! On ne parlait que d'elle!* Det sker ogsaa, at *de lui* (*à lui*) bruges for *en* og *y* for Eftertryks Skyld. — I øvrigt undgaaer man, ikke blot efter *de* og *à*, men ogsaa efter andre Præpositioner helst at bruge de betonedede Pronomener om Ting og Begreber; i Stedet for Præposition + Pronomen bruges saavidt muligt et Adverbium. Om Forholdet mellem Præposition og Adverbium se § 118, 1; her kan nævnes, at til Præpositionerne *dans*, *hors de*, *sur* og *sous* svarer Adverbierne *dedans*, *déhors*, *dessus* og *dessous* (ogsaa ofte *y*), og at visse Præpositioner uforandret kan bruges som Adverbier. Eks.: *Tendre son chapeau pour qu'on mette qch. dedans* (i den, deri; ogsaa: *pour qu'on y mette qch.*). *Il prit une chaise en chassant le chat qui dormait dessus.* *Cette affaire n'est pas sûre, vous avriez tort d'y compter* (for

af *là*, inde, *y* af *là*, ibi), gaar saaledes over til at blive rene personlige Pronomener.¹⁾ Eks.: *Vous avez lu ce livre; qu'en pensez-vous?* (ikke: *que pensez-vous de lui*). — *Rendez-moi mon argent; j'en ai besoin.* — *J'ai reçu sa lettre, mais je n'y ai pas encore répondu* (for *à elle*).²⁾

Anm. *En* bruges hyppigt ogsaa om Personer (= *de lui*): *L'enfant lui jeta la pièce d'argent qu'il en avait reçue* (som han havde faaet af ham). *Il admire son frère, et il en est fier.* — Ogsaa *y* bruges undertiden (men sjældnere end *en*) om Personer: *Je connais cet homme; ne vous y fiez pas.* *Je l'aime encore; j'y pense souvent.*

§ 49. Ogsaa i andre Anvendelser end den ovenfor nævnte optræder *en* pronominalt. Det bruges nemlig:

1) med Betydning af en partitiv Genitiv, visende tilbage til et foregaaende Substantiv, som uden Forskel kan betegne haade Ting og Personer: *Combien a-t-il d'enfants? Il en a un grand nombre, il en a beaucoup, il en a six, il n'en a pas* (han har ingen). — *Avez-vous lu ces livres? J'en ai lu quelques-uns.* — *Il avait trois fils; il n'en a plus qu'un* (nu har han kun en).

I de anførte Eksempler er *en* styret af et Mængdeudtryk. Men det kan ogsaa staa uden en saadan Styrelse: *Il cherchait des excuses sans en trouver* (uden at finde nogen). — *Le chemin était bordé de grandes haies, comme il s'en trouve dans ce pays.* — En særlig Anvendelse heraf

compter sur elle). *Voici de la viande et du pain pour manger avec* (til det, dertil). — Som Prædikatsord efter *c'est* erstattes de betonedede Pronomener om Ting sædvanlig med det tilsvarende Substantiv (små. § 42, 2, Foda. 1).

¹⁾ Om Anbringelsen af *en* og *y* ved Verbet se §§ 45—47. Staar de sammen, anbringes *y* foran *en*: *Il n'y en a pas.*

²⁾ *Y* gaar over til at blive en ren Dativform om Ting og Begreber (= *lui*, *leur*): *Il y a un mouvement dans la jeunesse, mais les étudiants y sont hostiles.* — I Almuesproget bruges *y* endogsaa som Dativ om Personer: *Je m'étrangle pour ne pas y rire au nez.* *J'y confierais pas ma jument.*

er de Tilfælde, hvor det er henført til et Adjektiv med ubest. Artikel (i Flert. Delingsartiklen) eller til selve den ubest. Artikel: *Vous êtes un grand artiste, moi j'en suis un petit* (= *je suis un petit artiste*). — *Je n'ai pas de mauvais vin, je n'en ai que de bon.* — *Votre plume n'est pas bonne; prenez-en une autre.* — *Un marchand qui n'en est pas un.*

Anm. 1. Som Eksemplerne viser, har det partitive *en* ofte intet tilsvarende paa Dansk. Til andre Tider svarer det til dansk nogen (med Nægtelse ingen): *Nous n'avons pas de tabac; allez en acheter!* — *Donnez-moi de l'encre; je n'en vols pas sur la table.* Sm. §§ 69, 1, Anm. 2 og 69, 2, Anm.

Anm. 2. Det partitive *en* bruges ofte helt overflødig sammen med Udtryk med *de*, *parmi* eller *sur* (af, blandt): *De ces légendes il y en a quelques-unes de vraies.* — *Parmi ces livres, il y en a un que je préfère aux autres.* — *Sur dix noisettes, j'en ai trouvé cinq de mauvaises* (§ 136, Anm.).

2) med Betydning af en possessiv Genitiv, erstattende Ejestedsordet i 3. Person, naar det viser tilbage til et Substantiv i en foregaaende Sætning (i denne Anvendelse kun sjældent om Personer): *J'aime Paris, j'en admire les monuments* (dog ogsaa: *j'admire ses monuments*). — *Quand on parle du loup, on en voit la queue.* — *Cette affaire est difficile, le succès en* (= *son succès*) *est douteux.*

Anm. Possessivet kan dog ikke erstattes med *en*, naar det er knyttet til et Substantiv, der er styret af Præposition: *J'aime Paris, j'admire la beauté de ses monuments.* Heller ikke (eller kun sjældent), naar det er knyttet til Subjektet for et andet Verbum end *être*: *Voyez le soleil, sa lumière éclaire la terre* (ikke: *la lumière en éclaire* . . .)

3) med Betydning af *de cela*, svarende dertil som et tonløst Udtryk til et betonet: *Qu'en dites-vous?* hvad siger De om det? (*que dites-vous de cela?* hvad siger De om det?) — *Ne m'en parlez pas!* — *Je m'en souviens.* — *Je ne saurais vous en blâmer.* — *Le bruit* (Rygtet) *en a couru.* — *Il est plus content qu'il en a l'air.* — *Vous le ferez, j'en suis sûr.*

Anm. Dette *en* kan gaa over til at betegne *Grunden*, visende tilbage paa en hel Sætning eller paa hele Meningen af det foregaaende: *Maman est capable d'en mourir de chagrin. Je n'en ai pas dormi de deux nuits.* — Saaledes ved Komparativer, især i nægtende Sætninger: *Cela n'en est pas moins sûr* (ikke desto mindre) — i daglig Tale ofte forstærket med *pour cela*: *Nous n'en sommes pas plus fiers pour ça.*

4) Desuden bruges *en* med mere ubestemt Betydning i en Del *Tafemaader*, især følgende: *En appeler à*, *appellere til*. — *En avoir à* eller *en vouloir à*, være vred paa — *J'en ai pour cinq minutes*, det tager mig 5 Min. — *En croire ses yeux, à l'en croire* (naar man skulde tro, hvad han siger), *si vous m'en croyez.* — *Il en est (de)*, det forholder sig (med) *l'quoi qu'il en soit*, hvordan det end forholder sig, *puisque'il en est ainsi, je sais ce qui en est.* — *En être quitte (pour la peine)*, slippe (med Skrækken). — *En être pour (son argent)*, ikke have noget for (sine Penge). — *C'en est fait (de moi)*, det er ude (med mig). — *Peu s'en faut que*, der mangler kun lidt i, at . . ., *il s'en faut (de) beaucoup, tant s'en faut* (langt fra) — *Vous en avez menti*, der løj De. — *En passer par (où il veut)*, finde sig i (hvad han vil). — *N'en pouvoir plus*, ikke kunne holde det ud længere. — *S'en prendre à qn. (de qch)*, skyde Skylden (for noget) paa en (ta *pourras t'en prendre à toi*). — *En savoir (long, plus qu'un autre)*, vide Besked. — *S'en tenir à (la vérité)*, holde sig til (*je sais à quoi m'en tenir*). — *En venir à*, gribe til, ty til (*en venir aux mains*, lade det komme til Slagsmaal). — *Où voulez-vous en venir?* hvor vil De hen, hvad mener De?

§ 50. *Y* bruges pronominalt i følgende Tilfælde:

1) med Betydning af *à cela*, svarende dertil som et tonløst Udtryk til et betonet: *Je n'y ai pas pensé*, jeg har ikke tænkt paa det (*je n'ai pas pensé à cela*, jeg har ikke tænkt paa det). — *Y consentez-vous?* — *Je n'y comprends rien.* — *Je peux attendre, j'y suis habitué.*¹⁾

¹⁾ *Y* gaaar her ligesom ved Anvendelsen om Ting og Begreber (Fodn. 2 paa S. 47) over til at blive en *son* Dativform: *Je ne pourrais y survivre. Il y fut indifférent.*

2) med ubestemt Betydning i nogle Talemaader, især: *Il y a*, der er. — *Il y va de (ma vie)*, det gælder. — *Comme vous y allez*, sikker Fart De har paa. — *J'y suis*, jeg er med. — *Ça y est*, jeg har det. — *Rien n'y fait*, intet hjælper. — *S'y prendre*, bære sig ad. — *N'y tenir plus*, ikke kunne holde det ud længer. — *Je n'y vois plus*, jeg kan ikke se længer (det er mørkt).

E. Det refleksive Pronomen.

§ 51. *Se* og *soi* svarer til hinanden som f. Eks. *me* og *moi*:

1) *Se* er altsaa tonløst, bruges ved Verber (som Objekt eller Hensynshetegnelse) og staar i Sætningen paa samme Plads som *me* og *te*: *Il se lave*. — *Elle s'en réjouit*. — *Ils se cachent la vérité*. — *Tout le monde se le demande*.

Anm. Til et af en Infinitiv styret sig, der viser tilbage til det styrende Verbums Subjekt, svarer paa Fransk ikke *se*, men et pers. Pronomen: *Il a prié sa femme de le suivre*. — *Elle n'a pressé (plaget) de lui donner une lettre de recommandation*.

Om *se* brugt med reciprok Betydning (hinanden eller hvorandre) se §§ 68, 8 og 77, Anm. 1. Om *se* i de egentlige Refleksiver se § 76.

2) *Soi* er ubundet og betonet:¹⁾ *Chacun pense à soi-même*. — *Il est temps de revenir chez soi*. — *Il faut aimer son prochain (sin Næste) comme soi-même*. — *Il faut toujours être soi*.

Brugen af *soi* indskrænkes imidlertid derved, at det om Personer kun bruges, hvor Angivelsen af Personen er ubestemt og almindelig.²⁾ Om bestemt angivne Personer erstattes det med *lui* (*elle, eux, elles*): *Cet homme ne pense qu'à lui-même*. — *Elle n'a pas d'argent sur elle*. — *Ils ont entendu des cris derrière eux*.

¹⁾ I *soi-disant* (saakaldt, foregiven) er *soi* efter en meget gammel Sprogbrug bunden Akkusativ (kaldende sig selv).

²⁾ Hvor Personen er ubestemt angivet med et Substantiv, bruges endda sædvanlig det pers. Pron.: *Le spectateur voit devant lui la mer*. *Soi* bruges altsaa om Personer næsten kun, hvor Subjektet er et ubestemt Pronomen eller en Infinitiv.

Ogsaa om Ting (og Begreber) erstattes *soi* hyppigst med det personlige Pronomen, især hvor Substantivet er af Hunkøn eller af Flertal: *La guerre traîne après elle des maux sans nombre*. — *Un bienfait porte sa récompense avec lui* (eller *avec soi*).

Anm. I det gamle Sprog havde *soi* en videre Anvendelse end nu. Rester heraf er de faste Udtryk *en soi* (i og for sig) og *de soi*: *Ces difficultés sont, en soi, peu de chose*. *Les choses vont de soi*. — Den gamle Sprogbrug efterlignes af nogle moderne Skribenter, der altsaa ynder at bruge *soi*, hvor Sprogbruken nu kræver pers. Pronomen.

II. Possessive Pronominer.

§ 52. De possessive Pronominer fungerer som de personlige Pronominers Ejformer. Sml. f. Eks. *le livre de mon frère* (den Bog, som tilhører min Broder) og *mon livre* (den Bog, som tilhører mig).

Undertiden udtrykker de possessive Pronominer den objektive Genitiv (§ 138, 2), saaledes: *à sa vue, venez à mon aide, il a fait cela en mon honneur* (til Ære for mig), *à mon égard* (med Hensyn til mig), *je suis allé à sa rencontre* (ham i Møde). — Herhen Udtryk som: *Donnez-nous bientôt de vos nouvelles*. *Nous portons son deuil* (bærer Sorg for ham, hende).

§ 53. Om de adjektiviske Former gælder følgende Regler:

1) De gentages efter de Regler, der gælder for Artiklerne (§ 20): *Son père et sa mère* (*ses père et mère*; altid *à ses risques et périls*, paa egen Risiko). — *Mon bon et mon mauvais génie*. — *Mon plus cher et mon plus fidèle ami*. — *Ta grande et belle maison*.

2) De kan forstærkes ved Tilføjelse af det personlige Pronomen med *à* (§ 131, 1): *Est-ce ma faute à moi?* (er det min Skyld?). I 3. Person bruges denne

Tilføjelse for at gøre det tydeligt, om der menes Han- eller Hunken: *son livre à lui* (hans Bog); *son livre à elle* (hendes Bog). — Ogsaa Tilføjelse af *propre* udtrykker en Forstærkelse af Possessivet: *Je l'ai vu de mes propres yeux*.

3) Repræsenterende Personer og knyttet til Substantiver, der betegner et nødvendigt Tilbehør til Personen (især Legemsdele), erstattes de sædvanlig med den bestemte Artikel, naar Ejendomsforholdet iøvrigt er tydeligt udtrykt (ofte ved et personligt Pronomen i Dativ): *Je lui ai serré la main* (hans Haand). — *La jambe me fait mal*. — *Je me suis lavé les mains*. — *Elle s'est coupé le doigt*. — *Il m'a mis la main sur la bouche* (sin Haand paa min Mund).

4) Repræsenterende Ting eller Begreber erstattes de ofte med *en* (§ 49, 2).

5) Kun ét possessivt Adjektiv kan bruges foran samme Substantiv: *Mon livre et le tien*, min og din Bog. — *C'est son opinion et la mienne*.

6) Da de possessive Adjektiver ikke taaler Bestemelsesord foran sig, kan de ved Sættelse med *mon* dannede Ord *madame*, *mademoiselle* og *monseigneur*, der stadig føles som to Ord, ikke bruges med Artikel eller Pronomen. Derfor: *la vieille dame* (den gamle Fru), *la jeune demoiselle*, *un grand seigneur* (en fornem Herre).¹⁾ — Derimod er i *monsieur* de to Ord smeltet fuldstændigt sammen til et, og man siger

¹⁾ „Deres Fru“ hedder paa Fransk *madame* med Navnet; Deres Fru Moder: *madame votre mère*; den unge Fru: *la jeune femme* (maaske *la nouvelle mariée*); Fruen (haand i Tiltale og Omtale): *madame* (*madame est sortie*; paa samme Maade *monsieur* baade i Tiltale og Omtale). — I ganske enkelte Furbindelser bruges *madame* som et usammensat Ord: *chère madame*, *la belle madame N.* (med Navnet). Spøgende eller vulgært kan siges f. Eks. *faire la madame* (spille Fru), *les belles madames* o. a.

f. Eks. *un monsieur, le monsieur qui . . . , mon cher monsieur, ces messieurs* osv.

Anm. 1. Efter *chacun* i Apposition til *nous* eller *vous* bruges som possessivt Pronomen *notre* og *votre* (ikke *son*): *Nous sommes partis chacun de notre côté, vous êtes partis chacun de votre côté*. — I 3. Pers. siges baade: *ils sont partis chacun de leur côté* og *de son côté*.

Anm. 2. Forskelligt fra dansk Sprogbrug bruges *mon* (ma, mes) i Tiltale til Slægtninge¹⁾ eller militære overordnede: *Mon père* (kære Fader)! *ma mère*! *mon oncle*! — *mon général* (Mr. General)! *mon lieutenant*!

Ligeledes forskelligt fra Dansk anvendes Possessivet i en Del staaende Udtryk, f. Eks. *de tout mon cœur* (af ganske Hjerte), *courir de toutes ses forces* (af alle Kræfter), *porter toute sa barbe* (gaa med Fuldstue), *prendre sa revanche* (tage Oprensning), *demande sa route à qn.* (spørge en om Vej), *être bien de sa personne*, *timide de sa nature*, *être cordonnier de son métier* (være Skomager af Profession), *contre son habitude* (mod Sædvane).

Omvendt mangler Possessivet i Udtrykkene *avoir recours à* (tage sin Tilflugt til) og *redoubler d'efforts* (d'attention).

§ 54. De substantiviske Former bruges kun med den bestemte Artikel: *Ma plume est meilleure que la tienne*. — De kan forstærkes med *propre*: *Il parlait au nom de ses confrères et au sien propre*.

Som Prædikatsord kan de, naar Talen er om Ting, erstattes med *à moi*, *à toi* osv.: *Cette maison est à moi* (er mit).²⁾ — Derimod f. Eks.: *Vos intérêts sont les nôtres*.

Anm. En Rest af gammel Sprogbrug (i Følge hvilken de possessive blot var Eftertryksformer, der ligesaa vel kunde bruges adjektivisk som substantivisk) er et halvt spøgende Udtryk som *un mien ami*, en Ven af mig (= *un de mes amis*, *un ami à moi*).

Ligeledes er det en Rest af gammel Sprogbrug, naar de possessive Substantiver undertiden bruges uden Artikel som Prædikatsord: *Elle sera à jamais mienne*. *Vous la dites votre* (De kalder

¹⁾ Dug ogsaa mere fortroligt *père*, *mère* (= *papa*, *maman*), *tante* osv.

²⁾ Udtrykker Ejendomsforhold — hvorimod *cette maison est la mienne* er determinativt (dette Hus mellem flere er det søm. . .).

hende Deres). — Saaledes bruges de (med Undt. af leur) stadig efter *faire*: Vous adoptez les opinions de M. P. et vous les faites vôtres.

III. Demonstrative Pronominer.

A. Adjektiviske Former.

§ 55. *Ce* (*cet, cette, ces*), denne eller den, gentages efter de Regler, der gælder for Artiklerne (§ 20): *Ce garçon et cette fille. — Ces grands et ces petits garçons. — Cette grande et belle fille.*

Det kan, særlig ved Betegnelse af en Modsætning, forstærkes med *ci* eller *là*, der føjes til Substantivet for at udtrykke det nærmere eller det fjernere: *Ce livre-ci est à mon frère, ce livre-là est à moi.*

Anm. I enkelte Tidsudtryk svarer *ce* til dansk Artikel: *en de ces jours* (en af Dagene), *ces derniers temps, ces temps-ci, ces jours-ci* (i den sidste Tid, de sidste Dage).

§ 56. Den bestemte Artikel er efter sin Oprindelse et demonstrativt Adjektiv (§ 1). I § 5, 2 er nævnt Tilfælde, hvor den svarer til dansk Demonstrativ, nemlig ved Substantiver, hvortil er knyttet en relativ Sætning (*la maison où je demeure, det Hus, hvori jeg bor*)¹⁾, en Infinitiv med *de* (*faites-moi le plaisir de venir me voir*) eller en Afsætning (*j'ai la conviction qu'il viendra*). Hertil kommer enkelte staaende Udtryk (*pour le coup, denne Gang, de la sorte, paa den Maade*).

Anm. Af og til bruges i de tre ovenfor nævnte Tilfælde *ce* i Stedet for Artiklen (omrent i Bet. „denne bekendte“): *Elle songeait (søngte) avec cette force que la nuit donne à la pensée.*

¹⁾ Derimod *Cette maison, où je demeure, est une des plus belles de la ville, dette Hus, hvori jeg bor . . .*; Relativsætningen er parentetisk (§ 88, Fodn.).

— *Mon ami est de ces gens qui ne font pas les choses à demi.*
— *Elle avait ce don de voir les choses comme les lui montrait son imagination (Fantasi).*

B. Substantiviske Former.

§ 57. *Celui* (om Personer, Ting, Begreber) bruges især med vedføjet *ci*; det er *celui-ci* (og ikke *celui*), der svarer til dansk substantivisk denne: *Il s'est adressé au colonel, mais celui-ci n'a rien voulu entendre.*

Ved Modsætningsforhold eller Alternativer forbindes det ogsaa med *là*; *celui-ci* gaar da paa det nærmere, *celui-là* paa det fjernere: *Voici deux plumes; veux-tu celle-ci ou celle-là?* — eller *celui-ci* gaar paa det sidste af to foregaaende Substantiver, *celui-là* paa det første: *Turenne et Condé commandaient des armées l'un contre l'autre; celui-ci était plus impétueux (lyrig), celui-là plus réfléchi (betænksom).*

Udenfor Modsætningsforhold bruges *celui-là* til Fremhævelse af Personer eller Ting: *C'est un gaillard, celui-là* (en Pokkers Karl).

Uden *ci* eller *là* bruges *celui* kun i to Tilfælde:

1) i Forbindelsen *celui qui*, den, som²⁾: *Celui qui dit cela, ne dit pas vrai. — On n'aime pas celui qu'on n'estime pas. — On ne respecte que ceux qui se respectent eux-mêmes. — Ce livre n'est pas celui dont vous m'avez parlé.*

Anm. 1. Bliver Demonstrativet skilt fra Relativet, erstattes *celui* med *celui-là*: *Celui-là est riche qui est satisfait de ce qu'il possède. — Dette behøves dog ikke, hvis det blot er même, som er indskudt: Un écrivain, estimé par ceux-là mêmes qui le combattent.*

Anm. 2. Den relative Sætning efter *celui* erstattes undertiden i Bogsproget med et *Participe passé* (eller endog et Ad-

²⁾ Derimod *celui-ci, qui . . .*, denne, som . . . (Relativsætningen parentetisk). — Endvidere f. Eks.: *C'est celui-ci (ham her) qui doit être responsable.*

jektiv): *La liste est identique à celle déjà publiée* (enslydende med den, som allerede er offentliggjort).

Anm. 3. I Stedet for *celui qui* bruges ikke sjældent det blotte *qui*: *Pour qui la connaissait bien, ses menaces n'avaient rien d'in vraisemblable*. Saaledes især i faste Talemaader og Ordspog: *Qui vivra, verra. Qui ne dit mot, consent. Aimez qui vous aime osv.* — Det samme *qui* bruges (= dansk hvem) for *celui que, celui à qui* (de *qui, pour qui osv.*), naar Hovedsætningens Verbum underforstaas i Relativsætningen som Infinitiv til et Modalverbum: *J'aime qui je veux. Je pardonne à qui je veux. Je travaille pour qui je veux.*

2) i Forbindelsen *celui de*: *Ma maison et celle de mon voisin* (mit og min Nabos Huse). — *Les forces françaises étaient inférieures en nombre à celles de l'ennemi* (var Fjendens underlegne). — *Nous n'avons qu'un devoir: celui d'aimer notre prochain* (vor Næste).

Anm. *Celui* kan forekomme med en anden Præposition end *de*: *Lesquelles de ces fleurs préférez-vous, celles à gauche ou celles à droite? Le paquet pour vous et celui pour votre frère.* — I Stedet for saadanne Forbindelser foretrakkes dog i Reglen en relativ Sætning (*celles qui sont à gauche . . .*).

§ 58. Intelkønsordet *ce*, (det¹), bruges mest i Forbindelsen *cela* (i almindeligt Talesprog sammentrukket til *ca*): *Cela arrive souvent.* — *Je ne comprends pas cela* (*cela, je ne le comprends pas*; § 165). — *Que pensez-vous de cela?* — *Pourquoi cela?* — *Comment ça va?* *Ça ne va pas mal.* *Ça n'a pas été long* (gik i en fart). *Ça passera* (gaar over). *Ça, c'est vrai.* *C'est ça* (rigtigt! netop!). — Om *ça* for *il* i upersonlige Udtryk se § 42, 1, b.

Ogsaa Forbindelsen *ceci* er almindelig: *Ceci est pour vous tout seul.* — Mest bruges dog *ceci* ved Udtryk for Modsætning (*prenez ceci, cela est moins bon*) samt til

¹) Et ganske andet Ord end det adjektiviske *ce*. Det hed oprindelig *co* og kommer af lat. *ecce hoc*; det adj. *ce* oprindelig *ces*) kommer derimod af lat. *ecce istum*.

at vise frem til noget følgende: *Retenez bien ceci!* husk vel paa det, jeg nu vil sige! (modsat: *retenez bien cela!* husk vel paa det, jeg har sagt¹).

Uden *là* eller *ci* bruges *ce* kun i to Tilfælde:²)

1) i Forbindelsen *ce qui*, det, som (hvad): *Ce qui m'étonne le plus, c'est son ignorance.* — *J'ignore ce qu'il a pu dire; j'ignore ce qu'il est devenu* (hvad der er blevet af ham). — *A ce que je vois* (efter hvad jeg ser); *je sais ce que c'est.* — *Ce qu'on était jeune alors!* (hvor var man ung!) — *Ce à quoi vous pensez est impossible.*

Anm. 1. I Stedet for *ce qui* og *ce que* bruges som Rester af gammel Sprugbrug det relative Pronomen alene i nogle staaende Udtryk: *qui plus est* (hvad mere er), *qui mieux est, qui pis est, que je sache* (saavidt jeg ved); — *coûte que coûte* (kostet hvad det vil; Subj. *il* er udeladt); *arrive (advenue) que pourra* (sikke, hvad der vil)³). — Desuden bruges tit *quel* for *ce qui* efter *voici* og *voilà*: *Voilà qui change tout! Voilà qui est fait!* (det var det!)

Anm. 2. En Afsætning kan knyttes til *ce* paa lignende Maade som en Relativsætning, naar *ce* er styret af Præposition: *Elle s'attendait à ce qu'il lui ferait des excuses.* Sm. § 127. — Paa denne Maade staar *ce* i Konjunktionerne *parce que* og *jusqu'à ce que*, og alle de Konjunktioner, der er opstaaet af Præposition + *que* (se § 128, 3) havde oprindelig *done ce*.

¹) Paa tilsvarende Maade bruges *voici* og *voilà*: *Voici comment j'ai fait sa connaissance!* (nu skal De høre hvordan, modsat: *voilà comment j'ai fait sa connaissance, se saadan*).

²) Frærgnet nogle fra gammel Sprugbrug staaende Vendinger. I det gamle Sprog bruges nemlig *ce* (iøvrig ogsaa *il*; § 42, 1, Anm.) der, hvor nu *cela* bruges, og denne gamle Sprugbrug har (foruden i Retssproget, der overhovedet er saa gammeldags, at det næppe er forståeligt for Menigmand) bevaret sig i nogle enkelte (nu foreldede eller spogende anvendte) Udtryk: *Ce me semble* (indskudt: lykkes der mig, *et ce* (og *deç*), *sur ce* (derpaa), *pour ce faire* (i den Hensigt), *ce faisant, ce disant*; desuden i Adverbiet *cependant* (*ce pendant*, medens det staar paa).

³) I dette Udtryk foreligger den ældre Form for det relative Pronomen i Neutrum (*que* baade i Nom. og Akk.). Saaledes ogsaa: *Faites ce que bon vous semblera.*

2) i Forbindelsen *c'est*, det er: *C'est un plaisir de vous voir si bien portant* (saa rask), — *Que c'est beau!* — *Que c'est bien à vous d'être venu!* — *C'est à vous que je parle.* — *Ce n'est pas vrai.* — *Ç'a été la cause de bien des malheurs.*

Être kan være styret af *devoir* og *pouvoir*: *Ce doit (peut) être vrai.*

Om *il est* som Udtryk for det er se § 42, 1, a. ¹⁾

Anm. 1. Hvis der i Udtrykket det er ønsket lagt Eftertryk paa det, erstattes *ce* med *cela* (*ceci*): *cela n'est pas vrai.* Dog maa der, hvis Prædikatsordet er et Substantiv, omskrives til *c'est là* i Stedet for *cela* est: *C'est là son moindre défaut* (ogsaa: *cela, c'est son moindre défaut*) ²⁾.

Anm. 2. Fransk udtrykker sig ikke sjældent upersonligt med *c'est*, hvor Dansk bruger personligt Subjekt: *J'estime beaucoup votre mari, parce que c'est* (han er) *un caractère.*

Et Subjekt for *être* gentages, navnlig naar det er af nogen Udsirøknings, tit med et *ce*: *Le général que vous avez rencontré, c'est le général X.* — Denne Gentagelse finder særlig hyppigt Sted foran Infinitiver og Afsætninger (*ce que je crains, c'est d'être reconnu; ce qu'il y a de certain, c'est que cela ne peut pas durer*) og altid, naar Prædikatsordet er et personligt Pronomen eller et Substantiv i Flertal: *Le sont coupable, c'est moi.* — *Ce qui l'accable, ce sont ses malheurs.*

Om Omskrivning med *c'est* til Fremhævelse af et Sætningsled se § 166.

Anm. 3. I utvungenet Sprog bruges *ce* og *cela* ikke sjældent imod deres Natur som Intetkantsord, visende tilbage paa eller frem til et bestemt Substantiv: *J'adore la salade, parce que c'est propre à arranger* (tillave). *C'est absurde, des idées pareilles.* *Ça lui va bien* (klæder ham, gør ham køn), *le bonheur.* — Saa-

¹⁾ Her mærkes, at til dansk det er kan ogsaa svare *il fait*, nemlig om Vejrret o. l.: *Il fait beau, mauvais, du soleil, de la pluie, obscur, glissant* (glat), *sec* osv. Ligeledes mærkes Udtrykkene *il vaît mieux, il vaut autant* (ogsaa *mieux, autant vaut* efter § 43, 2).

²⁾ Saaledes ogsaa i Reglen *c'est là ce qui* i Stedet for *c'est cela qui*: *Est-ce là ce que vous voulez dire?* (er det det, De mener?).

ledes endogsaa (ringeagtende eller spøgende) om Personer: *Ça n'a que douze ans et ça fume déjà.* *Un papa, ça doit donner des conseils.*

IV. Relative Pronominer.

§ 59. *Qui.*

Nominativen *qui* og Akkusativen *que* bruges baade om Personer, Ting og Begreber: *La dame qui est venue hier* (var her i Gaar). *L'argent que je vous ai prêté.* *Le respect que tu lui dois.* Desuden kan de vise tilbage paa et Intetkantspronomen, især *ce, rien* og *quelque chose* ¹⁾: *Il n'a rien dit qui m'ait surpris.* — Det af Præposition styrede *qui*, som egentlig er et andet Ord end Nominativen *qui*, ²⁾ bruges derimod kun om Personer: *Un homme à qui je m'intéresse* (men: *une entreprise à laquelle je m'intéresse; ce à quoi je m'intéresse*).

Akkusativen *que* bruges ikke blot som Objekt, men ogsaa (sml. §§ 41, 42, 2 og 64, 1):

1) som egentligt Subjekt for de upersonlige Verber *il faut* og *il plaît*: *Voilà l'argent qu'il vous faut.* — *Faites ce qu'il vous plaira.* ³⁾

2) som Prædikatsord: *Vieille bête* (Fæ) *que je suis.* — *Infortunés que nous sommes.* — *Je suis anxieux de ce que devisandra Pierre.* — Herhen Udtryk som: *C'est une*

¹⁾ Derimod kan *qui* og *que* ikke — saaledes som undertiden *quoi* (§ 61) — gaa paa Indholdet af en hel Sætning, men maa i dette Tilfælde erstattes med *ce qui, ce que*: *Il ne m'a pas parlé, ce qui m'a étonné* (eller, visende frem: *ce qui m'a étonné, c'est qu'il ne m'a pas parlé*). I det gamle Sprog bruges de imidlertid paa denne Maade, og Rester heraf er omtalt i § 58, 1, Anm. 1.

²⁾ Der hed oprindelig *cui* og kommer af lat. *cui*, der i folkeligt Latin ikke blot bruges som Dativform, men ogsaa som betonet Afhængighedsform.

³⁾ *Plaire* bruges dog ogsaa personligt: *Faites ce qui vous plaira.*

belle chose que la musique (neml. *est*), Musik er noget smukt.

3) som Maalsakkusativ om Rum og Tid: *Les trois lieues que nous avons couru*. — *Il y a six mois que je ne lui ai (pas) parlé* (der er et halvt Aar, i hvilket jeg ikke har talt med ham, o: jeg har ikke talt med ham det sidste halve Aar; smf. § 123, 2). — *Depuis quatre heures que Lucien était enfermé, la neige avait tombé*.

Anm. 1. En Relativsætning med *qui* (ikke *que*) kan, afvigende fra Dansk, slutte sig som en Art Prædikatsled til en hel Sætning, gaaende enten paa Subjektet (for *être*) eller Objektet (især for et Sansningsverbum). Saaledes: *Pierre est dans la chambre qui attend* (omtrent = ventende). *Je l'entends qui vient* (= *je l'entends venir*).

Anm. 2. Den moderne Sprogbrug fordrer i Reglen en Relativsætning med *qui* (*que*) anbragt umiddelbart ved det Ord, hvorpaa den viser tilbage (Henvisningsordet). Herfra undtages de Tilfælde, hvor Henvisningsordet er *celui-là* (§ 57, 1, Anm. 1), et spørgende Pronomen (*qui est-ce qui dit cela? que ferons-nous qui le plaise?*) eller (sjældent) et relativt Pronomen (*écrivez ce que vous voulez qui soit écrit*). — Hvor Relativsætningen ellers ikke staar umiddelbart ved Henvisningsordet, bruges *lequel* (se næste §) eller Henvisningsordet gentages.

Anm. 3. En relativ Sætning kan ved en Konjunktion (*et, mais, ou*) sideordnes et Adjektiv eller adjektivisk Udtryk: *Un gouvernement sage et qui présente des chances de durée* (paa Dansk blot: en fornuftig Regering, som . . .).

Anm. 4. *Qui* . . . *qui* bruges (lidt gammeldags) undertiden i Bet. nogle . . . andre: *Ils se sont saurés, qui de pâ, qui de là* (nogle til en Side, andre til en anden Side).

§ 60. *Lequel* bruges om Personer, Ting og Begreber, men langt mindre end *qui*. Det bruges væsentlig kun efter Præposition, især om Ting (se forrige §), dog ogsaa om Personer¹⁾: *La maison dans laquelle je demeure; la table sur laquelle j'écris*. — *L'entreprise à laquelle tu fais allusion* (hentyder).

¹⁾ Om Personer bruges det især efter *de* (se § 63) samt (altiid) efter *entre* og *parmi*: *Les gens parmi lesquels on vit*.

Udenfor Anvendelsen efter Præposition bruges *lequel* kun i Bogsproget (navnlig i Tilfælde, hvor Relativet er skilt fra det Ord, det gaaer paa) og kun som Subjekt i parentetiske Relativsætninger (§ 88). Eks.: *Le ministre a eu un entretien avec l'ambassadeur d'Espagne, lequel a reconnu que . . .* (som har indrømmet, at . . .).

Anm. Tidligere bruges *lequel* ogsaa adjektivisk: *Je vous dois dix mille francs, laquelle somme vous sera remise demain*. Denne Anvendelse kan nu betragtes som foreldet; i Stedet for *laquelle somme* siges *somme qui* (eller en helt anden Udtryksmaade vælges).

§ 61. *Quoi* er et Intetkønsord, som kun kan vise tilbage til et andet Intetkønspronomen (*ce, rien, quelque chose*) eller Indholdet af en hel Sætning,¹⁾ og kan kun bruges med Præposition: *Il n'y a rien sur quoi on ait tant disputé* (som man har stridt saa meget om). — *Il m'a salué, après quoi il s'est retiré*.

Til det danske relative hvad svarer altsaa ikke *quoi*, men den i § 58, 1 omtalte Forbindelse *ce qui* (i hvilken *qui* i Akkusativ bliver til *que* og styret af Præposition til *quoi*): *Ce qui vient du cœur, va au cœur*. — *A ce que je vois; ce à quoi vous pensez est impossible*. — Inde i Sætningen udelades ofte *ce* foran *quoi*: *Voilà de quoi il s'agit* (= *voilà ce dont il s'agit*). Herhen hører de hyppigt anvendte korte Relativsætninger med *de quoi* og Verbet i Infinitiv (§ 92, 2): *Il n'a pas de quoi vivre; donnez-moi de quoi écrire; il y a de quoi devenir fou; nous gagnons à peine de quoi élever nos enfants* (nok til at). Med underforstået Infinitiv: *Il y a de quoi* (der er Grund dertil); *il n'y a pas de quoi* eller *pas de quoi!* (ingen Aarsag!)

¹⁾ Nogle moderne Skribenter ynder dog at bruge det om Ting eller Begreber. De efterligner heri en gammel Sprogbrug.

§ 62. Relative Pronominaladverbier.

1) **Dont** (oprindelig Stedsadverbium, af lat. de unde) bruges sædvanlig i Stedet for **de relative Pronominer med de¹⁾**: *Une femme dont un voile noir cachait le visage* (hvis Ansigt et sort Slør skjulte). — *Un homme dont j'ai connu le frère*. — *Le livre dont nous avons parlé*. — *Voilà ce dont je voulais vous parler*.

Med Hensyn til Ordstillingen i Sætninger med **dont** mærkes, at Subjektet i Relativsætningen følger umiddelbart efter **dont**, med mindre det — efter Reglen i § 170, 1 — sættes helt sidst i Sætningen, f. Eks.: *Les conditions dont sont convenues les parties contractantes* (de kontraherende Parter).

I ét Tilfælde er Brugen af **dont** som Erstatning for Relativpronominet med **de** udelukket, nemlig naar det Substantiv, det skulde styres af, er styret af **Præposition**; i saa Fald bruges **duquel** (om Personer ogsaa **de qui**): *L'homme à la bonté duquel* (= *de qui*) *je dois tant de bienfaits* (hvis Godhed jeg skylder saa mange V.). — *Une bataille de l'issue de laquelle dépend toute la guerre* (af hvis Udfald hele Krigen afhænger).

2) Stedsadverbiet **où** (af lat. ubi) kan bruges som Erstatning for **à** eller **dans lequel** om Steds- og Tidsforhold: *La maison où je suis né*. — *L'endroit où je vais*. — *Des regards où ne se peint aucune bienveillance*. — *Dans le temps où nous vivons*. — *Au moment où* (i det Øjeblik, da). — *Il viendra un jour où vous vous repentirez*.

Det kan sammensættes med **Præposition**: *L'endroit d'où je viens*, *par où* (hvorigennem) *je passe*.

¹⁾ Dont gaar saaledes ligesom *en* og *y* over til at blive et rent Pronomen. Men medens *en* og *y* stadig tillige bruges som Stedsadverbier (f. *en vient*; *il y est resté*), er **dont** som Stedsadverbium altest af **d'où**: *L'endroit d'où je viens*.

3) Adverbiet **que**¹⁾ bruges om Tidsforhold, især visende tilbage til et ubestemt Tidsudtryk som *un jour*, *un soir* el. lign. eller til et Tidsadverbium: *Un jour que* (= *où*)²⁾ *vous étiez sorti*. — *Un soir que les enfants étaient couchés*. — *Au moment que*. — *Maintenant que tout est fini*.

Anm. I det ældre Sprog havde Adverbiet **que** en mere udstrakt Anvendelse end nu og var ikke indskrænket til Tidsforhold (Racine: *Me voyait-il de l'œil qu'il me voit aujourd'hui?*). Det er dette **que**, man maa se i et Udtryk som: *C'est à vous que je m'adresse* (= *c'est vous à qui je m'adresse*, tidligere regelmæssigt: *c'est à vous à qui je m'adresse*); ligeledes i de ubest. relative Forbindelser (f. Eks. *en quelque endroit qu'il se trouve*; se § 70).

V. Spørgende Pronominer.

§ 63. **Qui** (i Modsætning til det relative **qui** ubøjeligt) er Pronominet **hvem**: *Qui dit cela?* — *Qui cherchez-vous?* — *Pour qui me prenez-vous?* — *J'ignore qui vous êtes*.

Det omskrives i Hovedsætninger ofte til **qui est-ce qui** (Nom.) og **qui est-ce que** (Akk.): *Qui est-ce qui dit cela?* — *Qui est-ce que vous cherchez?*

§ 64. **Que** og **quoi** (begge af lat. quid) er Intetkønspronominet **hvad**. De to Former svarer til hinanden som **me** og **moi**; **que** bruges altsaa ved Verber, **quoi** er ubundet og betonet. Det maa imidlertid mærkes, at medens **quoi** ligesom **qui** bruges haardt i Hovedsætninger

¹⁾ Etcetera en videre Udvikling af Neutrumspronominet **que** (Fodn. 3 paa Side 57) eller det i § 59, 3 udtalte **que**. — I Folkesproget spiller **que** en stor Rolle som en Slags relativ (og spørgende) Partikel: *Un tas de farces que j'en* (= *dont je*) *pleurais de rire*. *C'est bien talement, qu'il a répondu* (= *a-t-il répondu*). *Où que tu cours comme ça? C'est un gaillard que je vous dis*.

²⁾ Naar **que** viser tilbage til et Substantiv, bruges det jævnsides med **où**. Derimod kan **où** ikke vise tilbage til et Adverbium.

og Bissætninger, bruges **que** kun i Hovedsætninger¹⁾; i Bissætninger erstattes det ligesom det relative hvad med *ce qui* og *ce que*. Sml. f. Eks.: *Je sais à quoi vous pensez*, men: *je sais ce que vous voulez dire*. — *Allez voir qui c'est* (hvem det er), men: *allez voir ce que c'est* (hvad det er). — *Qu'est-il arrivé?* men: *je ne pouvais pas prévoir ce qui est arrivé*.

Reglerne for Brugen af *que* og *quoi* er iøvrigt følgende:

1) **Que** bruges som Objekt, som egl. Subjekt for upersonlige Verber og som Prædikatsord (sml. §§ 41, 42, 2 og 59): *Qu'avez-vous?* — *Que voulez-vous?* (hvad skal man sige?) — *Que vous faut-il?* — *Qu'est-il arrivé?* — *Qu'y a-t-il de nouveau?* — *Que vous importe?* — *Que deviendrai-je?*

Det omskrives ofte til *qu'est-ce que*: *Qu'est-ce que vous dites?* — *Qu'est-ce qu'il vous faut?* — *Qu'est-ce que je deviendrai?* — Saaledes altid, naar det er Prædikatsord og Subjektet er et Substantiv; *Qu'est-ce que (c'est que) la vérité?* (hvad er Sandhed?).

Anm. 1. Som en friere Akkusativ er *que* anvendt i Udtryk som: *Qu'avons-nous besoin de richesses?* *Que sert à l'homme de conquérir le monde?* — Gennem denne Anvendelse er det gaaet over til at blive et Adverbium, der dels bruges = *pourquoi* (mest i klagende Udraad: *Que ne sais-je mort!* *Que n'est-il encore ici!* sml. § 123, 1) — dels = *comme* (*Que je suis malheureux!* *Que cette mer est belle!*)²⁾ — dels = *combien* (*Que de fois je vous ai dit cela!* *Que d'efforts perdus!*).

Anm. 2. Som Subjekt for personlige Verber bruges *que* ikke, men erstattes med Omskrivningen *qu'est-ce qui*: *Qu'est-ce qui se passe là-bas?* (hvad foregaar derhønde?). — Tidligere brugtes som Intetkønssubjekt Ordet *quel* (sml. det rel. *qui* som

¹⁾ Afhængigt spærgende bruges *que* dog ved Infinitiver: (§ 92, 2): *Je ne sais que faire, que répondre, que devenir*. Her til Udtrykket *je n'ai que faire de cela* (jeg har ingen Brug for det).

²⁾ I moderne Sprog udtrykkes dette „hvor“ hyppigt med *ce que*: *Ce qu'on était jeune alors!*

Intetkønnsord), og endaa forekommer det af og til brugt paa denne Maade i Udtryk som: *Qui vous amène? Qui nous vaut (forskafter) l'honneur de votre visite?*³⁾.

2) **Quoi** bruges i ufuldstændige Sætninger og efter Præposition: *Je cherche quelque chose. Quoi donc?* — *Quoi de nouveau (neuf)?* — *Quot de plus simple?* — *De quoi est-il question?* — *A quoi pensez-vous?* — *A quoi bon?* (til hvad Nytte?).

Anm. Som hundredt Objekt bruges *quoi* i Udtryk som: *Savez-vous quoi? Je ferais n'importe quoi pour l'empêcher. Vous avez je ne sais quoi de singulier* (der er noget besynderligt ved Dem); — desuden i Talesproget temmelig hyppigt ved Infinitiver: *Quoi dire? Quoi faire? Je ne sais quoi te dire*.

§ 65. **Quel** og **lequel**, er Pronominet hvilken:

1) **Quel** er adjektivisk: *Quel âge avez-vous?* — *Quel métier faites-vous?* — *Quel temps fait-il?* — *Quel homme* (hvad Slags Menneske) *est ce?*

Desuden bruges det som Prædikatsord til *être* (ofte svarende til dansk hvad): *Quel est votre nom?* — *Quel est l'état de votre père?* — *Quels sont ces gens?* (hvad er det for Mennesker?) — *Quel est ce bruit?* (hvad er det for en Støj?) — *Quelle n'a pas été sa surprise!*

2) **Lequel** er substantivisk: *Lequel de ces hommes est le plus coupable?* — *Laquelle de vos plumes est la meilleure?* — *J'ai trouvé cela dans quelque livre, je ne me rappelle plus lequel*.

VI. Ubestemte Pronominer.

§ 66. Ord, som kun bruges adjektivisk.

1) **Certain**, en vis (sml. § 29): *Après un certain temps. Un homme d'un certain âge. De certaines bizarreries.* — Mere pronominalt uden Artikel: *On m'a apporté certaine lettre. Il y a dans l'affaire certaines bizarreries. Vous m'avez dit certaines choses qu'il était bon pour moi d'entendre*.

³⁾ Omvendt bruges i utvungen Sprog ikke sjældent *qu'est-ce qui* i Bet. hvem: *Qu'est-ce qui se serait douté de ça?*

2) *Différents* og *divers*, forskellige (sml. § 29): *Différentes personnes m'ont raconté la chose.*

3) *Main* (forældet), mangen: *Malale fois* (ogsaa *Flert.*: *malales fois*). *En mainte(s) occasion(s).*

Om *chaque*, *quelque*, *quelconque* se § 69.

§ 67. Ord, som kun bruges substantivisk.

1) Af *choses* dannes Intetkønspronominerne *quelque chose*, noget (i den positive Betydning „et eller andet“) og *autre chose*, andet, noget andet: *Il m'est arrivé quelque chose. Quelque chose de singulier* (§ 136, Anm.). — *Parlons d'autre chose. On n'y trouvera pas autre chose. N'avez-vous rien autre chose* (intet andet)¹⁾ *à m'apprendre?*

2) *On*²⁾, man (efter Vokallyd tidligere *l'on*) er en tonløs Nominativ, som kun kan bruges ved Verbum og kun kan skilles fra dette ved et andet tonløst Ord (et personligt Pronomen, *en* og *y*, *ne*): *On ne me dit pas tout. — On n'est pas toujours jeune et belle. — Si (l')on nous entendait!*

Med samme Betydning som *on* (og i Akk. og Dut. med Betydningen *en*) bruges tit *vous*, undertiden *nous*: *Elle est si belle que vous ne sauriez vous empêcher de l'admirer. — On aime causer avec les gens qui vous comprennent.*

3) *Personne* og *rien* bruges:

a) i Forbindelse med et *ne* ved Verbet i Betydningen *ingen* og *intet*³⁾: *Ici, je ne connais personne, et personne*

¹⁾ Ogsaa *rien autre* eller *rien d'autre*: *Je n'ai rien autre à dire. Je ne demande rien d'autre que de travailler.*

²⁾ Af lat. *homo*. Sml. dansk *man* — *Mand*.

³⁾ Egentlig: ikke en (eneste) Person, ikke en (eneste) Ting; *rien* kommer af lat. *rem* og kan endnu bruges som almindeligt Substantiv i Betydningen *Bagatel* (se *rien*). — Paa samme Maade som *personne* og *rien* har *aucun* (af gl. fransk *aliqui*, lat. *aliquem*, + *un*) kun gennem Forbindelsen med *ne* faaet nægtende Betydning; det kan endnu bruges bekræftende i det nu noget forældede Udtryk *d'aucuns*, nogle. Derimod er *rien* (lat. *nullus*) et i sig selv nægtende Ord, der oprindeligt brugtes uden *ne*.

ne me connaît. Personne n'est parfait. Cela ne peut faire de mal à personne. Il n'y a eu personne de tué. — Je n'en sais rien. En dehors de cela, rien n'existe pour lui. Je ne veux rien entendre. Je n'y suis pour rien (har ingen Del deri). *Je n'ai rien vu de plus beau.*

Som ved andre nægtende Udtryk bortfalder *ne*, naar der mangler Verbum (§ 122): *Est-il venu quelqu'un? Personne. — Qu'avez-vous à me dire? Rien. — Rien de plus naturel!*⁴⁾

b) Desuden bruges *personne* og *rien* uden *ne*, men dog i Sætninger, der udtrykker Nægtelse eller Uvished, svarende til dansk *nogen* og *noget* (i den negative Betydning „nogensomhelst“, „nogetsomhelst“): *Y a-t-il personne qui ose dire le contraire? — Ils restaient longtemps sans rien se dire. Il était trop fier pour rien dire. — Il est (c'est) impossible de rien cacher à personne.*

Anm. Denne sidste Brug af *personne* og *rien* indskrænkes dog mere og mere. I Stedet bruges gerne Udtryk som *n'importe qui, qui que ce soit, quoi que ce soit*⁵⁾: *Il est plus à même que n'importe qui d'éclaircir ce fait* (han er bedre end nogen i Stand til at oplyse dette Faktum). *C'est impossible de lui cacher quoi que ce soit* (at skjule noget for ham).

§ 68. Ord, som bruges baade adjektivisk og substantivisk.⁶⁾

1) *Aucun* er et nægtende Pronomen ligesom *personne* og *rien* og bruges:

⁴⁾ Herhen hører Sætninger som: *J'ai eu la maison pour rien; Dieu a créé le monde de rien*, hvor det intet *ne* er ved Verbet, fordi *rien* ikke hører til Verbet. Ligeledes Udtrykket *rien que*, blot, kun: *Rien que cette idée* (blot Tanken derom) *me rendait triste. Rien qu'à le voir* (blot ved at se ham).

⁵⁾ I utvungent Sprog endogsaa *quelqu'un* og *quelque chose*: *Y a-t-il quelqu'un qui ose dire le contraire.*

⁶⁾ Herunder nogle Ord (f. Eks. *autre, tel, tout*), som det er Tradition at regne til de ubestemte Pronominer, men som lige saa godt kunde kaldes almindelige Adjektiver.

a) med *ne* ved Verbet i Betydningen ingen: *Ça n'a aucune importance. Aucune trace n'était visible. — Je ne connais aucune de ces dames. Aucun (eller personne) n'est prophète chez soi. Aucun autre¹⁾ ne le ferait.*

Y a-t-il des absents? Aucun! (Verbet mangler).

b) uden *ne* i Betydningen nogen: *C'est sans aucune importance. Sans aucun doute, sans aucune difficulté* (undertiden *sans difficulté aucune*). — *Je doute qu'aucun de vous le sache.*

Ann. 1. Det substantiviske *aucun* og *personne* kan undertiden bruges i Flæng. Men da *personne* betyder ikke et (eneste) Menneske, kan der kun bruges *aucun* og ikke *personne*, hvor Talen er om et begrænset Antal Mennesker (f. Eks. i Sætningen: *je ne connais aucune de ces dames*).

Ann. 2. Det adjektiviske *aucun* erstattes, naar det er knyttet til et Objekt eller et egl. Subjekt efter Verbet, hyppigt af *pas de*, især næsten altid ved Stofnavne og Flertalsord (§ 9, 3): *Cet homme n'a pas d'argent, pas d'amis.* — *Aucun* bruges saa godt som ikke i Flertal.

Om *en* brugt (med Nægtelse) som Udtryk for ingen, se § 49, 1, Ann.: *Vous voulez de l'argent? je n'en ai pas. Nous ignorons ces événements, et il ne s'en est pas passé de plus grave* (der er ingen vigtigere sket).

2) *Nul*, som nu kun tilhører Bogsproget, bruges med *ne* ved Verbet (uden *ne*, hvis Verbet mangler) i Betydningen ingen²⁾: *Il n'en a nulle idée. Une fois sur l'autre bord* (da vi først var ovre paa den anden Bred), *nul danger.* — Substantivisk kan det kun staa, naar det er Subjekt: *Nul ne le sait.*

Ann. Af *aucun* og *nul* dannes Adverbierne *aucunement* og *nullement*, der bruges med *ne* (ingenlunde). Af *nul* dannes ligeledes Udtrykket *nulle part*, intet Steds: *on ne le voit nulle part.*

3) *Autre*, anden: *Il me faut une autre plume. L'autre jour* (forleden Dag). *L'autre semaine* (forrige Uge). — I

¹⁾ Ogsaa *personne autre* eller *personne d'autre* i Bogsproget *nul autre*.

²⁾ Efter *sans* undertiden i Betydningen nogen: *sans nul doute* = *sans aucun doute.*

Flertal: *d'autres* (Delingsartiklen: nogle andre) eller *les autres* (Artsartiklen: andre i al Almindelighed): *D'autres prétendent le contraire. Aimez les autres comme vous-mêmes. Bien d'autres (personnes), mange andre.* — Til Fremievelse af et *nous* eller *vous*: *Nous autres Danois* (vi Danske). *Nous ne sommes pas des voleurs, nous autres* (sml. § 44, 4).

Om Udtryk, hvori *autre* indgaar Forbindelse med *un*, se nedenfor under 8.

Ann. En gammel Afhængighedsform til *autre*, *autrui*, forekommer endnu af og til som Substantiv, styret af Præposition, i Betydningen Andenmand, Næsten: *le bien d'autrui; dire du mal d'autrui* (= *de son prochain*).

Af *autre* dannes Adverbiet *autrement*, anderledes. *Ne . . . pas autrement* betyder ikke synderligt: *Vos menaces ne m'effraient pas autrement.*

4) *Même* (sml. § 29), samme og selv:

a) I Betydningen samme staar det med Artikel³⁾ foran Substantivet: *Le même jour. Vous n'êtes plus le même homme. Un même cri est sorti de toutes les bouches.* — Substantivisk: *Il est toujours le même*, den samme; det samme hedder derimod *la même chose* undtagen i Udtrykket *cela revient au même* (det kommer ud paa det samme).

b) I Betydningen selv (selve) staar det efter Substantivet: *Il est la bouté même. J'irai ce soir même.* — Er det ikke knyttet til et Substantiv, forbindes det med det betonede personlige Pronomen (§ 44, 4, Ann. 1): *Ils l'ont fait eux-mêmes* (sjældnere: *eux-mêmes l'ont fait*). *Mon frère me l'a dit lui-même* (ogsaa: *mon frère lui-même me l'a dit*). *Il me l'a dit à moi-même* (han har sagt det til mig selv).

Ann. Ligesom det danske selv kan *même* gaa over til at blive et Adverbium — endog: *Tous pleuraient, même les domes-*

³⁾ Artiklen bortfalder efter *en* (en même temps).

tiques.³⁾ — I nægtende Sætninger: *Il n'a pas même été malade* (endog ikke 3: ikke en Gang). *Je ne le connais même pas.* — Paa lignende Maade: *sans prendre même le soin de coucher sa surprise* (uden saa meget som at . . .).

Følgende særlige Udtryk med *même* kan mærkes: *de même*, paa samme Maade; *tout de même*, alligevel; *boire à même la bouteille*, drikke (lige) af Flasken; *être (mettre) à même de*, i Stand til; *quand même* (som Konjunktion, se § 112, 1, Anm. 2), selv om, (som Adverbium) trods alt (*je le ferai quand même*).

5) *Plusieurs*, flere 3: adskillige: *Plusieurs (personnes) le prétendent. Il est venu* (har været her) *plusieurs fois.*

Anm. *Plusieurs* maa vel skilles fra *plus de*: *Il a acheté plusieurs tableaux*, men: *il a plus de tableaux que moi.*

6) *Tel*, som næsten kun bruges i Bogsproget, plejer at betyde saadan⁴⁾: *Une telle conduite. De telles gens. Tel que vous me voyez. Je n'ai jamais rien vu de tel. Telle est* (= *c'est là*) *l'opinion de certaines gens.*

Desuden bruges det, svarende til dansk den og den, i Udtryk som: *De telle (et telle) manière. Il a fait telles (et telles) conditions. Un tel me l'a dit. Monsieur un tel. Monsieur tel ou tel.*

Foran en relativ Sætning svarer *tel* i nogle Talemaader til dansk mungen en: *Tel est pauvre qui se croit riche.*

Anm. Adverbiet *tellement* betyder i moderne Sprog saa, i den Grad (*je suis tellement heureux!*) — ikke saaledes (der hedder *ainsi*, *comme ça*, *vuilà comment*).

Af *tel* er dannet Udtrykket *tel quel* (lat. talis qualis) der har to Betydninger: 1) uforandret, saadan som den (det) var: *l'appartement du mort était resté tel quel*; 2) saa som saa, middelmådig: *il y avait deux chambres telles quelles*

³⁾ Gaar et selv, der efter dansk Opfattelse er Adverbium, paa Subjektet, kan det paa Fransk være Pronomen: *Les domestiques eux-mêmes pleuraient.*

⁴⁾ I Talesproget erstattes det sædvanlig med Udtryk som *comme ça*, *de cette espèce*: *Une conduite comme ça; des gens de cette espèce.* Nogle Forfattere bruger *tel* som rent Adverbium = *comme*: *Il sanglotait tel un enfant.*

7) *Tout* bruges:

a) som Adjektiv med efterfølgende Artikel eller Pronomen (§ 19) i Betydningen **hel** (Ental) og **alle** (Flertal)¹⁾; som Adjektiv uden Artikel med Betydningen **enhver** (al); *Toute la maison; toute ma maison; toute cette maison. Tout le monde* (helt Verden 3: alle). *Tout un peuple.* — *Tous les hommes* (alle Mennesker). *Tous les jours* (3: hver Dag); *tous les mois* (hver Maaned). *Tous les deux sont morts.*²⁾ — *Tout être humain* (ethvert menneskeligt Væsen). *En tout cas. Tout autre que moi le ferait. On lui a refusé tout secours* (al Hjælp).

Anm. 1. I Betydningen enhver maa *tout* skilles fra *chaque*. Det sidste betyder hver især, hver enkelt, medens *tout* sammensætter (enhversombest = alle). Sml. f. Eks.: *Tout homme a des défauts*, men: *chaque homme a ses défauts.*

Anm. 2. De Betydningerne alle og enhver glider over i hinanden, er det forstaeligt, at der i Stedet for *tout* i den sidste Betydning undertiden skrives Flertal: *La sottise est de tous* (eller *tout*) *temps et de tous (tout) pays* (hører enhver Tid og ethvert Land til). Saaledes i nogle staaende Udtryk (der ogsaa kan bruges i Ental): *à tous moments, de toutes parts, de toutes sortes, en tous sens* o. s.

Anm. 3. Betydningen enhver (al) ligger til Grund for følgende Udtryk (i hvilke Meningen er „fuldt ud“, „uden Forbehold“): *en toute* (fuld) *liberté; avoir tout lieu de* (have al mulig Grund til); *cela est de toute justice, de toute nécessité; à toute force* (med Vold og Magt: *il veut à toute force faire fortune*); *courir à toutes jambes* (af alle Kræfter); *écrire un mot en toutes lettres* (skrive helt ud).

b) Som Substantiv betyder *tout* i Ental **alt**, i Flertal **tous** (udtalt [tus]) **alle**: *Tout est perdu. Je veux tout savoir. Après tout* (naar alt kommer til alt). — *Tous [tus] ont été*

¹⁾ I Betydningen hel maa i Flertal bruges Ordet *entier*: *des villes entières.*

²⁾ Ogsaa *tous deux*. Paa samme Maade *tous trois, tous quatre* ved Siden af *tous les trois (quatre)*. Ved de andre Talord bruges i Reglen Artikel: *ils sont partis tous les six.* — *Tous les deux (tous les trois osv.)* betyder ogsaa hver anden (hver tredje osv.).

massacrés. Ils y sont tous; elles y sont toutes. Dieu veut le salut de tous tant que nous sommes.

Ann. Om *tout* brugt adverbielt (*elle était toute pâle, une toute petite fille*) se § 33.

8) *Un*, der forøvrigt ogsaa i sin Funktion som Artikel kan opfattes som et ubestemt Pronomen, optræder som saadant navnlig i nogle Forbindelser med *autre*:

a) *L'un — l'autre* (om to): *L'un dort, l'autre travaille* (den ene — den anden)¹⁾. — Flertal hertil: *les uns . . . les autres* (om to Flokke).

L'un . . . un autre (hvor der tales om flere end to), en . . . en anden. — Flertal hertil: *les uns . . . d'autres* (*les uns pleuraient, d'autres invoquaient leurs dieux*).

b) *L'un et l'autre*, begge (begge Dele); *l'un ou l'autre*, en af dem (en af Delene); *ni l'un ni l'autre*, ingen af dem (ingen af Delene): *Dans l'un et l'autre cas* (= *dans les deux cas*). — *Je ne ferai ni l'un ni l'autre* (§ 125).

c) Hvor dansk hinanden (hverandre) er styret af Præposition, svarer dertil paa Fransk *l'un l'autre* (*les uns les autres*) med Præpositionen anbragt mellem de to Ord: *Ils sont nés l'un pour l'autre* (som skabt for hinanden). *Ils se sont plaints l'un de l'autre* (over hinanden).

Er det derimod Akkusativ eller Dativ, udtrykkes det reflektivt (ved *nous, vous, se*): *Nous nous aimons* (vi elsker hinanden el. hverandre). *Ils se donnent des cadeaux*. — Hertil kan for Eftertryks eller Tydeligheds Skyld føjes i Akk. *l'un l'autre* (*les uns les autres*), i Dativ *l'un à l'autre* (*les uns aux autres*): *Aimons-nous les uns les autres* (lad os elske hverandre). *Ils se donnent des cadeaux l'un à l'autre*. Sml. § 77, Ann.

¹⁾ Adjektivisk siges ikke *l'un*, men *un*: *Le bruit a couru d'un bruit à l'autre de la ville*. — Overhovedet kan man ved et Substantiv ikke have Artikel: „den ene Bog“ hedder paa Fransk *l'un des livres*.

Ann. Med *un* er dannet Udtrykket *pas un*, der undertiden bruges = *aucun*, dels med Betydningen Ingen (*de ses nombreux amis pas un ne lui est venu en aide*), dels (i 2. Sammenligningsled) med Betydningen nogen (*il connaît mieux l'Égypte que pas un Égyptien*).

§ 69. Ordpar, der svarer til hinanden som Adjektiv og Substantiv.

1) *Chaque — chacun*, enhver: *Chaque pays a ses coutumes*. — *Chacun (a) son goût*. *Chacun de nous*. *Ces livres coûtent vingt francs chacun*¹⁾.

2) *Quelque — quelqu'un*, nogen (i den positive Bet. „en eller anden“; sml. *quelque chose* § 67): *J'ai trouvé cela dans quelque livre; quelque part* (et eller andet Sted). *Dans quelque temps* (om nogen Tid); *dans quelques semaines*. *Quarante et quelques francs* (nogle og fyrretyve). — *Il vient quelqu'un* (der kommer nogen, = *on vient*). *Quelqu'un de très important* (en meget indflydelsesrig Person; § 136, Ann.). *Quelques-uns de nos amis*. *Quelques-unes de ces pierres sont très rares*.

Ann. Udtrykket *les quelques* betyder de faa: *Les quelques pages que j'ai lues*. — *Quelque* brugt adverbielt foran et Talord betyder omtrent: *quelque quarante francs*.

Om *en* brugt som Udtryk for nogen se § 49, 1, Ann.: *Nous n'avons plus de tabac; allez en acheter! — Il cherchait des excuses sans en trouver*.

3) *Quelconque — quiconque* (begge kun tilhørende Bogsproget), hvilkensomhelst — hvemsomhelst: *Il faut prendre une résolution quelconque* (= *n'importe quelle résolution*). — *Il est plus à même que quiconque* (= *n'importe qui* eller *qui que ce soit*) *d'éclaircir ce fait* (sml. § 67, 3, Ann.).

Quelconque staar i Reglen efter sit Substantiv. — *Quiconque* er egentlig et ubestemt relativt Ord, enhver som (lat. *quicumque*): *Quiconque n'observera pas cette loi*,

¹⁾ I daglig Tale siges her ogsaa *chaque* eller *pièce*.

sera puni (enhver, som ikke overholder denne Lov, vil blive straffet).

§ 70. Ubestemt relative Pronominer.

Foruden det ovenfor omtalte Pronomen *quiconque* findes paa Fransk en Række ubestemt relative Udtryk (svarende til danske Udtryk med *end*), som er dannet af Pronominerne *qui*, *quoi* og *quel* i Forbindelse med det relative Adverbium *que* (§ 62, 3, Anm.). De har alle Verbet i Konjunktiv (§ 89, 3) og tilhører — udenfor Udtrykkene *qui que ce soit* og *quoi que ce soit*, der almindeligt bruges med Bet. nogensomhelst og nogetsomhelst (§ 67, 3, Anm.) — næsten udelukkende Bogsproget.

1) *Qui que*, hvem end: *Qui que vous soyez. Qui que ce soit qui vous l'ait dit* (hvem der end har sagt Dem det).¹⁾

2) *Quoi que*, hvad end: *Quoi que vous disiez (= vous avez beau dire). Il est impossible de lui cacher quoi que ce soit.*

3) *Quel que*, hvilken end: *Quelles que soient vos intentions* (hvilke Deres Hensigter end er).

Quel que bruges kun som Prædikatsord foran *être*. Som vedføjet Adjektiv ombyttes *quel* med *quelque*²⁾: *Quelques efforts que vous fassiez. A quelque parti qu'on appartienne.*

Anm. *Quelque . . . que* bruges ogsaa som ubestemt relativt Adverbium: *quelque malade qu'elle soit (= si malade qu'elle soit)*, hvor *syg* hun end er.

¹⁾ *Qui que* bruges kun som Prædikatsord foran *être*. I andre Anvendelser maa det omskrives til *qui que ce soit qui* og *qui que ce soit que*. — Paa samme Maade omskrives *quoi que* som Subjekt til *quoi que ce soit qui*.

²⁾ Fremkønnen ved en Sammenblanding af f. Eks. *quel métier que vous fassiez* og *quel que [kølk] soit le métier que vous fassiez*.

FEMTE KAPITEL

Verber.

I. Art og Styrelse.

A. Transitivt og intransitivt Verber.

§ 71. Transitivt Verber er saadanne, der kan forbindes med direkte Objekt (o: Styrelsen, Angivelsen af, paa hvem eller hvad Verbets Handling virker, knyttes direkte til Verbet uden Præposition): *Pierre frappe Paul*; intransitivt Verber kræver derimod Præposition foran Styrelsen: *Pierre pense à Paul*.

Begge Slags Verber kan bruges absolut (uden Styrelse): *écrire une lettre — il ne sait pas écrire; Pierre parle de Paul — il parle*. Visse intransitive Verber (som f. Eks. *aller, courir, dormir, mourir*) kan kun bruges absolut.

Om et Verbum er transitivt eller intransitivt (d. v. s. om dets Styrelse føjes til med eller uden Præposition), beror ikke paa indre Grunde, men alene paa en vilkårlig Afgørelse af Sprogbrugen. Heraf vil det forstaaes, dels at visse transitivt Verber — i Fransk som i andre Sprog — kan blive brugt intransitivt og omvendt, dels at visse Verber paa Dansk er transitivt, medens de tilsvarende Verber paa Fransk er intransitivt, og omvendt.

§ 72. Et oprindeligt transitivt Verbum bliver især intransitivt gennem absolut Anvendelse (d. v. s. Underforstaaelse af et Objekt). Saaledes f. Eks. *décider qch. — décider d'une affaire* (afgøre en Sag); *répondre qch. — répondre à une lettre; tirer (un coup de fusil) — tirer sur qn.; prendre (pied, racine) — la vigne ne prend pas* (vil ikke gro); *reprandre (son cours) — mon ancienne existence va reprendre* (begynde igen) osv.

En anden Maade, hvorpaa et transitivt Verbum tit bliver intransitivt, er gennem reflektiv Anvendelse med bortkastet *se*¹⁾.

¹⁾ I det gamle Sprog brugtes intransitive Verber hyppigt reflektivt; man sagde f. Eks. baade *crier* og *se crier* (se § 76). Under Indflydelse heraf sagde man ogsaa f. Eks. baade *se rompre* og *rompre*.

Saaledes *rompre* (egl. *se rompre*, brydes, gaa i Stykker: *le pont rompit sous les fuyards*); *tourner* (for *se tourner*: *la terre tourne sur son axe*); (*s'*)*ouvrir sur* (vende ud til: *les fenêtres ouvrent sur un jardin*); (*se*) *fondre*, smelte; (*s'*)*augmenter*, foreges; (*s'*)*embellir*, forskønnes osv.

Anm. Herhen hører *partir*, som oprindeligt var transitivt og betød dele¹⁾, men som gennem den reflektive Anvendelse (*se partir d'un lieu*) har faaet sin nuværende Betydning.

§ 73. Et oprindeligt intransitivt Verbum kan blive transitivt paa følgende Maader:

1) Ved at anvendes faktitivt (d. v. s. saaledes at det i Stedet for at betyde „udføre Handlingen“ gaar over til at betyde „lade, faa til at udføre Handlingen“): *descendre (monter) une malle*, bringe en Kuffert ned (op); *sortir une voiture (de la remise)*; *passer qn. à l'autre bord (faire passer)*; *passer le temps* (tilbringe); *sonner une cloche*; *cesser le travail*; *glisser qch. à l'oreille de qn.* osv.

Anm. Herhen hører Verbet *arrêter*, som oprindeligt var intransitivt (og endnu er det i Imperativen *arrêtez!*), men som ellers nu er transitivt og i den intr. Bet. er afstøt af *s'arrêter*. Ligeledes var *haïer*, *lais* og *éveiller* opr. intransitive, medens de nu er transitive og i den intr. Bet. bruges reflektivt (§ 76. Anm.).

2) Derved at Handlingens Aarsag opfattes som Objekt: *pleurer la mort de qn.*; *sentir le tabac* (Jugte af Tobak); *puer le muse* (stinke af Moskus); *trembler la fièvre* (ryste af Feber); *sonner la messe*; *sonner la charge* (blæse til Angreb) osv.

3) Ved forskellige Bevægelsesverber, ved at Stedet for Bevægelsen opfattes som Objekt: *descendre (monter) un escalier*; *passer une rivière*; *sauter une barrière*; *courir les rues* (overført *courir un danger*) osv.

4) Ved Sammensætning: *coarir — parcourir*; *venir — prévenir* (komme i Forkebet); *passer — surpasser* (overgaa) osv.

Desuden kan mærkes den transitive Brug af Verbet i følgende Forbindelser: *faire les hommes*, *faire un lieu* (sky); *bouder qn.* (se surt til én); *gronder qn.* (skælde paa én); *sonner le domes-*

¹⁾ Den gamle Betydning er bevaret i Udtrykket *avoir maille à partir avec qn.*, egl. have en Skilling at dele med en, d. v. s. have en Flane at plukke med en.

²⁾ Det, som ellers udtrykkes med *faire*; sml. *houillir* (intr.) — *faire houillir* (trans.).

lique (ringe paa); *siffler son chien* (finje ad), *siffler une pièce* (pibe ud); *monter un cheval* (ride), *monter un navire* (vsere ombord paa); *courir le cerf* (jage); *veiller un malade* (vsage hos); *prier Dieu* (bede ill); *parier politique* (affaires).

Verberne *coûter* og *valoir* er transitive i overført Betydning: *les peines que ses travaux lui ont coûtées, les dignités qu'ils lui ont values* (forstaaet¹⁾).

Enkelte Verber bliver transitive ved at forbindes med et Substantiv, som er af Verbets Stamme eller udtrykker et beslægtet Begreb: *jouer un jeu d'enfer* (et Pokkers højt Spil); *dormir un bon somme* (= *faire un bon somme*, tage sig en ordentlig Lur); *pleurer des larmes de sang*; *vivre des jours très gais*. Sm. § 138, 4.

§ 74. Ogsaa udenfor de omtalte Overgange fra transitivt til intransitivt Funktion og omvendt kan et Verbum forandre Konstruktion:

1) Nogle Verber skifter Styrelse ved Sammenstød af Persons- og Tingsobjekt: *voter qn.* (bestjæle), men *voter qch. à qn.*; *enseigner qn.* (undervise), men *enseigner qch. à qn.*; *conseiller qn.*, men *conseiller qch. à qn.*; *envier qn.* (misunde), men *envier qch. à qn.* — Paa lignende Maade *charger qch.* (f. Eks. *sur une voiture*), men *charger une voiture de qch.*; *charger qn. de qch.*, belæse en med noget o; overdrage en noget, give en noget til Hverv.

1) *apprendre* foreligger en faktitiv Begrebsforskydning: *apprendre qch.* (lære, erfare noget) — *apprendre qch. à qn.* (lære, meddele en noget = *faire apprendre*).

2) Af andre almindelige Verber med Ændringer i Konstruktionen og dermed i Betydningen kan følgende fremhæves:

assister qn., bistaa — *assister à* (f. Eks. *à une fête*), overvære.

avisier qch., faa Øje paa; *avisier qn.* (de qch.), underrette — *avisier à*, tænke over (absolut: *j'avisierai*, jeg skal tænke over det) — *s'avisier de* (§ 76), finde paa, driste sig til.

concourir (f. Eks. *pour un prix*), konkurrere — *concourir à*, bidrage til.

convenir à, passe for (*cela me convient*) — *convenir de*: 1) komme overens om, aftale (*nous sommes convenus de faire cela*); 2) indrømme, vedgaa (*il est convenu de sa faute*; *j'en conviens*).

¹⁾ Derimod er f. Eks. i *le livre coûte (vaut) dix francs* Substantivets Maaletsbestemmelse (§ 21; sml. § 102, 3, c).

croire *qch.*, tro noget; *croire* *qn.*, tro en (*je le crois*, jeg tror det el. jeg tror ham) — *croire* *à*, tro paa (Eksistensen af noget, f. Eks. *à l'immortalité*); *croire* *en*, tro paa: stole paa (derfor *croire en Dieu, en Jésus-Christ*).

Jouer intr., lege, spille (f. Eks. *jouer avec son éventail*). Om Musikinstrumenter forbindes det med *de* og Artsartiklen (*jouer du piano, du violon, de la flûte*), om Spil og Lege med *à* og Artsart. (*jouer aux cartes, au billard, aux échecs, au soldat*). I nogle Udtryk med *de* betyder det „bruge behændigt“ (*jouer des coudes*, bruge Albuerne, puffe sig frem; *jouer des jambes*, smøre Hæser). — *jouer* trans.: *jouer une pièce*, un rôle; *jouer un air sur le piano*; *jouer* *qch.*, spille om noget, sætte paa Spil (*jouer dix sous, jouer sa vie, sa fortune*); *jouer* *qn.*, narre en (*on m'a joué*) — refl. *se jouer de*, behandle flot, overlegent; *se jouer à*, give sig i Kast med.

manquer de, mangle (*il manque de tout*, han mangler alt) — *manquer à*, svigte (*manquer à son devoir, à sa parole; le courage lui manque*) — *manquer* *qch.* el. *qn.*, forfejle, gaa glip af (*manquer le bus, le train; je l'ai manqué*, jeg traf ham ikke hjemme). — Om *manquer* med Infinitiv se § 85, 2.

prendre intr. med Dativ, komme over (*l'encre lui a pris de le faire*). — Om *s'en prendre* (*à qn.*) og *s'y prendre* se §§ 49, 4 og 50, 2. — Se ogsaa § 72.

prétendre *qch.*, paastaa ¹⁾ — *prétendre à*, gøre Fordring paa. *profiter de*, benytte sig af — *profiter à*, gavne (*la leçon lui a profité*).

répondre *qch.*, svare (§ 74: *répondre à une lettre*) — *répondre à*, stemme med (*la fin répond au début*) — *répondre de*, indestaa for (*je ne réponds de rien*).

tenir *qch. de qn.*, have faaet noget af en (*il tient cela de sa mère*, deri ligner han sin Moder; ogsaa absolut: *il tient de sa mère*, han slægter sin Moder paa) — *tenir* intr., holde sig, holde Stand, holde ud (*le beau temps ne tiendra pas; tenir contre une attaque; je ne tiens plus sur mes jambes; sa vie ne tient qu'à un fil*) — *tenir à*: 1) hænge ved, sætte Pris paa (*tenir à la vie, à l'argent; je tiens à ce portrait*; ofte med Infinitiv: *je tiens à vous convaincre*, jeg ønsker noget); 2) hænge sammen med, bero paa, komme af (*cela tient à votre état de santé; il ne tient qu'à*

¹⁾ En forældet Betydning af det trans. *prétendre* er kræve. I denne Bet. forekommer det endaa med en Afsætning i Konjunktiv (§ 86, 1) eller med en Infinitiv (§ 85, 2).

vous d'être riche; qu'à cela ne tienne, derpaa skal det ikke komme an).

user de, bruge (forældet, = *se servir de, employer*) — *user* *qch.*, opbruge, oplide (*user ses yeux; un habit usé*).

abuser de, misbruge — *abuser* *qn.*, narre, bedrage (= *tromper*: *on ne peut pas s'abuser sur sa physionomie*).

§ 75. I en Del Tilfælde er der Forskel mellem dansk og fransk Sprogbrug, saaledes at det danske Verbum er transitivt (bruges uden Præposition), medens det tilsvarende franske er intransitivt, eller anvendt:

1) Af den første Slags kan mærkes følgende Verber, som forbindes med *de*: *convenir de*, indtræffe, *manquer de*, mangle, *abuser de*, misbruge (disse tre omtalt i den foregaaende §); endvidere: *changer de*, skifte (med et Substantiv uden Artikel), *hériter de*, arve, *jouir de*, nyde: *Changer de vêtements, de ligne, de couleur.*) — *Il a hérité d'une grande fortune; il a hérité de son oncle; il a hérité (d'une grande fortune de son oncle.* — *L'estime dont il jouit; les avantages dont nous jouissons.*

2) Verber, som paa Dansk bruges intransitivt (med Præposition), men paa Fransk er transitivt, er f. Eks. følgende: *appeler*, kalde paa, *attendre*, vente paa, *chercher*, lede efter, *demande* *qch.*, spørge (bede) om noget, *demande* *qn.*, spørge efter en (*demande* *qch. à qn.*, spørge, bede en om noget), *écouter*, høre paa, *guetter*, lure paa, *méditer*, tænke paa, *viser* (*coucher en joue*), sigte paa — *précéder*, gaa forud for, *longer*, gaa langs med, *franchir*, springe over, *gravir*, klatre op ad, *devancer*, vinde Forspring for: *Qui m'appelle?* — *Qui cherchez-vous?* — *Écoutez-moi!* — *Il médite ma ruine.* — *Nous étions précédés de nos travailleurs* (Blænkerne). — *Nous avons longé un mur.* — *Il devance son âge* (er forud for).

B. Refleksive Verber.

§ 76. Ved egentlige Refleksiver forstås saadanne refleksive Verber, ved hvilke det refleksive Pronomen ingen Funktion har i Sætningen, men kun er føjet til

¹⁾ *Changer* betyder i denne Anvendelse egl. forandre sig (§ 72); om det tilføjede *de* (samtrent = i Hensænde til) se § 137. De bruges ogsaa undertiden ved det transitive *changer*, f. Eks. *changer un livre de place* (= *changer la place d'un livre*); *il serait bon de le changer d'air* (at skaffe ham Luftforandring).

Verbet som en Slags Forstærkelse af Subjektet.¹⁾
Eks.: *Il s'avance; il s'est échappé; elle se fit (de moi); on s'aperçoit de quelque chose (= on aperçoit qch.).*

Forholdet var i det gamle Sprog det, at næsten ethvert Intransitiv (og i Analogi dermed ogsaa nogle Transitiver) kunde bruges med *se*; man sagde uden Forskel f. Eks. baade *crier* og *se crier*, baade *dormir* og *se dormir* osv. Efterhaanden fæstnede dette Forhold sig derhen, at kun visse bestemte Verber brugtes med *se*. I moderne Sprog er altsaa de egentlige Refleksiver en afsluttet Gruppe Verber, af hvilke adskillige kun bruges refleksivt, idet den oprindelige Form uden *se* er gaaet af Brug. Saaledes f. Eks.: *s'écrier, s'écouler, s'évader, s'évanouir, s'endormir, se souvenir, se repentir, se moquer*. Hertil Bevægelsesverber med *en*: *s'en aller, s'en enfuir, s'en retourner* (vende tilbage, modsat *se retourner*, vende sig om).

For de egentlige Refleksiver gælder følgende to Regler: 1) de forbindes med *de*, forsaavidt de kan have Styrelse²⁾; 2) *part. passé* retter sig efter Subjektet (§ 102): *On s'aperçoit de quelque chose. — Pourquoi vous moquez-vous de moi? — Je n'ai rien dit dont je me repente* (§ 88, 2). — *Elle s'en est souvenue à temps*.

Ann. Hvor Formen uden *se* og Formen med *se* bruges ved Siden af hinanden, har de i en Del Tilfælde faaet forskellig Betydning. Saaledes: *douter* (tvivle) — *se douter de* (ane); *passer* (gaa forbi) — *se passer* (foregaa), *se passer de* (undvære); *aviser* (faa Øje paa, § 74) — *s'aviser de* (finde paa, driste sig til); *mourir* — *se mourir* (ligge for Døden).

Undertiden svarer de to Former til hinanden som transitivt og intransitivt Udtryk: *arrêter* — *s'arrêter* (§ 73, 1); *éveiller* (vække) — *s'éveiller* (vaagne); *hâter* (fremskynde) — *se hâter*; *taire* (fortie) — *se taire* (lle); *promener* (føre unklag) — *se promener* (spadsere).

¹⁾ Det staar altsaa paa samme Maade som i gl. dansk „han red sig (under Øj“ eller som i moderne dansk „se sig om“.

²⁾ Mærk dog *s'attendre à*, være belovet paa; *s'attaquer à* (se jouer à); give sig i Kast med.

§ 77. **Uegentlige Refleksiver** fremkommer, naar det refleksive Pronomen staar ved Verbet som Objekt eller Hensynsbetegnelse: *se cacher, se tromper* (se er Akk.); — *se rappeler qch.*, mindes (egl. genkulte sig) noget, *se figurer qch.*, forestille sig noget, *se donner de la peine* (se er Dativ).

I disse Verber følger *part. passé* den samme Regel, som naar det er bøjct med *avoir*, d. v. s. det retter sig efter Objektet, hvis dette gaar foran Verbet, men er ellers uforanderligt (§ 102): *Ils se sont cachés. — Elle s'est coupée au doigt* (Obj. er *se*). — *Elle s'est coupé le doigt* (Obj. er *le doigt*). — *Elle se l'est rappelé* (smk. *elle s'en est souvenue*).

Ann. 1. Refl. Flertalsformer af denne Art — herunder logiske Flertalsformer, f. Eks. med *on* til Subjekt — har ofte *reciprok* Betydning (§ 68, 8, c); *ils s'aiment* kan lige saa godt betyde de elsker hinanden (*l'un l'autre*) som de elsker sig selv (*eux-mêmes*). Saaledes: *Ils se voient souvent. Nous nous sommes perdus. On se reconnaît. Ils se sont écrit des lettres. Les lettres qu'ils se sont écrites* — Den *reciproke* Betydning kan (foruden ved *l'un l'autre*) fremhæves ved Sætningsopbygning af Verber med *entre* (*s'entre-tuiler*, skade hinanden) eller ved Tilføjeelse af *mutuellement, réciproquement* eller *entre eux*.

Ann. 2. Ogsaa af de uegentlige Refleksiver bruges enkelte i moderne Sprog kun refleksivt. Saaledes: *s'emparer de qch.*, bemægte sig n. (egl. forsyne sig med; se Akk.); *s'atrouer qch.* (f. Eks. un droit), anmasse sig (en Ret; se Dat.).

§ 78. Enkelte Bemærkninger om de refl. Verber.

1) Refl. Verber af begge Slags bøjes i de sammensatte Tider med *être* (se § 81, 2).

2) Om den refl. Form brugt som Udtryk for Passiv se § 81, 3, Ann.

3) En refl. Infinitiv kan efter *faire* miste sit Pronomen: *Un cri les fit dresser en sursaut* (fik dem til at rejse sig med et Sæt). Dog er dette i moderne Sprog sjældent udenfor faste Forbindelser som *faire taire, faire assseoir qn; faire souvenir, faire repentir (qn. de qch.)*. — Ogsaa efter *laisser, entendre, voir* hort-

kastes i Bogsproget undertiden Pronominet: *Ne laissez pas éteindre le feu.*) Ligeledes kan *se* bortfalde ved *le part. prés: le soleil couchant.*

4) Af § 76 vil man have set, at adskillige Verber, som er reflektsive paa Fransk, ikke er det paa Dansk. Foruden de allerede nævnte kan mærkes: *s'érouler*, styrte sammen, *se réfugier à*, ty til, *se confesser*, skrifte, *se fâner*, visne, *se révolter*, gøre Oprør, *se noyer*, drukne (intr.), *se fier à*, stole paa (opr. betro sig til), *se méfier (désfier) de*, nære Mistillid til.

Omvendt er enkelte Verber reflektsive paa Dansk, medens de tilsvarende franske ikke er det, især: *houger*, røre sig, *changer*, forandre sig, *dissimuler*, forstille sig, *profiter de*, benytte sig af, *sejourner*, opholde sig, *serpenter*, bugte sig, *varier*, forandre sig.

C. Upersonlige Verber.

§ 79. Upersonlige Verber og Verbaludtryk har tit Subjekt *il*, *oe* (kun i Forbindelsen *c'est*) eller *ça*; sml. § 42, 1. Om upersonlige Udtryk uden Subjekt (Restler af gammel Sprogbrug) se § 43, 2.

Rent upersonlige er kun Udtryk for Vejr, Tidsforhold o. l.): *Il pleut, il fait froid, il est tard, il est quatre heures, il fait glissant, ça sent le renfermé* (her lugter indeklemt).

I andre Tilfælde er det upersonlige Subjekt kun foreløbigt; efter Verbet følger i Form af et Substantiv, en Infinitiv eller en hel Sætning et egentligt eller logisk Subjekt¹⁾: *Il m'est arrivé un grand malheur. Il vaut mieux s'en aller. Il faut que vous sachiez cela. — C'est un plaisir de vous voir si bien portant. — Ça ne m'étonne pas qu'on ait pensé à vous pour cette situation* (Stilling).

Om Pronominer brugt som egl. Subjekt se §§ 41, 42, 2, 59, 1 og 64, 1.

¹⁾ Paa lignende Maade siges: *envoyer promener qu.*, bede en ryge og rejse.

²⁾ Enkelte af disse Verber kan bruges personligt i overført Betydning: *les balles pleuvaient* (Kuglerne regnede ned).

³⁾ Det logiske Subjekt kan undertiden underforstås af Meningen, især i indskudte Sætninger med *comme* el. *ainsi* que: *Nous étimes pour escorte quatre cavaliers, comme il avait été convenu* (som det var blevet aftalt). *Comme il a dit dit plus haut.*

Anm. 1. Mange intransitive Verber bruges upersonligt paa denne Maade; det eneste af dem, som kun bruges upersonligt, er *il faut*. — Transitive Verber i Aktiv er det i moderne Sprog ikke sjældent at bruge upersonligt (med *ça* til Subjekt). — Upersonlige Passivformer er nu forældede: *Il se raconte (= on raconte) des choses étranges sur son compte* (om ham). *Il a été perdu un bracelet (= un bracelet a été perdu).*

Anm. 2. Til nogle danske upersonlige Udtryk svarer paa Fransk personlige: *Je suis bien aise (content, heureux osv.) que*, det glæder mig, at (dog ogsaa *ça me réjouit que*); *je suis fâché que*, det gør mig ondt, at; *je suis étonné (je m'étonne) que*, det undrer mig, at (ogsaa *ça m'étonne que*); *que deviendrait-je*, hvad skal der blive af mig; *vous êtes libre de*, det staar Dem frit for at; *Pierre tarde à (venir)*, det varer længe, inden (egl. han tever med at). — Dansk „det lykkes mig“ gengives ved Hjælp af Verberne *réussir* (have Held med sig) eller *parvenir* (naa): *J'ai réussi (el. je suis parvenu) à le faire*, det er lykkedes mig at gøre det.

Omvendt (paa Dansk personligt, paa Fransk upersonligt): *il me tarde de (le revoir)*, jeg længes efter (egl. det varer længe for mig); *il me semble que*, jeg synes, at . . .

D. Hjælpeverberne.

§ 80. *Avoir* danner de sammensatte Tider af alle transitive og de fleste intransitive Verber:¹⁾ *Elle a mangé la pomme. — Il a descendu l'escalier. — La pluie a cessé. — Le livre a paru* (er udkommet). — *Les bandits avaient disparu. — L'ennemi avait pénétré dans la ville. — Il aurait péri de faim. — Onze heures ont sonné.*

Anm. Intransitive Verber, der paa Dansk højes med være, men paa Fransk med *avoir*, er især: *cesser*, høre op, *faire paraître*, *disparaître* (men ikke *apparaître*),²⁾ *pénétrer*, *périr*, *succomber*, *reculer*, *céder* (vige).

¹⁾ For en Del af de intransitive Verbers Vedkommende ligger Sprogbrugen ikke fast. De her givne Regler er kun tilnærmelsesvise.

²⁾ *Apparaître* og ligeledes *accourir* plejer at højes med *être*: *un ange lui est apparu en songe; je suis accouru au secours.*

§ 81. *Être* dunner:

1) de sammensatte Tider af nogle intransitive Verber, nemlig: *aller, venir; entrer, sortir; arriver, partir; naître, mourir; rester, retourner, tomber; Il est venu par ici*¹⁾. — *Je suis tombé en accourant au secours.*

Ann. Nogle intransitive Verber vakler imellem *avoir* og *être*, især saaledes at de bøjes med *avoir*, naar der tænkes paa Begivenheden, med *être*, naar der tænkes paa den indtraadte Tilstand. Saaledes: *avancer, rykke frem, changer, forandre sig, geler, fryse til (dégeler, tå), descendre, monter, passer*²⁾: *L'eau a monté dans la nuit*, Vandet er steget i Løbet af Natten. — *Il est monté dans sa chambre*, han er gaaet op paa sit Værelse (og er blevet der). — *Il a passé comme un éclair; l'armée avait passé sans accident, lorsque . . . — L'orage est passé. — Elle a beaucoup changé par sa dernière maladie. — Elle est toute changée.*

Særskilt mærkes følgende Verber: *demeurer* bøjes med *avoir* i Betydning, bo, med *être* i Bet. forblive (= *rester*): *Il a demeuré deux ans à Paris*, men: *il y est demeuré deux ans*; — *convenir* (passe for) har *avoir*, *convenir de* (komme overens om el. indrømme, § 74) derimod *être*: *Cette place lui aurait bien convenu; il est convenu de sa méprise*; — *échapper de* (slippe ud af, bort fra) plejer at bøjes med *être*, *échapper à* (undslippe, undgaa) med *avoir*: *Il est échappé du naufrage, de la maladie; il a échappé aux ennemis, aux gardiens* (dog f. Eks.: *cela m'est échappé*, det slip mig ud af Munden, modsat: *cela m'a échappé*, det er undgaaet min Opmærksomhed).

2) de sammensatte Tider af alle reflektive Verber: *Il s'est échappé. — Il s'est repenti de sa faute. — Il s'est caché. — Il s'est donné bien du mal* (har gjort sig megen Ulejlighed). — *Ils se sont écrit des lettres*³⁾.

¹⁾ Derimod f. Eks. *il a couru, marché, fui par lui*.

²⁾ Hertil kommer nogle Verber — især *croître, décroître, aborder* (lande), *échouer*, (strand), *émigrer, grandir* (og adskillige af samme Slags som *grandir: vieillir, grossir, maigrir* osv.) —, der vel som Regel bøjes med *avoir*, men dog kan bøjes med *être*, naar der udtrykkelig tænkes paa den frentkomne Tilstand.

³⁾ Folkesproget bruger hyppigt *avoir* ved refl. Verber: *Je m'ai toujours méfié de lui*.

3) Passiv af de transitive Verber: *Il est, était, a été, sera loué. — La Revue des Deux Mondes est lue par toute l'Europe. — Cette église a été bâtie en 1830.*

Ann. 1. Er det handlende Subjekt tilføjet (med et *par* eller et *de*), udtrykkes Passiv altid paa denne Maade: *La porte est ouverte (a été ouverte) par le domestique*. Er dette ikke Tilfældet, kan Passiv ogsaa udtrykkes ved den reflektive Form: *Tout à coup la porte s'ouvre (s'est ouverte). Cette lettre ne se prononce pas. Cela n'a pas besoin de se dire.* — Ved visse Verber¹⁾ er det, forsaavidt ikke en aktiv Omskrivning foretrækkes, endogsaa nødvendigt at bruge denne reflektive Passiv i *Présent* og *Imparfait* for at undgaa Forveksling: *La porte s'ouvre*, Døren aabnes, men: *la porte est ouverte*, Døren er aaben; *la maison se bâtit*, Huset byggedes (var under Bygning), men: *la maison était bâtie*, Huset var bygget.

Om Personer bruges den reflektive Passiv som Regel ikke²⁾; *Il s'aime* betyder kun „han elsker sig selv“, ikke „han elskes“ (*il est aimé*).

Ann. 2. Af intransitive Verber kan dannes en upersonlig Passiv: *Il a été mal parlé de vous*. Saadanne upersonlige Passivformer er dog nu foreldede (§ 79. Ann. 1); en Omskrivning med en foretrakkes: *On a mal parlé de vous. On dansera* (der vil blive danset). — Derimod kan enkelte Intransitiver bruges personligt i Passiv. Saaledes siges: *Je veux être aimé. Vous êtes tout pardonné* (alt forladt!). *Cette œuvre a été vuee* (hæder Oplevelsens Præg). *Des lettres répondues* (besvarede). *Le jour convenu* (den aftalte Dag).

§ 82. Foruden med *avoir* og *être* kan Tidsforhold i Verberne udtrykkes med *aller, devoir* og *venir de* i Forbindelse med Infinitiv:

1) *aller* udtrykker Fremtid med Betydning af det umiddelbart forestaaende: *Il va venir* (han kommer straks). *Je vais*

¹⁾ Nemlig saadanne, der udtrykker en Virksomhed af begrænset Varighed (f. Eks. *bâtir, ouvrir*) i Mods. til Verber som *aimer, estimer* o. l., der udtrykker en varig Virksomhed.

²⁾ Kun, naar der ingen Forveksling kan finde Sted mellem den pass. og den refl. Betydning: *s'effrayer, s'émouvoir; un homme s'est rencontré* o. l. — Dog siges *se noyer* baade med Bet. drukne sig (*aller se noyer*) og med Bet. druknes (= *être noyé*); o: drukne intransitivt (§ 78, 4).

vous le dire. — I *Imparfait* om Fortidens Fremtid: *On pensait qu'il allait falloir* (= *qu'il faudrait beaucoup de soldats* — eller (i Sætninger med *si*) om den forestaaende Mulighed (*s'il allait mourir*).¹⁾

2) *devoir* udtrykker ligeledes Fremtid med en mere eller mindre fremtrædende Betydning af det forud bestemte: *Il doit venir ce soir*, han skal (efter Aftalen, Planen) komme i Aften. *Je dois partir demain.* — Det beuges til at betegne en *Futurum Infinitiv* (*les choses ne semblent pas devoir s'arranger de sitôt*), en *Futurum Participium* (*une action se faisant ou devant se faire*), en *Futurum Konjunktiv* (*dans quelque circonstance qu'on doive se trouver*) og navnlig (i *Imparfait*) til at udtrykke Fortidens Fremtid (*on ne se posait pas alors cette question que plus tard la Révolution devait résoudre*) eller (i Sætninger med *si*) den fremtidige Mulighed (*s'il devait mourir si jeune*). Til denne sidste Anvendelse hører Udtrykket *dussé-je* (*dusses-tu* osv.), selv om jeg skulde: *dussé-je périr* (§ 89, 3. Aant.)

3) *venir de* udtrykker den umiddelbare Fortid, dels i Forhold til en Nutid (*il vient de sortir*, han er lige gaaet ud) dels i Forh. til en Deltid (*il venait de sortir*, han var lige gaaet ud).

II. Maader.

A. Indikativ.

§ 83. Indikativ er Kendsgerningernes og Vishedens (i alt Fald Sandsynlighedens) Maade. Den betegner i bekræftende eller nægtende Form noget som foregaaet (eller ikke foregaaet), som foregaaende eller skullende foregaa, eller den anvendes til Spørgsmaal, om noget er foregaaet (foregaa, skal foregaa) eller ikke. Som Sætningsverbum i Hovedsætninger er den næsten den eneste anvendte Maade (se dog § 85 og § 92). Om dens Tider se § 104 ff.

¹⁾ Hertil kan føjes den nu noget forældede Anvendelse af *aller* i Forhindelse med *Participe présent* (vgl. *Gérardif*): for at udtrykke den vedvarende Bevægelse: *Le mal va (en) croissant, diminuant*, Ondet vokser, aftager stadig. Se § 103.

B. Konjunktiv.

§ 84. Konjunktiv er Mulighedens og Uvishedens Maade, som Indikativ Kendsgerningernes og Vishedens. Men Brugen af de to Maader kan ikke bestemmes efter dette Skema; i Tidens Løb har deres Anvendelsesomraade ændret sig, især saadan at Indikativ er trængt ind i Konjunktivs Plads,¹⁾ men ogsaa i nogle Tilfælde saadan, at Konjunktiv er traadt i Stedet for Indikativ om det faktiske (se § 86, 3 og 4 og § 89, 3).

De nu gældende, nedenfor anførte, Regler for Anvendelsen af Konjunktiv, som Sprogbrugen har fastslaaet efter lang Tids Vaklen, gælder i deres fulde Udstrækning kun for det akademiske Skriftsprog; i det dannede Talesprog og Skriftsprogets Efterligning deraf overholdes de kun til Dels²⁾, og Folkesproget anvender — udenfor staaende Vendinger — kun i ringe Grad Konjunktiv.

§ 85. I Hovedsætninger bruges Konjunktiv:

1) som Udtryk for Ønske: *Que Dieu me pardonne!* (Gud forlade mig!) — *Que Dieu vous bénisse!* — *Que je perde mon épaulette si ce n'est pas vrai!* — *Que le diable te confonde!*

¹⁾ Navnlige gennem Anvendelsen af *Conditionnel* om det hypotetiske (§ 112, 2) og af Modalverberne *devoir* og *pouvoir* om det formodede eller mulige: *Il doit être venu* (Formodning); *ça pourrait être vrai* el. *ça se pourrait* (Mulighed). — Se ogsaa § 114 om Brugen af *Futur* (og *Conditionnel*) i Stedet for Konjunktiv, naar denne ikke er et tilstrækkelig tydeligt Udtryk for Fremtid.

²⁾ Dog maa Skriftsprogets Indflydelse paa Talesproget ikke undervurderes; jo mere den hollige Kultur breder sig, des stærkere bliver den. — At imidlertid Konjunktivreglerne kun er tilkerte og ikke fremgaaet af Sprogets Logik, ses af den Usikkerhed, hvormed de hyppigt anvendes i det mere skoleskønt behandlede Skriftsprog. Ikke blot sættes der Indikativ i Stedet for Konjunktiv, men ogsaa undertiden Konjunktiv i Stedet for Indikativ. Et Eks. (fra en Tidsskriftsartikel): *Après que les révolutionnaires eussent fait mettre en liberté tous les détenus* (for *caront fait*, § 109).

En ønskende Hovedsætning indledes med *que* udenfor visse staaende, fra ældre Sprog nedarvede, Formler og Efterligninger deraf: *Plût à Dieu! A Dieu ne plaise! Dieu le veuille! Atasi soit-il! Vive le roi! Vive la république!* osv. — Hvor Subjektet er et personligt Pronomen, omskrives i Reglen med *pouvoir*: *Puissé-je le revoir!* (gid jeg maa faa ham at se igen!). *Puisses-tu (puissiez-vous) réussir!*¹⁾

2) som Imperativ for 3. Person (altid med *que*): *Qu'il attende!* (han maa ventel) — *Que cela n'arrive plus!* — *Qu'on serve mon déjeuner!*

3) som Udtryk for Indrømmelse: *Qu'il le fasse ou non*, hvad enten . . . eller (§ 89, 3). — Udenfor denne Vending næsten kun i staaende Formler: *Adviens que pourra!* (§ 58, 1, Anm.). *Aille qui voudra!* *Tant soit peu* (det være sig nok saa lidt o: blot en lille Smule). *Vous le voulez, soit* [swat]! (lad gaa da).

4) som Udtryk for Antagelse: *Soient v la vitesse et t le temps.*²⁾ *Elle aura neuf ans, vienne la Toussaint* (til Allhelgensdag). — Mest med *que*: *Qu'ils soient malades* (sæt at = hvis), *ce sont des cris et des lamentations*, *Qu'elle témoignât un désir, il l'exécutait sans murmurer*.

5) En *Plusqueparfait du Subjonctif* kan bruges i Stedet for *Conditionnel passé* i hypotetiske Hovedsætninger: *Je l'eusse fait* (= *je l'aurais fait*) *si j'avais* (eller *l'eusse*) *pu*. — *Pour tout l'or du monde, elle ne m'eût pas approché*. — *On eût dit* (man skulde have troet).

¹⁾ Det daglige Sprug har andre Udtryk for Ønske end de her nævnte mere højtidelige; det bruger Vendinger som: *si (seulement) c'était vrai!* (gid det var sandt); *je voudrais être là!* (gid jeg var der); *pourvu que tout se passe bien!* (blot alt nu vil gaa godt).

²⁾ Et *soit* med antagende Betydning bruges hyppigt ved Lidregninger: *Liste des pertes* (Tabliste): *tués 18, blessés 46, soit un total de 64*.

Her maa mærkes, at en *Conditionnel présent* ikke kan ombyttes med Konjunktiv. Sætningen *je le ferais si je pouvais* kan altsaa (i Modsætning til Sætningen *je l'aurais fait si j'avais pu*) kun være Indikativ.

6) En potential Konjunktiv (som udtrykker en besked, undertiden ironisk Udtalelse) foreligger i Vendingen *je ne sache pas* (ogsaa *je ne sache rien, personne*): *Je ne sache pas qu'on ait jamais remarqué ce fait* (saa vidt jeg ved, har man . . .).³⁾

Anm. Det *que*, hvormed en Hovedsætningskonjunktiv oftest indledes, var ikke oprindeligt, men er kommet ind ved en Forestilling om Konjunktiven som styret af en underforstaaet Hovedsætning (*je souhaite que, je veux que, je veux bien que, supposons que* el. lign.). — For øvrigt forekommer ogsaa friere Konjunktiver efter dette elliptiske *que*, f. Eks.: *Que ce soit vous!* (at det virkelig er Dem!). *Que ces choses soient!* *Qu'il se soit oublié à ce point!* *Que je ne te voie plus!* *Que je vous raconte une anecdote!*

§ 86. I Genstandssætninger¹⁾ bruges Konjunktiv:

1) Efter *Viljesverber*, d. v. s., foruden Verbet *vouloir*, Udtryk for Befaling (f. Eks. *ordonner, donner l'ordre, commander, recommander, paalegge*), Fordring, Bøn (*exiger, demander, prier, supplier*), Ønske (*souhaiter, désirer*), Stræben²⁾ (*avoir el. prendre soin, veiller à ce*

¹⁾ Den samme Konjunktiv forekommer i Relativsætningen *que je sache*; *Il n'est venu personne, que je sache* (saa vidt jeg ved; = det almindeligere *autant que je sais*).

²⁾ Herunder ikke blot Afsætninger, der staar som Obj. for transitive Verber, men ogsaa saadanne Afsætninger, der (som oftest med Udledelse af Præpositionen) er styret af intransitive Verber eller verbale Udtryk. Derimod ikke afhængige Spørgesætninger, som paa Fransk nu altid sættes i Indikativ.

³⁾ *Faire* har ind. om det, der er bevirket (*c'est ce qui fait que je suis en retard*), Konj. om det, der skal bevirkes (*faites que ce bruit finisse*). Er Subjektet en Person, foretages efter *faire* tit en Følgesætning (*faites en sorte que je puisse le voir sereusement*).

que, tenir à ce que, lade sig være magtpaaliggende, proposer; — hertil attendre, vente paa at, vente indtil, forvente), Indrømmelse, Tilladelse, Forbud, Hindren (*accorder, admettre, indømme Muligheden af*¹⁾), tillade, *permettre, consentir à ce que, souffrir*, taaie, finde sig i, *défendre, s'opposer à ce que, empêcher*²⁾), *éviter*), Billigelse, Misbilligelse (*approuver, désapprouver, trouver bon et mauvais, aimer, préférer*): *Voulez-vous que je vous dise la vérité? — Je voudrais (ville ønske) qu'il fût ici. — Je veux bien (= j'accorde, j'admets) qu'il ait tort, jeg indrømmer, at han maaske har Uret. — J'ordonne (j'exige) que vous restiez. — Je vous prie que cela n'arrive plus. — Je souhaite que tu aies raison. — Le préfet veillera à ce que l'ordre ne soit pas troublé; il prendra soin que justice soit faite. — J'attends que vous me teniez parole. — Attends que mon père revienne. — Permettez (souffrez) que je vous y conduise. — Je n'admets pas qu'on se moque de moi. — J'approuve (je trouve bon) que vous alliez le voir. — Elle aime qu'on lui dise qu'elle est belle.*

Hertil kommer, at visse Verber, der hører til Menings- og Ytringsverbernes Klasse, kan bruges som Viljesverber, især: *dire, écrire* osv. i Bet. sige (skrive), at en skal gøre noget og *entendre* i Bet. fordre, ville have: *Dites-lui qu'il fût ce qu'on a commandé. — Le ministre lui signifia (betydede ham) qu'il eût à se taire. — La nation entend que la République soit respectée par tous.*³⁾

¹⁾ *Convenir*, indømme Rigtigheden af, har Indikativ. — Betyder *convenir* komme overens om, vaskes der mellem Indikativ (o: *Futur* el. *Conditionnel*) og Konjunktiv.

²⁾ Efter *ne pas empêcher* bruges, naar det ekspletive *ne* ikke er anvendt (§ 123, Anm.), som Regel Ind.: *Cela n'empêche pas que vous puissiez avoir raison.*

³⁾ *Prendre garde* („tag Vare“) bruges ligeledes paa dobbelt Maade: *Prenez garde (læg Mærke til) que ce n'est pas l'auteur qui parle. — Prenez garde qu'il ne vous voie pas* (pas paa, at han ikke ser Dem).

Anm. Beslutningsverberne (f. Eks. *décider, résoudre, décider, arrêter*) hører, skønt de paa en Maade udtrykker en Vilje, til Menings- og Ytringsverbernes Klasse og forbindes altsaa med Indikativ (o: *Fut.* eller *Cond.*): *La majorité décréta que Louis XVI serait jugé par la Convention* (Konventet). — Efter *ordonner* og *commander* bruges undertiden Ind. for at betegne, at Befalingens Udførelse ikke tør drages i Tvivl; saaledes især om en offentlig Myndigheds Befaling: *La cour (Reiten) ordonne que le témoin sera entendu.*

2) Efter Udtryk for Nægtelse, Uvished og Tvivl, nemlig:

a) efter Verber, som i sig selv har denne Betydning, især: *nier, négier* (*contester, bestride, disconvenir, frugner*), *ignorer*, ikke vide, *douter, douter* (*désespérer, opgive Haabet*): *Je conteste (je doute) qu'il en soit ainsi. — Je nie qu'il l'ait fait. — J'ignorais qu'il fût arrivé* (jeg vidste ikke af, at han var kommet, jeg var i Uvished derom). — *Je doute (je désespère) que cette affaire réussisse.*

Anm. Efter *ignorer* staar Genstandssætningen i Ind., hvis dens Indhold udtrykkelig betegnes som et Faktum: *Il ignore que Londres est la capitale de l'Angleterre.* — Efter *ne pas ignorer* (= *savoir*) bruges Ind.: *Je n'ignorais pas qu'il était arrivé.* Er et af de andre Verber af Gruppen brugt benægtet, kan det enten sættes med Konj. (ofte med det ekspletive *ne* efter § 123, Anm.) eller med Ind. (især *Futur* og *Cond.*): *Je ne doute pas qu'on (ne) le trouve* eller: *Je ne doute pas qu'on le trouvera.*

b) efter Menings- og Ytringsverber, der er brugt nægtende, spørgende eller betinget¹⁾, naar Bisættningens Indhold fremstilles som uvist²⁾: *Je ne peux*

¹⁾ Ogsaa ofte, naar de er brugt indrømmende: *Bien qu'il fût certain qu'elle eût* (skønt hun var sikker paa, at hun vidste Besked), *il ne pouvait pas se résoudre à s'ouvrir à elle.* Sm. § 89, 3.

²⁾ Fremstilles Bisættningens Indhold som et Faktum, staar der Indikativ: *Il ne sait pas que je suis son ami.* I øvrigt er der her Plads for Nuancering. — Blandt Menings- og Ytringsverberne er det praktisk at mærke sig *espérer* (der ikke hører til Sindsstemningsverberne) og *se douter*, one (i Mods. til *douter*, tvivle).

pas croire que ce soit vrai. — Je ne pense pas que ce soit défendu. — Je ne savais pas que je te fisse du tort (gjorde dig Fortrød) en venant. — Je ne dis pas que tu aies tort. — Je n'espère pas (tør ikke haabe) qu'il vienne. — Il eut peine à concevoir qu'un tel malheur fût possible. — Trouvez-vous que cela soit bien héroïque? — Il serait bon de savoir s'il prétend (om han puustaar) qu'on ait fait ces conditions. — Si vous croyez que je puisse vous être utile, je suis tout à votre service.

Anm. Efter Mønings- og Ytringsverber i bekræftende Form staar der Indikativ: *Je crois que c'est vrai. J'espère qu'il viendra. Je suppose (formoder) qu'on s'est trompé d'heure.* — Dog har *comprendre, concevoir* og *s'expliquer* Konjunktiv i Betydningen finde forstaaeligt, rimeligt: *Je comprends fort bien qu'on ne soit pas de mon avis. On s'explique qu'il l'ait accepté.* — Ligeledes har *supposer* (især i Imperativ) Konj. med Betydningen tænke sig den Mulighed, at: *Supposons (ogsaa mettons) que ce soit vrai.*

3) Efter Udtryk for **Sindsstemning**, ogsaa hvor der tales om noget faktisk foregaaet, især efter Udtryk for Glæde (*se réjouir, être content, bien aise, heureux, ravi*), Sorg (*être fâché, affligé, désolé*), Frygt (*craindre, avoir peur, trembler, redouter, de peur el. crainte que*), Forundring (*s'étonner, être étonné el. surpris, trouver étrange*), Beklagelse (*regretter, déplorer, se plaindre*), Harm (s'indigner, être indigné, irrité, piqué), Skam (*avoir honte, être honteux*): *Je suis content que vous ayez réussi. — Je serais désolé qu'il (om der)¹⁾ lui arrivât malheur. — Je crains qu'il (ne) le fasse (§ 123, Anm.). — Il s'étonnait qu'ils eussent si peu à se dire. — Je regrette que cela soit arrivé. — Danton s'indigna qu'en présence de l'ennemi il y eût encore des partis. — J'ai honte qu'il se soit ainsi conduit. — Vous avez de la chance (De kan være glad*

¹⁾ Ved Sindsstemningsudtryk i Conditionnel svarer til fransk que paa Dansk som oftest et om.

for) que ma femme soit là. — Il était fier que ses sottises fussent crues.

Anm. Ved de Sindsstemningsudtryk, som forhindes med *de*, kan man, i Stedet for at bortkaste *de* foran Atsætningen, bruge *de ce que* (over den Kendsgerning, at), sædvanlig med Verbet i Indikativ: *Je suis désolé de ce qu'il est parti. Il se plaignait de ce qu'on l'avait appelé.* — Ved hensøgtede Udtryk for Forundring (*ne pas s'étonner*) kan der i Stedet for *que* bruges en Sætning med *si* (I Ind.): *Je ne m'étonne plus s'il fait tant pour vous nuire.*

4) I **foranstillede Genstandssætninger** (o: Genstandssætninger, som er stillet foran den styrende Hovedsætning), ogsaa hvor de udtrykker noget faktisk: *Que ses ressources soient immenses, tout le monde le sait.*

§ 87. I **Subjektssætninger** (o: saadanne Atsætninger, der staar som egl. Subjekt for upersonlige Udtryk)¹⁾ bruges der Konjunktiv efter samme Regler som i Genstandssætninger, saaledes at Meningen af det Udtryk, for hvilket Atsætningen tjener som Subjekt, er bestemmende for den-nes Maade. Dette vil i Praksis sige, at der efter upersonlige Udtryk bruges Konjunktiv undtagen efter dem, der betegner Vished, Sandsynlighed eller Følge. Eks.: *Il faut que cela finisse. — Il importe (det er vigtigt) que vous y soyez. — Il vaut mieux qu'il s'en aille. — Il convient (det er bedst) que vous le fassiez. — Il est temps que je parte. — Il est possible (il se peut), il est impossible qu'il n'en sache rien. — Il est douteux qu'il vienne. — Comment se fait-il qu'on ne l'ait pas su plus tôt? — Il est singulier qu'il prenne (tager sig) ces libertés. — Quel bonheur qu'il vive! — Ça ne m'étonne pas qu'on ait pensé à vous pour cette situation (Stilling).*

¹⁾ Undertiden ogsaa som Subjekt for personlige Udtryk, f. Eks.: *L'intérêt de la société est qu'on parvienne à supprimer les préjugés.*

De upersonlige Udtryk, der betegner Visshed, Sand-synlighed eller Følge (f. Eks. *il est sûr, certain, vrai, clair, évident, probable, il paraît, de là vient, il s'ensuit de là, il en résulte*) styrer Ind. og Konj. efter samme Regler som Menings- og Ytringsverber: *Il est certain qu'il l'a fait. — Il n'est pas certain (est-il certain, s'il est certain) qu'il l'ait fait. — Il paraît (det lader til) que vous avez tort. — S'il est vrai qu'il ne veuille plus de moi (vil have mere med mig at gøre).*

I foranstillede Subjektssætninger staar altid Konjunktiv: *Que le petit soit une charge (Byrde) pour nous, ça, c'est sûr.*

Anm. Ved enkelte upers. Udtryk vakler Brugen. *Il semble* har (i Mod sætning til *il paraît*, der kun bruges om det sand-synlige) sædvl. Konjunktiv, men *il me semble* plejer at have Indikativ. Efter *il arrive* bruges baade Ind. og Konj.; efter *d'où vient* que staar til Trods for den spørgende Form som Regel Indikativ: *D'où vient qu'il est si triste?*

Hvor et Adverbium elliptisk (efter § 121, 2) styrer en Atsætning, bruges Indikativ: *Heureusement qu'il ne m'a pas vu.*

§ 88. I relative Sætninger¹⁾ bruges Konjunktiv i Tilfælde, der svarer til Genstandssætningernes Konjunktiv efter Udtryk for Vilje og for Uvisshed, nemlig:

1) I rel. Sætninger, der som Led af Plan eller Ønske udtrykker en Hensigt eller en Egenskab, der søges eller kræves: *Ils envoyèrent des députés qui consultassent l'oracle. — Trouvez-moi (il me faut) un homme qui puisse*

¹⁾ Man mærke sig, at Relativsætninger er af to Slags: 1) parentetiske Relativsætninger, der kan fjernes uden Skade for Betydningen af Hovedsætningen (*chacun a son défaut où il revient toujours; cet élève, qui travaille bien, fera des progrès*); i dem staar der Indikativ som i Hovedsætninger; — 2) determinative Relativsætninger, som nøjere bestemmer eller indskrænker et Ords Betydning, og som er nødvendige til Forstaaelse af Hovedsætningen (*l'élève qui travaille bien fera des progrès*). Det er denne Art Relativsætninger, der her omhandles.

s'en charger. — Je cherche un domestique qui sache le français. — Il s'agit d'installer un gouvernement (Regering) qui soit capable d'achever l'œuvre entreprise. — Elle lui demanda des histoires où il y eût beaucoup d'amour.

Anm. Derimod f. Eks. *voilà un homme qui pourra s'en charger* (Egenskaben betegnes som værende til Stede).

2) I rel. Sætninger, der som Led af Nægtelse, Spørgsmaal eller Betingelse¹⁾ benægter eller betegner som uvis Tilstedeværelsen af en Egenskab el. Virksomhed: *Je ne connais personne qui puisse s'en charger. — Connaissez-vous quelqu'un (si vous connaissez quelqu'un) qui puisse s'en charger. — Il n'a rien dit qui m'ait surpris. — Il y a peu d'hommes qui soient capables de trouver le vrai bonheur²⁾. — Les rares personnes que je connaisse³⁾. — Qu'y a-t-il donc qui soit si difficile à dire? — Si j'avais un mari qui m'aimât.*

Anm. Derimod f. Eks. *je ne connais pas l'homme qui s'en est chargé* (der tales om en Kendsgerning).

3) Desuden bruges meget ofte Konjunktiv i rel. Sætninger, der er Led af superlativiske Udtryk (herunder *le premier, le dernier, le seul* o. l.); *C'est le meilleur homme que je connaisse. — C'est bien le moins (c'est la seule chose) que vous puissiez faire. — Un des faits les plus intéressants qui se soient produits.*

Anm. Denne Konjunktiv er nærmest at opfatte som potentialis: som Udtryk for en beskedon, noget sværende Udtalelse (sml. § 85, 6). Vil man udtrykke sig bestemt, bruges Indikativ: *C'est le plus grand service que vous pouvez me rendre.*

¹⁾ Ogsaa som oftest i Relativsætninger, der er underordnet en Indrømmelsessætning (§ 89, 3), især et ubestemt relativt Udtryk: *Qui que ce soit qui vous l'ait dit, il a menti.*

²⁾ Saadanne Sætninger (med *peu, rare* o. l.) indeholder ikke formelt, men efter Meningen en Nægtelse.

§ 89. I de andre Bisætninger gælder for Konjunktivs Brug følgende Regler:

1) I Hensigtssætninger — efter Konjunktionen for at (*pour que, afin que*) — bruges Konjunktiv: *Je vous dis cela pour que vous le sachiez. — Afin que vous n'en doutiez pas.*

Efter en Imperativ bruges undertiden *que* alene med Betydningen for at: *Assieds-toi là que je te voie bien.*

Anm. *Pour que* har ogsaa Konjunktiv, naar det ikke er Hensigtskonjunktion, nemlig efter *assez og trop*: *Tu es encore trop jeune pour qu'on puisse tout l'expliquer.*

2) I Følgesætninger bruges Konjunktiv efter Konjunktionen *sua* at (*de el. en sorte que, de manière que, de façon que*), naar Følgesætningen tillige tjener til at udtrykke en Hensigt¹⁾: *La fenêtre était percée très haut de manière qu'on ne pût pas y atteindre* (= for at man ikke skulde kunne naa derop). — *Il demanda qu'on lui attachât les mains de manière qu'il les eût croisées sur sa poitrine. — Faites en sorte qu'on ne vous voie pas.*

Ligeledes, under samme Betingelse, i Sætninger med *que*, der følger efter *tel, tellement* eller *si*: *Voire conduite doit être telle qu'on ne puisse (pas) vous blâmer.*

Endvidere bruges hyppigt Konjunktiv i Sætninger med *que* efter *si (tellement)*, naar baade Hoved- og Bisætning er benægtede. Nægtelsen i Bisætningen hedder da i Reglen *ne* uden *pas* (sml. § 123, 3):²⁾ *Il n'est pas si savant qu'il*

¹⁾ Hvor kun Følgen og ikke tillige Hensigten udtrykkes, bruges Indikativ: *Il avait beaucoup plu, en sorte que la rivière débordait et couvrait les prés d'alentour. — Efter si bien que* (saa at), der ikke kan udtrykke Hensigt, staar derfor altid Ind.; efter *de manière (façon) à ce que*, der kun bruges om Hensigt, derimod Konj.: *Elle soutenait l'enfant de façon à ce que les cahots (Vognens Skumplen) ne pussent l'éveiller.*

²⁾ Bruges i Bisætningen den fulde Nægtelse, er Konjunktiv ikke nødvendig: *Il n'est pas si savant qu'on ne trouverait pas son pareil.*

n'ait son pareil (at han ikke har sin Lige). — *Vous n'êtes pas si pressé que vous ne puissiez faire un brin de causerie* (smaa en Passiar af).

3) I Indrømmelsessætninger bruges Konjunktiv:

a) efter Konjunktionen, skønt (oftest *bien que*, ogsaa *quoique, encore que, malgré que*), til Trods for at denne Konjunktion betegner Indrømmelse af et faktisk Forhold: *Bien que ma famille soit l'ennemie de la sienne. — Quoique je sois pauvre, je suis honnête homme.*¹⁾

b) efter Udtryk for hvad enten . . . eller: *Soit qu'il le fasse, soit (ou) qu'il ne le fasse pas (qu'il le fasse ou non).* — *Soit qu'il pleuve, soit qu'il neige (qu'il pleuve ou neige).* Sml. § 85, 3.

c) i Sætninger, som indledes med ubestemt relative Pronominer (§ 70) eller ubestemt relative Adverbier: *Qui que ce soit. Quoi que vous disiez. Quelques efforts que vous fassiez. — Si malade qu'elle soit*, hvor syg hun end er (ogsaa *quelque malade qu'elle soit*)²⁾. *Où que vous soyez*, hvor (paa hvilket Sted) De end er.

Anm. Sætninger med *quand* (*quand même*) i Betydningen selv om har Verbet i *Conditionnel* (§ 112, 1, Anm. 2): *Quand il aurait tous les torts, il n'en conviendrait pas.* — Men udelades (med Omstilling af Subjektet) Konjunktionen (§ 171, 2), bruges ofte Konjunktiv: *Aurait-il eller eût-il tous les torts. S'il l'avait aimée, fût-ce une heure* (selv om det kun var en Time), *aurait-il eu cette cruauté?* Udenfor Hjælpeverberne omskrives i saa Tilfælde

¹⁾ En Sætning med skønt, der følger efter Hovedsætningen, staar dog ikke sjældent i Indikativ, idet den faar Værdi af en Hovedsætning med *pourtant*: *Ils étaient fiers de leur succès, bien qu'ils en riaient parfois.*

²⁾ Et forældet Udtryk for dette hvor . . . end (i hvor høj Grad . . . end) er *pour . . . que* (§ 151, Fodn.), som kan træffes baade med Ind. og Konj.: *Pour amusante qu'était (el. que fût) son histoire. Pour peu que* (egl. hvor lidt end) bruges tidligere som Konjunktion (med Konj.) i Bet. saafremt. — Til hvor . . . end kan ogsaa svare *tout . . . que* (med Ind.): *Toute malade qu'elle est* (egl. syg, som hun er), *elle a tenu à me remercier personnellement.*

i Reglen med *devoir* (§ 82, 2): *Dussé-je périr (dût-il m'en la vie), je ferais mon devoir.*

4) I Tidssætninger bruges Konjunktiv efter Konjunktionerne førend og indtil (*avant que, jusqu'à ce que, en attendant que*): *Avant que cela se fasse, il passera bien de l'eau sous le pont* (vil der løbe meget Vand i Stranden). — *Restez jusqu'à ce qu'il fasse beau.*¹⁾ — *Son cheval fut tué sous lui; en attendant qu'on lui en amenât un autre, il combattit à pied.*

5) I Betingelsessætninger bruges der Konjunktiv efter Konjunktionerne *au cas que* (i Fald), *pourvu que* (naar blot), *posé el. supposé que* (forudsat at), *à moins que* (med mindre): *Au cas que le bureau soit fermé*²⁾. — *Pourvu qu'il vienne* (bare han nu kommer). — *Posé que cela fût, que feriez-vous?* — *Il n'en fera rien, à moins que vous (ne) lui parliez* (§ 123, Anm.).

Derimod bruges der Indikativ efter *si*³⁾: *Si le bureau est fermé.* Dog kan der bruges Konjunktiv, hvis Verbet staar i *Plusqueparfait*: *Je l'aurais fait si j'avais* (el. *j'eusse*) *pu*. Sm. § 85, 5. — Ligeledes kan der efter *comme si* (som om) bruges *Plusq. du Subj.* i Stedet for *Plusq. de l'Ind.*: *Comme s'il eût* (el. *avait*) *crainé d'avoir trop dit.*

Anm. Naar et betingende *si* (efter et el. *ou*) skulde gentages, kan der i Stedet for det sidste *si* bruges *que* (§ 158, 6): Efter dette *que* staar der Konjunktiv: *S'il vient et qu'il vous reconnaisse* (= *et s'il vous reconnaît*). — *Si je meurs et que tu vives, toi.*

6) I Aarsagssætninger staar der som Regel Indikativ. Dog bruges Konjunktiv efter *non que* el. *non pas que*

¹⁾ Efter *jusqu'à ce que* bruges ofte Ind. om det indtraadte Faktum: *Je fus son ami jusqu'à ce que je m'aperçus qu'il disait du mal de moi.*

²⁾ Noget gammeldags i Stedet for: *dans le cas où le bureau serait fermé.*

³⁾ Ligeledes efter *même si*. Efter *à condition que* bruges baade Indikativ (i: *Futur* eller *Cond.*) og Konjunktiv: *À condition que vous partirez* el. *que vous partiez.*

(ogsaa *ce n'est pas que*), ikke fordi (sm. § 158, 5)¹⁾: *Je ne veux pas vous payer aujourd'hui, non pas que je sois en peine d'argent* (Pengetrang), *mais . . .* — Ligeledes efter *loin que* (langt fra, at): *L'adversité, loin qu'elle soit un mal* (langt fra, at Modgang er et Onde), *est souvent un remède.*

7) I Sætninger, der indledes med *sans que*, uden at, bruges Konjunktiv: *Il n'arrive pas de malheur, sans que Dieu le veuille.* — *Sans qu'il s'en doutât.*

8) I noget gammeldags Sprog bruges efter en nægtende Hovedsætning hyppigt *que . . . ne*²⁾ med Konjunktiv i Betydningen med mindre (uden at, undertiden førend): *Je ne puis vous rendre ce service que votre famille n'y consente.* — *Ne venez pas ici que vous n'ayez de mes nouvelles.*

C. Imperativ.

§ 90. Imperativ udtrykker Befaling, Opfordring, Bøn (*faites ceci, je le veux, je vous le conseille, je vous en prie*). Den har Former for 2. Pers. Ent. og Flert. (*parle, parlez*) og (som Udtryk for den indbyrdes Opfordring) for 1. Pers. Flert. (*parlons*), derimod ikke for 3. Pers. Her udtrykkes Imperativ ved Konjunktiv med *que* (*qu'il parle*; § 85, 2).

Imperativ kan erstattes med Infinitiv (§ 92, 1) eller med *Futur* (§ 110).

D. Infinitiv.

§ 91. Infinitiv fungerer i enkelte Tilfælde som Sætningsverbum (§ 92), men er ellers at opfatte som Ver-

¹⁾ Med disse Udtryk benægtes det, at noget overhovedet finder Sted. Med *non (pas) parce que* siges, at det vel finder Sted, men ikke er Aarsag til Hovedsætningens Indhold: *Je partirai, non pas parce que tu le veux, mais parce que mon honneur l'exige.*

²⁾ Uden *pas*; se § 123, 3.

bets substantiviske Form, der optræder i Sætningen paa de samme Maader som Substantiverne, nemlig som Subjekt, Prædikatsord, Objekt, som Apposition og styret af Præposition (sml. § 21).

I nogle af sine Funktioner bruges Infinitiven *ren*, i andre derimod med et Infinitivmærke, sædvanlig Præpositionen *de*. Infinitivslæren gør Rede for, i hvilke Tilfælde den bruges paa den ene og i hvilke paa den anden af disse to Maader.

§ 92. Infinitiv som Sætningsverbum.

1) Brugt i Udraab (med eller uden Subjekt) staar Infinitiven *ren*: *Moi trahir mes amis!* — *Un gentilhomme devenir homme d'affaires!* — *Dire que* (at tænke sig, at) *si j'avais un enfant, il serait comme lui.* — *Plutôt mourir!*

En saadan *ren* Infinitiv kan anvendes som en Imperativ med ubestemt Adresse: *Voir* (= *voyez*) *page 82.* — *S'adresser au concierge* (man henvende sig til Portneren). — *Prendre 20 grammes de cette potion* (Medicin).

2) Brugt i korte Spørgesætninger (direkte el. indirekte) og Relativsætninger som Erstatning for et Verbum med sit Subjekt staar Infinitiven ligeledes *ren*: *Que faire? Où me cacher? Comment lui parler?* — *Il ne savait pas que répondre.* *Nous saurons bientôt à quoi nous en tenir.* *Il cherchait des yeux qui remerciaient.* — *Il n'a pas de quoi vivre.* *Donnez-moi de quoi écrire.* *Il y a de quoi devenir fou.*

3) Som historisk Infinitiv (brugt af og til i Bogsproget i livlig Fortælling med Betydning af *Passé défini*) staar Infinitiven med *de*: *On les appela; eux de courir.* — *Aussitôt mille voix de répéter: Chez le commissaire! chez le commissaire!*

§ 93. Infinitiv som Subjekt.

1) Som Subjekt foran Verbet¹⁾ staar Infinitiven *ren*: *Vivre, c'est souffrir.* — *Promettre et tenir sont deux.* — *Aimer sa patrie est le premier devoir du citoyen.*

Ann. En saadan Infinitiv kan dog sættes med *de*, naar den er gentaget ved Verbet med *ce* eller *cela*: *De partir pour faire son devoir, ce n'est pas un grand malheur.*

2) Som Subjekt efter Verbet staar Infinitiven med *de*: *Votre devoir est de le faire.* — *Le tout est de savoir.* — *Ma première pensée fut de maudire cet accident.*

Saaledes især, naar Infinitiven er egl. Subjekt for et upersonligt Udtryk (§ 79): *C'est un plaisir de vous voir.* — *Il est honteux de mentir.* — *Il est temps de partir.* — *Il me tarde de le revoir* (jeg længes efter at se ham igen).²⁾

Ann. 1. Efter enkelte upersonlige Udtryk bruges dog *ren* Infinitiv som egl. Subj., nemlig efter *il faut, il vaut mieux* (el. *autant*), *il (me) semble* og Udtryk med *il faut* (l. Eks. *il fait bon* eller *il fait cher*): *Il faut partir.* — *Il vaut mieux (mieux vaut) se taire.* — *Il me sembla renaitre à la vie.* — *Qu'il fait bon* (hvor det er dejligt) *avoir vingt ans.* — *Il fait cher* (det er dyrt) *vivre à Londres.*

Er ved *il vaut mieux* eller *il vaut autant* en Infinitiv brugt som andet Sammenligningsled, har den *de*: *Il vaut mieux se taire que de dire des sottises.*

Ann. 2. Efter *c'est* med et Prædikatsord (især naar dette er en Infinitiv) bruges foran en Infinitiv med *de*, der er egl. Subjekt, meget ofte *et que*³⁾: *C'est servir l'humanité que de protester contre l'illégalité.* — *Ce n'était pas tout que d'avoir gagné le peuple.* Sjældnere *que* med *ren* Inf.: *Ce n'est pas vivre que vivre en des trances pareilles* (i en saadan Angst).

¹⁾ Denne Anbringelse af Infinitiven som Subjekt er udenfor faste Talemaader rent literær. Talesproget vil, hvor en Inf. er Subj., forme Sætningen upersonligt.

²⁾ Hertil et Udtryk som: *Je suis bien bon de t'écouter.*

³⁾ Sml. *C'est une belle chose que la musique* (§ 59, 2).

Anm. 3. Efter de upersonlige Udtryk *c'est à moi* (toi osv.), der tilkommer mig (dig osv.), og *il reste*, der staar tilbage, bruges som egl. Subj. Infinitiv med *à* jævnsides med Inf. med *de*: *C'est à vous à (à) parler*, det er Deres Tur el. Pligt at tale. *Il me reste à (de) parler des guerres*. Et staaende Udtryk er: *reste à savoir si* . . . (nu kommer det an paa, om —).

§ 94. Infinitiv som Prædikatsord staar altid **ren**: *Te quitter, c'est mourir*. — *Cela serait demander l'impossible*. — *C'est beaucoup dire* (det er meget sagt). — *Il semblait rêver*. — *Il paraît se plaire dans ce milieu* (i disse Omgivelser). — *Voilà qui s'appelle parler*.

§ 95. Infinitiv som Objekt.

1) Som Objekt (d. v. s. styret af et transitivt Verbum) staar Infinitiven i Reglen **med de**: *Les conspirateurs lui offrirent d'être leur chef*. — *Promettez-moi de venir*. — *J'ai résolu de partir*. — *Il craint d'échouer* (han frygter for at have Uheld med sig).

2) Ikke faa Verber forbindes dog med **ren** Infinitiv, nemlig: a) Modalverberne (*devoir, pouvoir* el. *savoir, kunne, vouloir, oser*); b) de fleste Meningsverber (især *croire, savoir, penser, compter, espérer, s'imaginer, se rappeler*); c) de fleste Ytringsverber (især *dire, assurer, déclarer, prétendre, paastaa, avouer, confesser, nier*); d) nogle Viljesverber: *aimer, préférer, désirer*¹⁾, *prétendre* og *entendre* (de to sidste med Betydn. fordre, ville, have i Sinde); e) Verberne *manquer* og *faillir* (være nær ved)²⁾; f) Verberne *faire, laisser, entendre (écouter), voir (regarder)* og *sentir*, som foruden Infinitiven har et andet Objekt, der tjener til

¹⁾ *Souhaiter* har derimod oftest Inf. med *de*.

²⁾ Ogsaa *penser* kan i *Passé déf.* og *Passé indéf.* svare til det danske være nær ved.

Subjekt for Infinitiven¹⁾. Eks. *Vous devez le faire*. — *Je crois vous comprendre*. — *Je pense el. je compte (j'eg agter) partir demain*. — *Je ne pensais pas trouver semblable résistance*. — *J'espère n'être pas venu inutilement*. — *Il dit (prétend) le tenir d'une personne digne de foi* (at han har det fra en troværdig P.). — *Il aie l'avoir fait*. — *J'aime mieux travailler*. — *J'entends être obéi*. — *J'ai manqué (failli, pensé) tomber*. — *Je l'entends venir*. — *Regardez-moi faire*. — *Il se sentait mourir*.

Herhen hører, at ved **Bevægelsesverber** (*aller, venir, courir* osv.; hertil *être, envoyer, mener*) bruges en ren Infinitiv for at udtrykke Bevægelsens Maal (Hensigt)²⁾: *Allez (courez) le lui dire* (gaa hen og sig ham det). — *Que viens-tu faire ici?* — *Entrons prendre quelque chose*. — *J'ai été dans la cuisine boire un verre d'eau*. — *Je m'en fus trouver* (jeg skyndte mig hen til) *un tailleur*. — *Il faut envoyer chercher le médecin*. — *Mener paître des chèvres* (trække Geder paa Græs).

Anm. 1. Enkelte af de nævnte Verber (*désirer, préférer, manquer, faillir*) styres af og til Inf. med *de*. *Espérer* plejer at have Inf. med *de*, naar det selv er Infinitiv: *Peut-on espérer de vous revoir?*

Aimer (men ikke Forbindelserne *aimer mieux* og *aimer autant*) kan have Inf. med *à*, ogsaa undertiden Inf. med *de*: *Il aime danser, il aime à danser* (sjældnere *il aime de danser*). — En

¹⁾ Altsaa „Akkusativ med Infinitiv“. — Denne Konstruktion bruges i det literære Sprog ogsaa af og til ved Menings- og Ytringsverber, dog næsten kun i relative Sætninger: *L'opinion publique qu'il savait lui être contraire* (som han vidste var ham imod). Det samme kunde bedre udtrykkes ved en Konstruktion med *dont* (*dont il savait qu'elle lui était contraire*) eller ved Anvendelse af et Indskud (*qui, il le savait, lui était contraire*).

²⁾ Med stærkere Eftertryk paa Hensigten, især hvor Bevægelsesverbet er skilt fra Infinitiven, eller hvor Hensigten ikke opnaas, bruges ogsaa *pour*: *Il vintendra ce soir pour vous parler*. — *Pendant votre absence, il est venu pour vous parler*.

Inf., der ved *aimer mieux* (*autant*) staar som andet Sammenligningsled, har *de*: *J'aime mieux travailler que de sortir*¹⁾.

Anm. 2. Nogle af de Verber, der plejer at styre ren Inf., kan med ændret Betydning forbindes med Infinitiv paa anden Maade:

devoir styrer i Bet. skyldte Inf. med *de*: *Vous lui devez de le faire* (De skylder ham at gøre det).

dire (og andre Ytringsverber) har i Bet. befale Inf. med *de*: *Dites au cocher d'atteler*.

penser à (*faire qch.*) bet. tænke paa: *Je pense à partir demain* (mod. *je pense partir demain*).

prétendre à (*faire qch.*) bet. gøre Fordring paa: sætte sig til Maal at: *La révolution prétendait à recommencer l'histoire du monde*. Sml. § 74.

manquer à (men nægtende *ne pas manquer de*) *faire qch.*, undlade at gøre noget: *Ne manquez pas de vous y trouver*. Sml. § 74.

laisser à qn. à faire qch., overlade til en at gøre noget (*je vous laisse à penser ce qui en arrivera*) — *ne pas laisser de f. qch.*, ikke undlade at (som oftest = alligevel) gøre noget: *Si absorbé qu'il fût, cette vue ne laissa pas de l'impressionner*.

voir à (*f. qch.*), se at bestræbe sig for: *Je verrai à vous trouver quelque chose*.

venir de f. qch., se § 82, 3 — *venir à f. qch.*, gøre noget tilfældigt: *Il est venu à passer; s'il venait à passer*.

Anm. 3. M. H. t. Verberne *faire*, *laisser* osv. mærkes følgende:

a) *Faire* betragtes som udgørende et med sin Infinitiv og skilles ikke fra den. Derfor altid: *Je ferai venir le médecin*. Derimod siges baade f. Eks. *J'ai vu entrer le jeune homme* og *le jeune homme entrer*.

b) Hvis Infinitiven har et Objekt, staar ved *faire* altid, ved de andre Verber ofte, det styrende Verbums Objekt (= Infinitivens Subjekt) i Dativ: *Je ferai lire ce livre à mon fils*. — *J'ai entendu votre ami chanter cette romance* eller *J'ai entendu chanter cette romance à votre ami*. Se § 130, 5.

¹⁾ Sml. Forholdet ved *il vaut mieux*. I det hele taget staar en Inf. som andet Sammenligningsled i Reglen med *de*. Saaledes ogsaa f. Eks.: *Plûtôt mourir que de se couvrir de honte*. Herfra stammer de i Udtrykkene *avant de* og *à moins de* (sml. § 99, 2).

c) Infinitivens Subjekt kan være underforstået, og en transitiv Inf. faar da passivisk Betydning: *On l'a vu émettre* (blive ført bort); *J'ai entendu chanter cette romance*. — Ved en saadan Inf. kan et Udtryk med *par* erstatte Subjektet: *J'ai entendu chanter cette romance par votre ami*.

d) Til en fransk Infinitiv af sidst omtalte Art svarer paa Dansk ofte et Perf. Part. Saaledes: *se faire remarquer* (gøre sig bemærket). — Ved Sansningsverberne (*entendre*, *voir*, *sentir*) siges baade f. Eks. *Je m'entends injurier et injurié; je me sens saisir* (og *saisi*) *par une main vigoureuse*.

3) Enkelte transitive Verber bruger Infinitiven med *à* i Stedet for med *de*. Dette gælder især: *chercher*, *apprendre*, *enseigner* (ogsaa *montrer* i Bet. lære fra sig) og *avoir*: *On cherche à me nuire*. — *Elle apprend à danser*. — *Je lui ai appris (enseigné) à lire; il m'a montré à dessiner* (tegne). — *J'ai à travailler; j'ai à vous parler; nous avons à causer*. — *Vous n'avez qu'à choisir*.

Ligeledes forbindes i Reglen *commencer* og *continuer* med Infinitiv med *à*: *La neige commence à tomber*. — *Il continue à ne rien faire*.

Om *aimer*, *laisser* og *voir* se ovfr.

Anm. *Commencer* og *continuer* kan ogsaa have Inf. med *de*. — Ved *démander* plejer den Regel at blive fulgt, at Infinitiven sættes med *à*, naar den har samme Subjekt som Hovedverbet (*ces messieurs demandent à vous parler*), ellers med *de*.

§ 96. Infinitiv som Apposition staar altid ren: *Nous n'avons qu'un parti* (Beslutning) *à prendre, vendre le peu qui nous reste et chercher notre vie chacun de notre côté*.

§ 97. Infinitiv styret af Præposition.

Infinitiv bliver styret af Præposition i de Tilfælde, hvor et Substantiv vilde blive det. Saaledes: *J'ai besoin de dormir* (= *de sommeil*). — *Je me souviens de l'avoir rencontré*. — *Il se plait à me tourmenter*. — *Je suis prêt à vous suivre*. — *Il l'a fait sans hésiter*. — *Il aura à choisir entre se contenter de cela et ne plus revenir ici*.

Imidlertid mærkes, at ikke alle Præpositioner kan styre Infinitiv, men kun *à* og *de* (med Sætningsledninger, f. Eks. *jusqu'à, près de*), *après, entre, pour*¹⁾; *sans* og *par*. Den sidste bruges endda kun efter Verberne *commencer* og *finir* (begynde, ende med at)²⁾, f. Eks.: *Il a commencé par refuser, et a fini par céder* (= først — tilsidst).

Anm. 1 enkelte Tilfælde bruges en anden Præposition ved Infinitiv end ved Substantiver. Især kan mærkes, at efter Verberne *forcer, contraindre* og *obliger* (der ved Subst. kun har *à*) bruges ved Inf. baade *à* og *de*; hvis *de* er Passiv, endogsaa næsten kun *de*: *Je le forcerais bien à* eller *de répondre. Nous fûmes obligés de reculer.* — Undertiden siges ligeledes *être résolu (décidé) de faire qch.* i Stedet for *à faire qch.*

A erstatter undertiden en af de Præp., der ikke kan bruges ved Inf. Saaledes siges *consister* (bestaa) en el. *dans qch.*, men f. Eks.: *Le tout consiste à savoir.*

Enkelte Intr. Verber forbindes kun med Infinitiver, ikke med Substantiver. Saaledes især Verbet *tarder*, tøve. Om dette Verbum se § 79, Anm. 2.

§ 98. En Forbindelse af Infinitiv med *à* faar i nogle Tilfælde en særlig Anvendelse:

1) Den bruges med **passivisk** Betydning:

a) dels knyttet til et Substantiv (eller henført til Subjektet for *être, rester* o. l. eller til Objektet for Verber som *avoir, donner, laisser*) med Betydning af en Gerun-

¹⁾ *Pour* bruges ved Infinitiver (sml. § (51): 1) for at betegne Hensigten: *Travailler pour réussir*; 2) efter *assez* og *trop*: *Il est trop faible pour porter cette charge*; 3) ved Perf. Inf. for at bet. Aarsagen: *Beaucoup avaient le nez et les oreilles coupés pour avoir essayé de s'évader* (fordi de havde forsøgt); 4) med indrømmende Betyd. (= til Trods for): *Pour être le fils d'un magistrat* (skønt han er Dommersøn), *il n'en a pas moins subi trois condamnations.*

²⁾ Altsaa ikke som ved Substantiver for at bet. Midlet: *Obtenir qch. par des prières*, men *à force de prier* eller *en priant* (om *Gérondif* brugt for at udtrykke Midlet se § 103).

*div*¹⁾: *Du tabac à fumer.* — *C'est un avis à suivre* (et Raad, som bør følges). — *Cet homme est à plaindre.* — *Ah! si c'était à refaire.* — *Le temps qui me reste à passer avec vous.* — *Je n'ai rien à dire, pas de temps à perdre, une permission à vous demander.* — *Donnez-moi ce paquet à porter*²⁾.

b) dels knyttet til et Adjektiv for at betegne, at Subjektet besidder Egenskaben, naar det gøres til Genstand for den og den Handling³⁾: *Cet homme est facile à tromper*⁴⁾. — *Ce livre est curieux à parcourir.* — *Il éprouva une émotion difficile à exprimer.*

2) En Infinitiv med *à* kan endvidere knyttes til et Adjektiv, et Substantiv eller en hel Sætning for at betegne Grad eller Beskaffenhed (omtrent med Betydning af en Følgesætning): *Elle est laide à faire peur* (i den Grad, at hun gør Folk bange). — *Pousser des cris à fendre les nuages* (Skrig saa stærke at). — *C'est à mourir de rire* (det er til at dø af Latter over). — *Son cœur battait à lui rompre la poitrine.* — *Elle chante à ravir* (højrivende).

3) I en Del Vendinger bruges Infinitiven med *à* med Betydning af en Tids- eller Betingelsessætning, hvis Subjekt er man: *A l'entendre* (hvis man skulde høre ham), *rien n'est plus facile.* — *A l'en croire* (skulde man tro, hvad han siger). — *A vous voir, on ne le dirait pas* (naar man ser Dem, skulde man ikke tro det). — *A partir de; à vrai dire; à proprement parler* o. a.

¹⁾ Altsaa for at betegne, at Subjektet skal (bør, kan) gøres til Genstand for Handlingen (Fut. Part. i Passiv). — Enkeltvis bruges en intransitiv Inf. med *à* med Bet. af Fut. Part. i Aktiv, f. Eks. *des périls à venir* (komende Fæer).

²⁾ I Udtryk som *donner à manger, verser à boire, cela laisse à désirer, vous y trouverez à redire* (indvende) er Objektet underforstået.

³⁾ Ligesom paa Latin 2. Supinum.

⁴⁾ Derimod: *Il est facile de tromper cet homme; une émotion qu'il serait difficile d'exprimer* (§ 93, 2)

§ 99. Infinitiv er stærkere brugt paa Fransk end paa Dansk:

1) Dels foretrækker Fransk — som Eksemplerne i § 95 viser — ofte, hvor vi paa Dansk bruger en Afsætning, den kortere Udtryksmaade med Infinitiv som Objekt (*il dit le tonir d'une personne digne de toi; dites-lui de venir*).

2) Dels erstatter ofte en fransk Infinitiv med Praeposition en dansk Konjunktionsbisætning, naar Bisætningen har Subjekt fælles med Hovedsætningen¹⁾. Til en Bisætning med *avant de*, *à moins que* og *afin que* svarer da en Infinitiv med *avant de*, *à moins de*²⁾ og *afin de* og til en Bisætning med *de façon* (*manière, sorte*) *que* Infinitiv med *de façon* (*manière*) *à* el. *en sorte de*: *Je déjeune avant de sortir. — Je n'irai pas, à moins d'y être forcé. — Arrangez-vous de manière à être prêt. — Je ferai en sorte d'arriver le premier.*

E. Participierne.

§ 100. Participierne optræder som Sætningsverber i de absolute Participialkonstruktioner, der svarer til Tids- eller Aarsugsbisætninger paa Dansk: *Son père ayant servi dans la cavalerie, elle avait du mépris pour toute autre arme* (Vaabenart). — *L'occasion s'offrant. Dieu aidant. — Moi disparu. Cela dit. Toute réflexion faite* (alt vel overvejet). *Il possède cent mille francs, sa maison non comprise* (§ 31, Anm. 3).

Ellers er Participierne at opfatte som Verbets adjektiviske Former, der let gaar over til at blive rene Adjektiver (*des gens ignorants, une femme mariée*) og derigennem til Substantiver (*un ignorant, la mariée*; se § 23).

Anm. Mod Hensyn til de af Participier dannede Adjektiver mærkes:

¹⁾ Ogaa undertiden udenfor dette Tilfælde, hvis Misforstaaelse er udelukket. Saaledes: *La jupe était relevée afin de pouvoir venir*.

²⁾ Oprindelig *avant que de* og *à moins que de* (som *de* ved andet Sammenligningsled se § 95, 2, Anm. 1). *Afin de* betyder opr. til den Ende at.

a) Nogle skrives forskelligt fra Participiet. Saaledes: *différent*, forskellig (men *différent*, værende forskellig), *excellent*, udmærket (men *excellent*, udmærkende sig), *fatigant* (men *fatigant*), *négligent*, forsummelig (men *négligéant*, forsummende), *précédent*, foregaaende (men *précédant*, gaaende i Forvejen).¹⁾

b) Nogle stammer fra reflektive Verber: *Une personne bien portée, des sables mouvants* (Flyvesand), *au soleil levant, couchant*. — Saaledes især en Del, der er dannet af *Part. passé*: *dévidé, résolu, fâché, appliqué* (flitrig), *conjuré, entendu* (forfæret), *klog, af s'entendre à*, forstaa sig paa.

c) I en Del Forbindelser — stammende fra en ældre Tids Sprogbehandling — naar Participiet toges som gaaende, ikke paa det Substantiv, hvortil det er knyttet, men paa et Subjekt, man har i Tankerne: *Une couleur voyante* (d: *qu'on voit*, iøjnefaldende), *un café chantant* (d: *où on chante*), *une soirée dansante, une rue passante* (befærdet), *le prix coûtant* (Indkøbspris), *siéce tenante* (under Madet d: *pas staaende Fod*), *une place assise* o. s.

d) Adj. *juré* har, skunt det opr. er *Part. passé* af et transitivt Verbum, aktiv Betydning (*mon ennemi juré; un juré*, et Jury-medlem; smk. *c'est juré*, hvor Bet. er passivisk). — Paa lignende Maade bruges *un noyé* med Bet. en druknende (*ramener un noyé à la vie*).

§ 101. *Participe présent* bruges — saavel som *Part. passé* — meget mere paa Fransk end paa Dansk og erstatter ofte en dansk Bisætning (Relativsætning, Tids- eller Aarsugsætning)²⁾.

Det højes kun, naar det er et rent Adjektiv, d. v. s. naar det udtrykker en Egenskab, ikke, naar det staaar som Verbum, d. v. s. udtrykker en Virksomhed³⁾: *De l'eau courante*, men: *Ils se rendirent tout*

¹⁾ Ordene paa *-ent* er „lærde“ Ord, der har bevaret den latinske Skriveform.

²⁾ Hertil kommer, at et *Part.* ved en Sammenblanding af to Konstruktioner ofte bruges efter *quoique* el. *bien que*. Eks.: *Custine, quoique ne manquant pas d'expérience, n'était pas propre à conduire une grande armée.*

³⁾ Denne Regel, som er temmelig ny (den blev først staaet fast 1679), beror paa en Sammenblanding af *Part. prés.* med

courant à la maison. — *Des gens ignorants*, men: *Les ennemis, ignorant la prise de la ville, avançaient toujours.* — *Une femme mourante*, men: *Des gens mourant de faim.* — *Des personnes bien pensantes*, men: *Des personnes pensant bien.*

Anm. Som Verbum er Particiet at opfatte, ikke blot naar det har en Styrelse, men ogsaa naar der til det er knyttet et Adverbium, som staar bagefter (se det sidste Eks.) eller en adverbial Bestemmelse (*une pierre pesant cent kilos*); som oftest tillige, naar en Præposition med sin Styrelse er knyttet dertil; desuden i absolute Konstruktioner. — *Ayant* og *étant* er altid ubøjelige.

Anm. 2. Hvis et *Participe présent* med verbal Funktion gaar paa Subjektet, ombyttes det nu oftest med *le Gérondif* (§ 103): *Le roi a paru touché en apprenant ces événements* (forældet eller kun literært: *le roi, apprenant ces événements, parut touché*).

§ 102. *Participe passé* bøjes efter følgende Regler:

1) Brugt uden Hjelpeverbum (s: som Adjektiv, som Apposition, i absolute Konstruktioner) retter det sig efter det Ord, hvorpaa det gaar: *Une porte ouverte.* — *Les Russes, encouragés, attaquèrent.* — *A peine arrivés, ils se sont fait conduire place Vendôme.*

Anm. Uden Hjelpeverbum bruges med passivisk Bet. *Part. passé* af trans. Verber og med aktiv Bet. *Part. passé* af de intr. Verber, der højes med *être* (herunder *monté sur*, *ridende paa*), af enkelte intr. Verber, der højes med *avoir* (*des livres parus, de la viande bouillie, des intérêts courus*, *paaløbne Renter*) og af nogle Refleksiver, saavel egentlige (f. Eks. *évanoui, enfié*) som uegentlige (f. Eks. *couché, assis, alité*; se ogsaa § 100, Anm.).

2) Brugt med Hjelpeverbet *être* staar *Part. passé* som Prædikatsord og retter sig følgelig efter Subjektet: *Elle est morte.* — *Les lettres ont été écrites.*

Gérondif (se § 103). Oprindelig bøjedes Particiet, og enkelte Rester deraf er bevaret, især i Retssproget (*les ayants droit*, *rette vedkommende; une maison à lui appartenante*).

3) Brugt med Hjelpev. *avoir* retter det sig derimod efter Objektet, hvis dette gaar foran Verbet, men er ellers uforanderligt. Altsaa: *Les lettres que j'ai écrites.* — *Combien de lettres avez-vous écrites?* — *Quelle faute ai-je commise?* Men: *Ma mère a bien souffert.* — *J'ai écrit quelques lettres.* — *Les lettres que j'ai résolu d'écrire* (que er Obj., ikke for *résolu*, men for *écrire*).

Anm. Ved denne Regel mærkes følgende:

a) Da *faire* med en Infinitiv betragtes som udgerende et med denne (§ 95, 2, Anm. 3), bøjes i en saadan Forbindelse Particiet *fait* ikke: *Je les ai fait venir; la maison que vous avez fait bâtir.* — Particiet *entendu* og *vu* med Infinitiv bøjes, naar Infinitiven har aktiv Betydning (*les dames que j'ai entendues chanter*), men ikke, naar Infinitiven har passiv Betydning (*les chansons que j'ai entendu chanter*). Samme Regel følges sædvanlig af *laisser* og *sentir*.

b) Efter et Mængdesubstantiv med en Genitiv kan *Part. passé* baade rette sig efter Mængdesordet og efter Genitiven: *La foule d'hommes que j'ai vue* eller *vas*.

c) En Akkusativ, der betegner MaaL, Pris, Værdi, Vægt (§ 21) maa ikke opfattes som Objekt. Altsaa: *Les trois lieues que nous avons marché* eller *courus.* — *Les cinq heures que cela avait duré.* — *Les vingt mille francs que cette maison m'a coûté.*

Noget andet er det naturligvis, at Verber som *courir, coûter, valoir, vivre* kan bruges som transitive Verber (§ 73): *Quels dangers n'a-t-il pas courus!* — *Cette partie de ma vie, c'est comme je ne l'ai pas vécu.*

d) Efter det i et *en* liggende Objekt maa Particiet ikke rette sig: *Il a cueilli des cerises et en a mangé* (derimod: *combien en a-t-il mangées?*).

e) Om nogle Particiet, der bruges ubøjet som Præpositioner eller Adverbier, se § 31, Anm. 3.

4) Om *Part. passé* af refleksive Verber (*Elle s'en est souvenue* — *elle se l'est rappelé*) se § 76 og 77.

5) *Part. passé* af upersonlige Verber bøjes ikke: *Il est tombé de la neige.* — *Les chaleurs qu'il a fait.*

§ 103. *Gérondif*, der har Form læstet med *Participle présent*, er efter sin Oprindelse forskelligt derfra¹⁾. Det er et Substantiv, der næsten kun bruges styret af Præp. *en*²⁾ og er altid *ubøjeligt*: *Nous nous promenons en chantant* („under Sang“).

Mellem *Gérondif* og *Participle présent* mærkes følgende Forskelle i Brugen:

1) *Gérondif* kan i Modsætning til *Participiet* kun gaa paa *Subjektet*¹⁾ *Je l'ai vu en descendant l'escalier* betyder altsaa: jeg saa ham, da jeg gik ned ad Trappen.

2) Til at udtrykke Middel (dansk ved at . . .) bruges *Gérondif* og ikke *Participle*; omvendt bruges som Udtryk for Aarsag *Participle* og ikke *Gérondif*: *C'est en travaillant qu'il a réussi.* — *En lui promettant tout, on est parvenu à le calmer.* — *Men: Ne pouvant pas dormir, je me suis levé.*

3) En *Gérondif* har aldrig sammensat Form. Altsaa: *M'étant retourné, je l'ai aperçu* (ikke *en m'étant . . .*).

Anm. Som Udtryk for Samtidighed forstærkes *Gérondif* ofte med *tout*: *Tout en le trompant, il le flattait* (samtidig med at han . . .).

¹⁾ Det kommer af lat. Gerundium, der har Betydning af Infinitiv: *en chantant* af lat. in cantando.

²⁾ Kun i enkelte Talemaader (Rester af gammel Sprogbrug) forekommer det, dels uden *en* (svarende til lat. Gerundium i Ablativ; saaledes *généralement parlant, chemin faisant*), dels styret af en anden Præp. end *en* (*à son corps défendant*, modstræbende), dels som rent Substantiv (*faire semblant de, se mettre sur son séant, de mon vivant*). Hertil kommer, at det, brugt med Verbet *aller* for at udtrykke den vedvarende Bevægelse (§ 82, 1. Fodn.) kan staa uden *en*: *Notre situation allait (en) s'aggravant d'heure en heure.*

³⁾ Undertiden findes det dog, naar ingen Misforstaaelse er mulig, henført til et andet Ord i Sætningen end Subjektet (*savez-vous l'idée qui m'est venue en soupant?*) eller til et underforstået Ord (*cela passera en grandissant*).

III. Tider.

A. Indikativs Tider.

§ 104. *Présent* udtrykker ligesom Dansk Nutid:

1) det nutidige: *Il écrit* (den enkelte nutidige Handling). — *Il écrit tous les jours une heure* (den gentagne nutidige Handling). — *L'homme propose, Dieu dispose* (den alle Tider omfattende Nutid)¹⁾.

Anm. Her mærkes, at en Handling, som har været i nogen Tid og endnu varer, paa Fransk opfattes som nutidig og udtrykkes ved *Présent*, medens den paa Dansk udtrykkes ved Færdnutid: *Il est* (har været) *absent depuis hier.* — *Il habite cette maison depuis trois ans* (§ 145) eller *il y a (voilà) trois ans qu'il habite cette maison*, han har boet i dette Hus i, 3 Aar. — *Depuis quand* (el. *depuis combien de temps*) *êtes-vous à Paris?* — *Il y a neuf mois que les pourparlers* (Underhandlingerne) *durent.* — *Voilà plusieurs jours que je l'observe.*

Hertil svarer i Fortid om det, der havde været i nogen Tid og endnu varede paa det Tidspunkt, Taler er om, *Imparfait* for dansk Færdtid: *Il était* (havde været) *là depuis midi.* — *Il habitait cette maison depuis trois ans* el. *il y avait trois ans qu'il habitait cette maison.*²⁾

¹⁾ I en Genstandssætning efter et Hovedverbum i Fortid kan ligesom paa Dansk det nutidige udtrykkes ved *Imparfait*: *J'ai appris hier que vous étiez* (= *êtes*) *à Paris.*

²⁾ Derimod l. Eks.: *Il avait examiné l'enfant depuis cinq semaines* (nu havde han undersøgt Drengen i 5 Uger), *et avait trouvé dans lui une intelligence extraordinaire* (Handl. gen er forbi). — Et Verbet benægtet, saaledes at det tales om noget, der i et vist Tidrum ikke har (havde) fundet Sted og stadig ikke finder (andt) Sted, bruges næst sammensat Tid som paa Dansk: *Il y a six mois que je ne lui ai (pas) parlé* (§ 123, 2). *Depuis six mois que je sais ça, je n'ai eu le courage de rien dire à personne.* Dog kan ogsaa usammensat Tid bruges (*il y a six mois que je ne lui parle pas*), især hvor et positivt Forhold skal udtrykkes: *Il y a six mois que nous ne nous voyons plus* (vi har i et halvt Aar staaet i det Forhold til hinanden, at . . .).

2) det fortidige i livlig Fortælling („historisk Præsens“): *Au moment où les soldats entraient dans la vallée, douze cavaliers paraissent tout à coup sur leur flanc.*

3) det fremtidige, men kun efter *så*, hvis: *S'il vient demain.* — Hvor ellers dansk Præsens er brugt for at udtrykke Fremtid, maa den paa Fransk gengives ved *Futur* (§ 110, Anm.).¹⁾

§ 105. *Imparfait* betegner:

1) den ufuldendte fortidige Handling α : hvad der var i Færd med at foregaa, var i Gang (Tilstand): *Je Hais* (sad og læste) *lorsqu'il est entré.* — *Je l'ai surpris pendant qu'il dormait.* — *Pendant qu'elle dormait, l'enfant jouait autour d'elle.*

Anm. Mærk Betydningen af Udtryk som: *Il mourait de peur* (var nær ved at dø); *Pétouffais* (var nær ved at kvæles); *foudâlais* (havde nær glømt).

2) den gentagne fortidige Handling α : hvad der plejede at ske (Sædvane): *Pierre se levait régulièrement à cinq heures.* — *Il finissait toujours (souvent) par céder.* — *Quand (naar) il parlait, tout le monde écoutait avec respect.*

3) Efter *så*, hvis, betegner *Imparfait* ikke Fortid, men et Tankeeksperiment (det hypotetiske; sml. § 112, 2): *Je le ferais si je pouvais.* — *Si vous tombiez malade* (skulde blive syg).

Anm. Ligesom *Impf.* bruges efter *si* for at bet. et Tankeeksperiment, der gælder Nutiden, bruges *Plusqueparfait* for at bet. et Tankeeksperiment, der gælder Fortiden: *Je l'aurais fait si j'avais pu.*

¹⁾ Dog kan *Présent* bruges om den umiddelbare (og sikre) Fremtid (*Je vous suis à l'instant; il part ce soir*) ligesom om den umiddelbare Fortid (*le livre m'arrive à l'instant*, er lige kommet), altsaa i det hele en udvidet Nutid. — Paa de tilsvarende Maader bruges ogsaa undert. *Impf.* (*Je savais que vous partiez demain*).

§ 106. *Passé défini* (kun anvendt i Bogsproget) betegner den indtrædende og tillige fuldendte fortidige Handling¹⁾, derfor i Modsetning til *Imparfait*:

1) hvad der indtraf: *Après avoir séjourné quelques jours à Bruxelles, nous partîmes pour Paris.* — *Aussitôt qu'il m'eut aperçu, il vint à moi.*

Anm. Der er altsaa Forskel f. Eks. mellem *je connaissais* (jeg kendte) og *je connus* (jeg lærte at kende); *je savais* (vidste) og *je sus* (fik at vide); *je pouvais* (kunde) og *je pus* (blev i Stand til); *je devais* (burde) og *je dus* (blev nødt til); *il allait le faire* (skulde lige til at) og *il alla le faire* (gik hen og gjorde det); *l'ennemi occupait* (holdt besat) og *occupa* (besatte) *la ville* osv.

2) den afsluttede fortidige Enkelthandling: *Mozart mourut jeune.* — *Elle pleura longtemps*²⁾.

§ 107. Den under 1) nævnte Forskel mellem *Imparfait* og *Passé défini* giver i sammenhængende Fortælling følgende Anvendelse af de to Tider:

1) *Passé défini* bruges for at betegne den fremadskridende Handling α : den Handling, der er Fortællingens egentlige Indhold, udtrykkes i sin Begyndelse og i sine Skridt fremad ved denne Tid³⁾. Saaledes:

¹⁾ Altsaa en Handling, der både betegnes som begyndt, foreløbende og afsluttet i Fortiden. Derfor ogsaa om Handlinger af længere Varighed, naar blot Varigheden er angivet (*cela dura trois et plusieurs ans; elle pleura longtemps*), og om Handlinger, der gentages et bestemt Antal Gange (*le marquis fut blessé trois ou quatre fois*). — Med *Impf.* udsiges derimod inest om Handlingens Indtræden eller Afslutning: den er Fortidens Præsens.

²⁾ Saaledes om en historisk Kendsgerning, et for bestandig afgjort Faktum: *Napoléon fut un grand homme.* — *Il ne parvint jamais à me persuader.*

³⁾ Det bør dog mærkes, at *Imparfait* — ved en stilistisk Anvendelse — ikke sjældent tjener til paa en særegen dyvelende og sammenfattende Maade at skildre en Begivenhed som Resultat af det forud fortalte: *Le lendemain, la marquise monta sur l'échafaud.* — *Deux heures après il expira.*

C'était à l'extrémité du village: une fenêtre s'ouvrit brusquement, et un homme y parut, armé d'un couteau. Il sauta à terre et se mit à courir à travers champs . . .

2) *Imparfait* udtrykker derimod *Stilstand* i Fortællingen og betegner enten en Indledning til Handlingen eller Pauser (Parenteser) i denne. Saaledes bruges især *Imparfait*:

a) til, enten i Begyndelsen af Fortællingen eller afbrydende denne, at skildre den Tilstand, Situation, der er Handlingens Baggrund, eller den Scene, paa hvilken den foregaar. Eks.: *C'était à l'extrémité du village (se ovfr.). — Après la bataille d'Arcole, Bonaparte parcourait la nuit le camp. Il aperçut une sentinelle endormie . . . — Lorsque la pauvre femme revint à elle, le jour commençait à paraître et l'on se levait dans le village. — L'arrêt de mort (Dødsdommen) fut lu par le président. Dans l'auditoire, pas un bruit ne se faisait entendre.*

b) til, dvælende ved en allerede fortalt Begivenhed, der staar som Led af Handlingen, at angive nærmere Omstændigheder ved denne. Eks.: *Nous arrivâmes en ville par trois endroits, en sautant par-dessus les murs. Le maréchal et les généraux couraient après nous. — L'Anglais nous a joués (narret), dit le capitaine. Et il ne se trompait pas.*

c) paa samme Maade til at angive Grunden til en allerede omtalt Begivenhed. Eks.: *En épaulant le fusil me tomba de la main: j'avais une balle dans l'épaule. — Ce fut en vain qu'ils essayèrent de la consoler, elle refusait toute consolation.*

d) ligeledes til at angive Indholdet af et allerede omtalt Skrift eller Udsagn. Eks.: *Je pris la lettre et l'ouvris; mon oncle m'écrivait: . . . — Le 19 janvier nous fîmes sur les murs cette proclamation du gouvernement: L'ennemi, disait-il, tue nos femmes et nos enfants. — Ce fut un étonnement général. Comment! s'écriait-on. Valentin allait se marier! Et qui épousait-il? (saaledes *Impf.* i indirekte Tale).*

¹⁾ Ytelsesverbet i Indskudssætninger staar sit i *Impf.*, ogsaa udenfor det her omhandlede Tilfælde: *Il n'y a pas de justice en Corse, ajoutait (= ajouta) le matelot.*

e) ofte til at betegne en Begivenhed som foregaaende samtidig med en allerede omtalt. Eks.: *En même temps celui-ci était désarmé malgré sa résistance. — Tout en parlant elle mettait dans la main d'Orso le talisman égyptien.*

Ann. Som særlige Regler kan mærkes:

a) Relative Sætninger og Genstandssætninger (herunder Spørgesætninger) staar i Reglen paa en saadan Maade, at de betegner Parenteser i Handlingen og ikke Led af denne, og har derfor som oftest *Imparfait*: *Le jeune homme remercia le colonel du service qu'il lui rendait. — Alors il vit bien qu'il fallait céder.*¹⁾

b) Aarsagssætninger har *Imparfait*: *Comme ses raisons paraissaient bonnes, on s'y rendit.*

c) En Handling, der afbrydes af en anden Handling, udtrykkes ved *Impf.*, den Handling, der afbryder den, ved *Passé déf.*: *Elle se préparait à s'en aller, lorsqu'elle aperçut . . . — Comme (just da) elle entra dans l'église, le pied lui glissa.*

d) En Sætning med *tant que* (saa længe som) følger Hovedsætningens Tid: *Tant qu'il commanda le bâtiment, il n'eut point à s'en plaindre.*

e) Udtrykket *venir de faire qch.* har altid *Impf.*, aldrig *Passé déf.*: *Il venait de sortir*, han var lige gaaet ud.

§ 108. *Passé indéfini* bruges som dansk Fortid til at betegne en Handling som *fuldendt* (uden at der som ved *Passé défini* tænkes paa dens Indtræden og Forløb): *J'ai mangé la pomme.*

Men desuden bruges i Bogsproget *Passé indéfini* i Stedet for *Passé défini* om Begivenheder, der betegnes som *nylig* indtrafne: *Il est mort (døde) ce matin; je lui ai parlé hier; vendredi passé j'ai été à la campagne. —* Talesproget gaar videre og bruger altid *Passé*

¹⁾ Men betegner disse Sætninger virkelig Led af Handlingen, har de naturligt *Passé défini*: *J'en voyai chercher le médecin, qui vint aussitôt. — Je me trouvais en présence d'un jeune homme, qui me regarda en souriant. — Des témoins ont affirmé qu'il chercha la mort passionnément* (Genstandssætninger kan kun faa *Passé déf.*, naar deres Indhold ikke er samtidig med Hovedsætningens).

indéfini for *Passé défini*. *J'ai mangé la pomme* betyder altsaa ikke blot „jeg har spist Æblet“, men ogsaa „jeg spiste Æblet“.

For Talesproget er i Virkeligheden *Passé défini* en død Form; kun Skriftsproget, der er meget konservativt, holder den kunstigt i Live.

Anm. Til dansk Datid svarer foruden *Imparfait*, *Passé défini* og *Passé indéfini* ogsaa undertiden *Conditionnel* (se § 110, Anm.).

Til dansk Førnutid svarer ikke blot *Passé indéfini*, men ogsaa *Présent* (§ 104, 1, Anm.) og *Futur passé* (§ 110, Anm.).

§ 109. *Plusqueparfait* og *Passé antérieur* betegner begge (svarende til dansk Førdatid) en fortidig Handling som foregaaet forud for en anden fortidig Handling: *J'avais dîné quand il est venu*.

Plusqueparfait er langt den hyppigst brugte af disse to Tider. *Passé antérieur* bruges enten for at betegne en Handling som hurtigt foregaaet (*Il eut tôt fait de les rassurer; en un instant les convives eurent pris place*) eller for at betegne den som foregaaet umiddelbart før en anden.

Paa denne sidste Maade bruges *Passé antérieur* efter Tidskonjunktionerne *da* (*quand, lorsque*), efter *at* (*après que*) og *saa snart som* (*aussitôt que, dès que, une fois que*) samt ved *à peine* (næppe) og *ne... pas plus tôt* (ikke saa snart), efterfulgte af en Sætning med *que* (der svarer til dansk *førend*, se § 158, 7)¹): *Quand la guerre eut été déclarée. — Aussitôt qu'il m'eut aperçu; dès qu'il fut rentré* (var kommet hjem). — *À peine eut-il* (§ 171, 1) *appris cette nouvelle* el. *il n'eut pas plus tôt appris cette nouvelle, qu'il a pris le train*.

Imidlertid undgaar det moderne Sprog helst at bruge *Passé antérieur*, der forekommer pedantisk. Det udtryk-

¹) Dette *que* kan mangles: *À peine eut-il mis le pied sur le quai de la gare* (Perron), *une négresse vint à sa rencontre*.

ker sig paa anden Maade; navnlig er en Konstruktion med *aussitôt* + *Participium* eller *Participialkonstruktion* hyppig i Stedet for Sætninger med *aussitôt que*: *Aussitôt rentré, il a fait sa malle. — Aussitôt le résultat connu, la jole fut grande*.

Anm. 1. Udtrykker de ovennævnte Ord en Gentagelse, bruges naturligvis *Plusqueparfait*. Saaledes: *Quand* (naar) *on s'était attardé, il fallait retourner en courant*.¹)

Anm. 2. Til dansk Førdatid svarer ikke blot *Plusqueparfait* og *Passé antérieur*, men ogsaa undertiden *Imparfait* (§ 104, 1, Anm.) og *Conditionnel passé* (§ 110, Anm.).

§ 110. *Futur* udtrykker det fremtidige: *J'irai vous voir demain*.

Ouden kan *Futur* bruges: 1) som et kraftigt Udtryk for Imperativ, navnlig for en Befaling, udstedt af en overordnet: *Les fenêtres seront ouvertes pendant l'intervalle des classes; vous apporterez le café quand je sonnerai*; — 2) som Udtryk for en Formodning (dog ret sjældent): *Essayez-vous, vous serez* (= *vous devez être*) *fatigué*; — 3) i høflige Vendinger som f. Eks.: *Je vous ferai observer, monsieur...; à ce propos, il me sera permis de...; vous offrirai-je une tasse de thé?*

Anm. Da Præsens langt hyppigere paa Dansk end paa Fransk bruges som Udtryk for det fremtidige (§ 104, 3), svarer fransk *Futur* ofte til dansk Nutid: *Il viendra mardi*, han kommer paa T. — Især mærkes Anvendelsen af *Futur* i Stedet for dansk Præsens i Bismætninger, som hører til Hovedsætninger, der udtrykker Fremtid: *Je vous payerai quand je pourrai* (naar jeg kan). — *Vous ferez comme vous voudrez. — Qui vivra, verra. — Quand vous n'en voudrez plus, donnez-le-moi*.

Svarende hertil bruges i saadanne Bismætninger *Futur passé* i Stedet for dansk Førnutid: *Je vous enverrai le livre quand je l'aurai lu* (har læst den).

Ligesom der bruges *Futur* og *Futur passé* til at udtrykke, hvad der er samtidigt med eller gaar forud for en *Futur*, bruges

¹) Ligeledes bruges *Plusqueparfait* efter *quand* og *lorsque* for at betegne en Handling som samtidig med en anden forfortidig: *Il raconta que les choses avaient été fort mal, quand il avait quitté* (forlod) *la maison. — À peine* har ofte *Plusq.*: *À peine avions* (= *cômes*) *nous fini*.

der *Conditionnel* og *Cond. passé* (i St. for dansk Datid eller Førdatid) om det, der er samtidigt med eller gaar forud for en *Conditionnel*: *Je savais qu'il me payerait quand il pourrait* (naar han kunde). — *J'avais promis à mon père d'être là* (= *que je serais là*) *quand vous viendriez*. — *Au cas où il viendrait, je le lui dirais*. — *On m'avait dit qu'il m'enverrait le livre aussitôt qu'il l'aurait lu* (havde læst den).

Disse Regler gælder dog ikke for Betingelsessætninger med *si*; efter det betingende *si* bruges de samme Tider som paa Dansk: *Présent*, *Imparfait*, *Passé indéfini* og *Plusque-parfait*¹⁾ og kun disse, altsaa aldrig *Futur* eller *Conditionnel* (§ 104, 3 og 105, 3). Mærk: *s'il mourait, allait mourir, devait mourir, venait à mourir*, hvis han skulde dø (§ 82 og 95, 2, Anm. 2).

§ 111. *Futur passé* betegner en fremtidig Handling som afsluttet inden et vist Punkt i Fremtiden: *J'aurai écrit quand il viendra*. — *J'aurai fini dans un moment*. — Den bruges mest i Bisætninger (§ 110, Anm.).

Futur passé kan desuden ligesom *Futur*, men hyppigere end *Futur*, bruges som Udtryk for en Formodning: *J'aurai mal entendu* (jeg har formodentlig hørt forkert). — *Vous verrez qu'il aura manqué le train*.

§ 112. *Conditionnel* bruges paa to forskellige Maader, nemlig:

1) som Udtryk for Fortidens Fremtid i Afsætninger og Spørgbisætninger, der er styret af Menings- eller Ytringsverber²⁾: *Je savais qu'il le ferait* (smk. i Nutid:

¹⁾ Er *si* brugt med en anden Tid end de fire nævnte, udtrykker det ingen Betingelse, men Indrømmelse af et Faktum (§ 160, 2). Saaledes: *S'il ne devint pas précisément mon ami* („om han end ikke blev“), *il fut du moins pour moi un bon camarade*. — Med det indirekte spørgende *si* (om) har naturligvis Reglen om det betingende *si* intet at gøre: *Je ne sais pas s'il viendra*.

²⁾ Udenfor disse Sætninger udtrykkes Fortidens Fremtid ved *devoir* eller *aller* (§ 82).

je sais qu'il le fera). — *Elle demanda au matelot quand ils arriveraient au port*.

Anm. 1. Ved en udvidet Anvendelse af denne *Conditionnel* bruges den i indirekte Tale, idet en saadan kan tænkes styret af et underforstaaet Menings- el. Ytringsverbum: *A peine dans la rue, l'énoncé de son action lui apparut. Il serait donc toujours le même? Jamais il n'oserait rentrer chez lui osv.* — *Elle lui annonça un soir qu'elle avait loué une maison où ils habiteraient dans l'avenir*.

Anm. 2. Ved en anden udvidet Anvendelse af denne *Cond.* bruges den til at betegne Samtidighed med en *Conditionnel* (eller hvad der har Værdi af en saadan); se § 110, Anm.

Herhen hører Brugen af *Cond.* til at udtrykke Indrømmelsen „selv om“, dels efter *quand* (*quand même, quand bien même, (alors même que)*: *Quand même tu m'offrirais ton aide (= même si tu m'offrais ton aide), je ne l'accepterais pas.*¹⁾ *Quand vous me battriez, je ne me plaindrais pas. Je ne puis vous suivre, lors même que je voudrais*; — dels hvor Begrebet „selv om“ er udtrykt ved to sidestillede Sætninger i *Conditionnel*²⁾ med eller uden *et* (den sidste ogsaa hyppigt indledet med det i § 158, 7 omtalte *que*): *Tu m'offrirais ton aide, (et) je ne l'accepterais pas* (el. *que je ne l'accepterais pas*). *Je le voudrais que je ne le pourrais pas*³⁾.

2) som **betinget** Form i hypotetiske Hovedsætninger (der betegner, hvad der vilde ske i et tænkt Tilfælde, smk. § 105, 3): *Je le ferais si je pouvais*. — *En cas qu'il mourût (dans le cas où il mourrait), sa femme serait dans la plus grande misère*.

Anm. Betingelsen er i Reglen udtrykt ved en Sætning (sædv. med *si*), men kan ogsaa udtrykkes paa anden Maade (f. Eks.: *Que*

¹⁾ Undertiden staar Hovedsætningen i *Futur*, og Bisætningen med *quand* har da ogsaa *Futur*: *Quand vous me le répéterez cent fois, vous ne m'apprendrez rien de nouveau*.

²⁾ Af og til er den første Sætning *Présent* eller *Futur* og kun den sidste (i Reglen indledet med *et*) *Conditionnel*: *Louis ne m'aime pas, et je serais dix fois plus belle* (selv om jeg var).

³⁾ To sidestillede Sætninger i *Conditionnel* kan forekomme med Betydningen „hvis“ i Stedet for med Betydningen „selv om“: *Pareille chose m'arriverait, je deviendrais fou*.

deviendrais-je sans vous? Il serait bon de l'avertir) — og kan helt underforstås: *Je crois que je pourrais la dessiner. Qui oserait le nier? On croirait qu'il a raison. On dirait un oiseau* (man skulde tro, det var en Fugl). *Je ne saurais* (jeg kan ikke) *vous le dire.*

Gennem Sætninger af sidst nævnte Art naar *Conditionnel* til en Anvendelse, hvor den oprindelige Tanke om en Betingelse er trængt tilbage, og Formen væsentlig kun tjener som Udtryk for det potentielle (2: det usikre, svævende, ogsaa beskedne, høflige). Saaledes i følgende Tilfælde: 1) for at betegne noget som ønskeligt: *Je voudrais (desirerais) vous parler; j'aimerais aller au théâtre ce soir; vous devriez (il faudrait) faire cela; vous auriez dû (il aurait fallu) faire cela; il serait possible que je me trompe;* — 2) i høflige Spørgsmaal: *Voudriez-vous (auriez-vous l'obligeance de) me rendre ce service? Mademoiselle connaîtrait-elle ces vers d'une chanson corse?* — 3) i forundrede Spørgsmaal og Udtaab: *Serait-ce vrai? Me serais-je trompé?? Vous refuseriez?* — 4) som Udtryk for en Formodning, der er grundet paa andres Udsagn¹⁾: *D'après les dernières dépêches, la guerre serait déclarée* (skal K. være erkjendt); *il paraîtrait que le ministre est constitué* (Avisstilt).

§ 113. *Conditionnel passé's* Anvendelse svarer til Anvendelsen af *Conditionnel*. Den bruges dels om Tid for at betegne noget, der gaar forud for en *Conditionnel*, dels i hypotetiske Hovedsætninger for at betegne, hvad der (i Fortiden) vilde være sket i et tænkt Tilfælde (sml. § 105, 3, Anm.). Eks.: *Je croyais qu'il aurait fini quand vous viendriez.* — *Quand* (selv om) *vous m'auriez battu, je ne me serais pas plaint.* — *Je l'aurais fait si j'avais pu.*

Anm. *Cond. passé* i en hypotetisk Hovedsætning kan i Bogsproget erstattes med *Plusqueparfait du Subj.* (§ 85, 5)²⁾. — Ogsaa den *Cond. passé*, der udtr. „selv om“, erstattes undertiden

¹⁾ I Mods. til *Futur* og *Futur passé*, der betegner en personlig Formodning (§§ 110 og 111).

²⁾ Ved en stilistisk Vending ombyttes undertiden en hypotetisk Hovedsætnings *Cond. passé* med *Imparfait de l'Indicatif*: *S'il avait pu se trainer jusqu'à la porte, il était sauvé.* (Sml. i Nutid: *Si tu fais un pas de plus, tu es mort.*)

med *Plusq. du Subj.*: *Quand vous m'eussiez battu . . . il est conquis les Indes qu'il n'eût pas été davantage acclamé.*

B. Konjunktivs Tider.

§ 114. Af Konjunktivs Tider svarer *Présent* ikke blot til Indikativens Nutid, men ogsaa til dens Fremtid. Sml. f. Eks.: *Je crois qu'il viendra* og: *je ne crois pas qu'il vienne.*

Ofte føles den imidlertid som et utilstrækkeligt Udtryk for det fremtidige. I Skriftsproget dannes da tit en *Futurum* Konjunktiv med *devoir*: *Je ne pense pas qu'il doive venir; en quelque circonstance qu'on doive se trouver* (§ 82, 2); — men Talesproget (og Skriftsprogets Efterligning af Talesproget) griber uden Betænkning til at bruge *Futur*: *Je ne crois pas qu'il viendra.*

Konjunktivens *Imparfait* svarer teoretisk paa tilsvarende Maade baade til Indikativs Datid og til *Conditionnel*: *Je ne croyais pas qu'il vint.* Men udenfor det akademiske Skriftsprog er *Imparfait du Subjonctif* nu saa at sige gaaet af Brug. Den erstattes enten med *Présent du Subjonctif* eller med *Conditionnel*: *Je voudrais que vous me présentiez. Il fallait que je te voie* (jeg maatte se dig). *Si j'avais un ami qui m'aimerait* el. *m'aime* (for *m'aimât*; § 88, 2). — *Conditionnel* bruges især (sml. ovenfor), naar det fremtidige ønskes tydeligt udtrykt (*je ne croyais pas qu'il viendrait*), og naar en Atsætning, der skulde staa i Konjunktiv, tillige er hypotetisk Hovedsætning (*je ne crois pas qu'il le ferait si on le lui défendait*).

C. Infinitivs Tider.

§ 115. *Infinitif présent* udtrykker ikke blot Nutid, men ogsaa Fremtid i Forhold til det styrende Hovedverbum: *Je crois (je croyais) le comprendre.* — *Je compte (je comptais) partir.*

Infinitif passé udtr. Fortid i Forhold til Hoved-
verbet: *Il croit (il croyait) avoir fini.*

Anm. Her maa mærkes den Forskel mellem fransk og dansk Sprogbrug, at Verberne *devoir, pouvoir, vouloir* og *falloir* altid forbindes med Præsens Infinitiv og ikke som de tilsvarende danske Verber kan forbindes med Perfektum Infinitiv: *Il a dû vous le dire* (han maa have sagt Dem det.¹⁾ — *J'ai pu me tromper* (kan have taget fejl). — *Si tu avais voulu te baisser* (vilde have bukket dig). — *J'aurais voulu danser encore* (vilde gerne have danset noget mere). — *Vous auriez dû, il aurait fallu m'écrire* (De burde have skrevet mig til). — *J'aurais pu (dû, voulu) le faire.*

IV. Person og Tal.

§ 116. Verbets Person og Tal bestemmes af **Subjektet**: *Je suis malade; mon frère est malade; nous sommes malades.* Herved mærkes:

1) Er Subjektet et relativt Pronomen, retter Verbet sig efter det Ord, det rel. Pron. viser tilbage paa: *C'est moi qui l'ai fait; c'est toi qui l'as voulu; c'est nous qui sommes les maîtres.*

Anm. Hvis det Ord, Relativet gaar paa, er Prædikatsord efter et Subjekt af 1ste eller 2den Pers., kan Verbet baade rette sig efter dette og efter Prædikatsordet (3dje Pers.): *Vous êtes les seuls qui se plaignent* eller *qui vous plaignez.*

2) Er Subjektet et Kollektiv med en partitiv Styrelse i Flertal, bliver Verbet sædvanlig Flertal: *Une foule de gens vous le diront.* — *Un grand nombre de personnes sont venues.* — *Une vingtaine des assaillants furent tués.*

Anm. Undertiden er det dog netop Kollektivet (s: Entallet), som Tanken fæster sig ved som Sætningens Subjekt, og Verbet retter sig da naturligt efter dette: *La foule des voitures est bien désagréable dans cette promenade²⁾.*

¹⁾ Bøjningen flyttes altsaa fra Infinitiven til det styrende Verbum. Dog undtages Tilfældet *il doit être venu* (hvor *devoir* er Udtryk for Formodning ved et intransitivt Verbum, der bøjes med *être*).

²⁾ Herhen hører Brugen af Ental efter *le peu de* i en Sætning

Et Kollektiv med en Styrelse i Ental, har Verbet i Ental: *La plupart du peuple le voulait.* — Ligeledes oftest et Kollektiv, der staar alene¹⁾, dog med Undt. af *la plupart*, der altid har Flert.: *La plupart moururent.* — Et Mængdesadverbium, der staar alene, har altid Flertal: *Beaucoup y sont restés. C'est un beau livre, mais très peu l'ont lu.*

3) Et upersonligt Verbum er altid Ental og retter sig aldrig efter det logiske Subjekt: *Il m'est arrivé des malheurs.*

Ogsaa *c'est* plejer at være Ent. Dog bruger Skriftsproget (ikke Talesproget) endnu ofte Flert., naar Prædikatsordet er 3dje Pers. Flert.: *Ce sont eux; c'étaient des voleurs.* Declinod altid: *c'est nous, c'est vous.*

4) Efter *plus d'un* bruges Ental, idet man, trods den logiske Flertalsbetydning, uvilkaarligt lader Verbet rette sig efter *un*: *Plus d'un jour s'est écoulé.* — Af samme Grund bruges undert. Ent. efter Forbindelser som *un de ceux qui, un des meilleurs hommes qui osv.*: *Un de ceux qui a (ont) le mieux réussi.*

§ 117. Hvis der er flere Subjekter til samme Verbum, gælder følgende Regler:

1) Er Subjekterne forbundne ved *et*, bliver Verbet Flertal²⁾: *Pierre et Paul sont venus.* — *La sagesse et la fermeté du jeune roi promettaient un règne heureux.*

Er de tillige af forskellig Person, bliver Verbet 1ste el. 2den Person, efter som de kan sammenfattes til

som: *Le peu de connaissances qu'il a (hans Mangel paa K.) lui nuit, modest f. Eks. le peu de connaissances qu'il a (hans faa Kundskaber) lui ont pourtant bien profité.*

¹⁾ Ligeledes bruges, trods Flertalsbetydningen, Ent. efter *tout le monde, peu de monde osv.*: *Tout le monde le sait.*

²⁾ Ligesaa, naar *et* er underforstået: *La pourpre, l'or, le cristal étincelaient de toutes parts.* Dog sætter Forfatterne i dette Tilf. undertiden Ent., naar Subjekterne (af Ent.) enten er enslydige (*son courage, son intrépidité excite l'admiration*) eller betegner en Stigning, saa at Eftertrykket lægges paa det sidste (*une parole, un sourire, un regard suffit*).

nous eller vous: *Mes frères et moi (, nous) partirons demain* (§ 44, 5).

2) Er Subjekterne forbundne ved *ou* eller *ni* . . . *ni*, følges som oftest de samme Regler: *Lui ou moi ferons cela. Ni toi ni elle n'êtes heureux.* — Ental bruges dog naturligvis, naar Prædikaten kun kan tænkes henført til et af Subjekterne, og disse er Ental: *C'est Corneille ou Racine qui a dit cela.*¹⁾

Anm. Hvis et Subjekt af Ental er knyttet sammen med et andet Substantiv ved Hjælp af *avec, comme, ainsi que* el. lign., kan Verbet sættes i Plural: *Le général, avec quelques officiers, est sorti* eller *sont sortis du camp.*

SJETTE KAPITEL

Ubøjelige Ord.

§ 118. Mellem de forskellige Klasser af ubøjelige Ord (Adverbier, Præpositioner, Konjunktioner) er der ingen skarp Forskel. Dels har Ord, som nu tilhører en af disse Ordklasser, tidligere tilhørt en anden, dels kan endnu adskillige Ord tilhøre flere Ordklasser, eller de kan ved Ændring eller Tilføjelse gaa over til en anden Ordklasse.²⁾

Hermed forholder det sig nærmere saaledes:

1) **Adverbier og Præpositioner.** Ordene *avant, devant, après, derrière, depuis* og (i daglig Tale) *avec*³⁾ kan bruges baade som Adv. og Præp. Som Adverbier (uden Styrelse) forekommer de

¹⁾ Sml. f. Eks. *alors* (Adv.), *lors de* (Præp.), *lorsque* (Konj.).

²⁾ Hertil *outré* (som Præp. omtalt § 148), der bruges som Adv. i Udtrykket *passer outre* (f. Eks. *passons outre*, lad os gaa videre, lad os ikke stanse ved det) og i Forbindelsen *en outre* (desuden), samt *delà* og *delà*, der som Præp. omtrent helt er afstet af *en deçà de* og *au delà de* (paa denne og paa hin Side af), men kun bruges som Adverbier (mest dog i Forbindelsen *au delà*: *regagner son argent et au delà*, og mere end det).

f. Eks. i følgende Forbindelser: *Pénétrer plus avant; le carrosse avait des laquais devant et derrière; après venaient des soldats; je ne l'ai pas revu depuis; voici de la viande et du pain pour manger avec.*

Tidligere havde ligeledes *près (auprès), puis, dedans, dehors, dessous, dessus* dobbelt Funktion; nu bruges de kun som Adverbier⁴⁾.

Adskillige saakaldte Præpositioner (*locutions prépositives*) er ikke andet end Adverbier med *de*⁵⁾: *près de, autour de, lors de, au dehors de* osv.

2) **Adverbier og Konjunktioner.** Af de egentlige Konjunktioner *et, mais, ou, car, que, quand, comme* og *si*⁶⁾ er *que* (§ 64, 1, Anm. 1), *quand* (*quand viendra-t-il?*) og *comme* (*comme il est changé*)⁷⁾ ogsaa Adverbier. *Mais*, som oprindeligt var Adv. (af lat. magis), bruges i denne Egenskab kun i den nu forældede Talemaade *n'en pouvoir mais* (ikke kunne gaae for det).

Forskellige Adverbier kan fungere som en Slags samordnende Konjunktioner (til Forbindelse af Hovedsætninger), f. Eks.: *Il est parti, cependant il avait promis de rester; plus on boit, plus on a soif* osv.

Nogle Konjunktioner er ikke andet end Adverbier med tilføjet *que*: *lorsque, aussitôt que* o. u.

3) **Præpositioner og Konjunktioner.** Intet Ord kan uforandret bruges baade som Præp. og Konj. Derimod er mange Konjunktioner (*locutions conjonctives*) kun Præpositioner med tilføjet *que* (*avant que, pendant que* osv.)⁸⁾ eller *locutions prépositives* med *de* forandret til *que* (*loin que, à cause que* osv.).

⁴⁾ *Près* er dog endnu Præp. i sammensatte Bynavne (f. Eks. *Passy-près-Paris*) og i Udtr. *ambassadeur près la cour (de Rome)*; *dessus* og *dessous* bruges som Præp. efter *de* og *par*: *sortir de dessous terre; par-dessus les toits.*

⁵⁾ I et enkelt Tilf. med *à*, nl. *quant à* (*quant*, af lat. quantum, bruges ikke mere alone).

⁶⁾ De andre Konjunktioner er kun Forbindelser med *que*.

⁷⁾ Dette *comme* (det samme, der bruges som Sammenligningskonjunktion) er det lat. *quomodo*. Et andet *comme* (af lat. *quum*) er kun Konjunktion: Aarsagsk. (da = saasom) eller Tidsk. (da = just da).

⁸⁾ Om det *ce*, der oprindeligt har været mellem Præpositionen og *que*, se § 58, 1, Anm. 2.

I. Adverbier.

A. Almindelige Bemærkninger.

§ 119. Adverbiernes Plads.

1) Et Adverbium, som hører til et Adjektiv (eller et Adverbium), stilles **foran** dette: *Cela est complètement ridicule.* — *Il se porte assez bien.*

2) Et Adverbium, som hører til et Verbum, stilles **efter**: *Un homme qui rit souvent.* — *S'il était vraiment un homme supérieur.*

Ved denne sidste Regel mærkes imidlertid:

1) Er Verbet Infinitiv, stilles **Mængdesadverbierne** samt *bien* og *mal* (*mieux* og *pis*) i Reglen **foran**: *Trop parler nuit* (skader). — *Je ne saurais le bien expliquer.* Sml. § 46, 2.

2) Staar Verbet i en sammensat Tid, stilles de samme Adverbier mellem Hjelpeverbet og Participlet: *Il a assez vécu pour le savoir.* *J'aurai mal entendu.* — Ligeledes som Regel Tidsadverbier, der ikke angiver et bestemt Tidspunkt (saadanne som *toujours*, *encore*, *bientôt* o. a.) og meget ofte Mængdesadverbier, især naar Hjelpeverbet er *être*: *Je l'ai toujours aimé.* *Il n'est pas encore venu.* *J'ai été profondément touché.*

Derimod sættes Tidsadverbier, der angiver et bestemt Tidspunkt (*aujourd'hui*, *hier* osv.) og Stedsadverbier efter Participlet: *J'ai reçu aujourd'hui un paquet.* — *Je n'ai pas trouvé ici ce qui me convient.*

3) For Eftertryks Skyld sættes ofte et Adverbium (især Tids- eller Stedsadv.), der hører til Sætningsverbet, i Spidsen af Sætningen (foran Subjektet): *Jusqu'ici tout allait bien.* *Courageusement il se jeta à la nage.* — Saaledes altid *prêts*: *Prêts on entendit frapper à la porte.*

4) Særlige Regler gælder for de spørgende Adverbier (der altid staa forrest i Sætn.), Adverbierne *en* og *y* (§ 45) og Nægtelsesadverbierne; om de sidste se § 122 og 124.

§ 120. Adverbier og Adjektiver. Af Adjektiver dannes

1) Sjældnere bliver det skudt ind efter Subj.: *Son père, sûrment, vintendra le chercher.*

som Afledninger Adverbier med Endelsen *ment*. En Del Adjektiver bruges uforandrede som Adverbier (§ 24).

Omvendt kan nogle Adverbier bruges adjektivisk, især som Prædikatsord: *Cette jeune fille est bien* (køn), *bien de figure*, *elle n'est pas mal* (ikke ilde), *elle est mieux* (kønnere) *que sa sœur.* — *Je suis bien, mal* (har det godt, dårligt), *le malade est mieux aujourd'hui.* — *Tout est bien; c'est bien* (*mal*) *à vous; ils sont bien ensemble* (staa paa en god Fod med hinanden); *il est bien dans ses affaires* (sidder godt i det); *ce devoir* (Stil) *est bien.* — *Il est déjà loin; c'est tout près.*

Ogsaa som vedføjet Adjektiv bruges Adverbiet undertiden: *Un monsieur (une dame) très bien; à la presque totalité des voix; au temps jadis* (i de gode gamle Dage); *voir le tableau ci-contre* (Tavlen paa næste Side); *les ci-devant nobles* (forhenværende).

§ 121. Andre Bemærkninger.

1) Et Adverbium bruges ikke sjældent substantivisk (§ 25): *le bien, le mal* (det gode og det onde); *un mieux* (en Bedring i en sygs Tilstand); *le dedans* (det Indre), *le dessus* (Overdel), *l'avant d'un navire* osv. Af saadanne Substantiver kan fremgaa nye Adverbier (*locutions adverbiales*), f. Eks. *au dedans, au dessus*, og heraf igen Præpositioner (*au dedans de, au dessus de* osv.).

2) Undertiden kan et Adverbium elliptisk (med Betydning af en hel Sætn.) styre en Afsætning. Saaledes: *Heureusement* (*gent-être, apparemment*) *qu'il ne m'a pas vu* (se § 87, Anm.).

3) Et Adverbium kan knyttes til Substantiver el. Ordforbindelser, der staa med adjektivisk Betydning, d. v. s. udtrykker en Egenskab: *La Fontaine, si ami du vrai; je ne le savais pas si père de famille; si enfant qu'elle soit; un monsieur très comme il faut; elle a l'air bien à plaindre; il était fort en peine; j'ai très froid* (*soif, faim* osv.; § 18, 2, Anm.).

4) Et Adverbium, der hører til flere Adjektiver, plejer at gentages: *Il avait si froid et si faim.* — Om Gentagelsen af *plus* ved Komparativer se § 34.

5) Til et dansk Adverbium svarer undertiden et verbalt Udtryk paa Fransk. Saaledes: *Il vient de sortir* el. *il ne fait que de sortir* (nylig). — *Il est venu à passer* (tilfældigvis). — *Je vais vous le dire* (nu straks). — *J'ai failli tomber* (var nær ved). — *Il tarde à venir* (det varer længe). — *Elle commence par rire et finit par pleurer* (førs — tilsidst). — *Cette vue n'a pas laissé de l'impression*

sløtter (alligevel). — *Vous avez beau crier (forgæves). — J'ai pu vous blesser (maaske) osv.*

B. Nægtelsesadverbierne.

§ 122. *Né* og *non*. — *Né* med Fyldeord.

1) Nægtelsen ikke udtrykkes paa moderne Fransk paa følgende Maader:

a) hører den til et Verbum, ved *ne*, forstærket med *pas*: *Je ne suis pas riche. — Il n'a pas fait cela.*

b) hører den (i »ufuldstændige« Sætninger) til et underforstaaet Verbum, bortfalder *ne*, og *pas* bruges alene: *Est-il revenu? Pas encore. — Pourquoi pas?*

c) gaar den paa et andet Sætningsled end Verbet, bruges *non*¹⁾: *Il est riche, mais non heureux.* — Dette *non* kan forstærkes med *pas* (*il est riche, mais non pas heureux*), og det kan erstattes med *pas* (*il est riche, mais pas heureux*).

Historisk svarer *ne* og *non* til hinanden som tonløs og betonet Form af samme Ord (begge kommer af lat. *non*). Ligesom i andre Tilfælde, hvor et Ord har udviklet baade tonløs Form og Eftertryksform (*me-moi, que-quoi* osv.), fik de den Anvendelse, at den tonløse Form blev brugt ved Verber og den betonede i andre Tilfælde. Det tonløse *ne* blev det dernæst Skik at forstærke ved et Fyldeord, hvortil oprindeligt brugtes flere forskellige Betydelser for noget smaat; i moderne Talesprog bruges udelukkende *pas*.²⁾ Og udenfor de i næste § nævnte Til-

¹⁾ *Non* bruges desuden efter *ou* til at benægte et underforstaaet Verbum: *Dols-je venir ou non?* Den samme Anvendelse af *non* foreligger egentlig, hvor det betyder nej: *Avez-vous fait cela? Non.*

²⁾ Egl. ikke et Skridt (sml. dansk „ikke Spor“). I Skriftsproget bruges ogsaa som Fyldeord *point* (ikke et Punkt); i ældre Sprag kunde desuden siges f. Eks. *ne . . mie* (ikke en Krumme), *ne . . brin* (ikke et Straa), *ne . . goutte* (ikke en Draabe). — Skriftspragets *point* udtrykker især en kraftig og generel Benægtelse: *Il ne joue point*, han giver sig overhovedet ikke af med at spille (modt. *il ne joue pas ce soir*).

fælde er *pas* blevet et obligatorisk Supplement til *ne*, som i daglig Tale endogsaa tit bruges alene (*je peux pas* i Stedet for *je ne peux pas*).

Ann. 1. *Pas* (*point*) kan forstærkes med *du tout*: *Je n'ai pas faim du tout* (slet ikke). I ufuldstændige Sætninger kan *du tout* bruges alene i Stedet for *pas du tout*: *Avez-vous faim? Du tout!* — Ogsaa *rien* forstærkes tit med *du tout*: *Il ne fait rien du tout.*

Ann. 2. Af *non* dannes Udtrykket *non plus* (heller ikke), i fuldstændige Sætninger med fuld Nægtelse ved Verbet (*vous n'êtes pas riche non plus; lui non plus n'a rien dit*), i ufuldstændige Sætninger med eller uden *ni*: (*ni moi non plus*). Endvidere Ordet *sinon* (hvis ikke), som svarer til dansk ellers, undtagen, om end ikke: *Suivez mes conseils, sinon, vous vous en repentirez. A quoi devons-nous penser, sinon à notre bonheur? Il faut faire cela, sinon par devoir, du moins par pitié.*

2) Som en Slags Fyldeord til *ne* kommer endvidere en Række Pronominer og Adverbier til at staa, som er vokset sammen med *ne* (uden *pas*) til faste Udtryk for Nægtelser af forskellig Art. Disse Ord er: Pronominerne *personne, rien, aucun, nul* (§ 67 og 68), Adverbierne *aucunement, nullement* (§ 68, 2, Ann.), *jamais, guère* og *plus*: *On ne l'a jamais revu depuis* (aldrig). — *Il n'est guère plus riche que moi* (ikke ret meget). — *Il n'est plus malade* (ikke længer).³⁾

I disse Forbindelser bortfalder, ligesom i Forbindelsen med *pas, ne*, naar Verbet mangler, og Fyldeordet staa da alene med den nægtende Betydning⁴⁾: *Qu'avez-vous à me*

³⁾ Dermed: *il n'est pas plus malade que moi; n'allez pas plus loin; on n'en savait pas plus* (her foreligger ikke Tidsbetydningen ikke længer).

⁴⁾ *Guère* bruges dog kun i daglig Tale uden *ne*; det plejer ellers at erstattes med *pas beaucoup, pas trop, pas tant*. — *Pas* og *plus* kan ikke staa alene i ufuldst. Sætninger, men kræver en længere Sætning (*pas de nouvelles; pas encore; plus de doute; plus jamais* o. l.).

dire? Rien. — Avez-vous été à Rome? Jamais. — Plus de doute! (ingen Tvivl mere!). Sml. §§ 9, 3 og 67, 3.

3) Nægtelsens Plads i Sætningen. *Ne* anbringes som andre tonløse Ord umiddelbart foran Verbet; det kan kun skilles derfra ved et personligt Pronomen i Akk. eller Dat. og ved Adverbierne *en* og *y* (sml. § 45). *Pas* (*point*) stilles efter Verbet (efter Hjælpeverbet, hvis Verbet staar i sammensat Tid: *je ne l'ai pas vu*), med mindre Verbet er Infinitiv; i saa Fald anbringes *ne pas* (*ne point*) sammen foran Verbet¹⁾: *Il se couvrait la figure avec les mains pour ne pas voir. — Je voudrais tant ne pas vous faire de peine. — Pourquoi n'en pas parler? — Cela ne peut pas ne pas arriver* (det kan ikke ikke ske o: det kan ikke undgaa at ske).

Adverbierne *jamais*, *guère* og *plus* anbringes paa samme Plads som *pas*.²⁾ *Personne, rien, aucun, nul* følger de almindelige Regler for et Substantivs (henholdsvis Adjektivs) Plads i Sætningen (*personne ne me connaît; je n'ai vu personne*); dog staar *rien* som Objekt foran Infinitiver og foran *Part. passé* (§ 162, Anm.): *Je ne veux rien entendre. — Je n'ai rien vu.*

§ 123. *Ne* uden Fyldeord er bevaret i nogle (for største Delen kun i Bogsproget brugte) faste Talemaader, der er Rester af den gamle Sprogbrug: *N'importe; je ne sais quoi, je ne sais quel; je ne saurais* (jeg kan ikke); *à Dieu ne plaise* (Gud forbyde); *ne vous en déplaise; qu'à cela ne tienne* (§ 74); *n'avoir que faire de* (ikke have Brug for: *je n'ai que faire de votre amitié; je n'ai garde de* (det kunde ikke falde mig ind at: *je n'ai garde de la contredire; si ce n'est* (undtagen); *si je ne*

¹⁾ Ved *avoir* og *être* staar Fyldeordet dog ofte efter: *Pourquoi ne nous avoir pas prévenus?*

²⁾ Ved *aucunement* og *nullement*, som i det hele er lidet brugte, er der Væken m. H. t. Anbringelsen ved Verber i sammensat Tid og ved Infinitiver. Forbindelsen *nulle part* (intet Steds) staar efter *Part. passé* og Infinitiver: *On ne Fa vu nulle part.*

me trompe; n'était, n'eût été (hvis ikke det og det var ei. havde været). — Herhen nogle Forbindelser, som har Betydn. af *ne . . . personne* el. *ne . . . rien* (*il ne répondit mot; on ne voit âme qui vive; je ne crains qu'il ne se suie*) og Vendingen *il n'y a* (*il n'est*) med et Subst. uden Artikel (*il n'y avait livre qu'il ne lut; sml. § 17*).

Desuden bruger Skriftsproget endnu ofte — men mindre og mindre — *ne* uden *pas* i en Del Tilfælde, af hvilke de vigtigste er følgende:

1) I Udraab, indledet med Adverbiet *que* i Betydningen *pourquoi* (§ 64, 1, Anm. 1) eller med de spørgende Pronominer *qui* og *que*: *Que ne suis-je mort!* (= *pourquoi ne suis-je pas mort?*). *Que n'êtes-vous arrivé plus tôt!* — *Qui ne voit (pas) cela! Que ne fait-on (pas) pour avoir la paix!*

2) I Sætninger med det relative *que* (§ 59, 3), knyttet til Tidsbestemmelser med *il y a* (*voilà, depuis*), samt efter Konjunktionen *depuis que*, i begge Tilfælde naar Verbet staar i sammensat Tid¹⁾: *Il y a six mois que je ne lui ai (pas) parlé* (paa Dansk: det er et halvt Aar siden jeg sidst talte med ham, men paa Fransk: der er et halvt Aar, i hvilket (*que*) jeg ikke har talt med ham). — Ligeledes: *Il y a (voilà) longtemps que tu n'as (pas) fait de la musique. — Ils avaient fort à se dire depuis trois mois qu'ils ne s'étaient (pas) vus. — Il a changé depuis que je ne l'ai (pas) vu* (i den Tid jeg ikke har set ham o: siden jeg saa ham sidst). — Om *depuis* og *depuis que* brugt til Angivelse af Tidsrum, se § 145 og § 161, 4.

3) I dobbeltledede Sætningsforbindelser, i hvilke baade Hovedsætning og Bisætning er benægtede, bruges ofte (i Reglen i Forbindelse med Konjunktiv) *ne* alene i Bisætningen. Saaledes i relative Sætninger: *Il n'y a personne qui ne le fasse. Y a-t-il rien que le temps n'adoucisce à la*

¹⁾ Staar derimod Verbet i usammensat Tid, bruges den fulde Nægtelse: *Il y a six mois que je ne lui parle pas.* Sml. § 104, Anm., Fodn.

fin? — Men ogsaa f. Eks.: *Il n'est pas si savant qu'il n'ait son pareil* (§ 89, 2). *Ne venez pas ici que vous n'ayez de mes nouvelles* (§ 89, 8). *Il n'est pas possible que cela ne soit* (at det ikke er Tilfældet) osv.

4) Ved enkelte Verber kan — navnlig naar de er forbundne med Infinitiv — *ne* bruges alene. Dette gælder især *pouvoir*: *Je ne pouvais (pas) prévoir ce qui est arrivé*. Ogsaa ved *oser* og *essayer* kan det finde Sted; ved *savoir* er det nu sjældent udenfor de foran nævnte faste Talemaader (*Je ne sais quoi* osv.)¹⁾

Anm. Forskelligt fra det her omtalte fuldt nægtende *ne* er det sankedte *eksplosive ne*, som ikke svarer til nogen Nægtelse i Dansk.²⁾ Oprindeligt er det kommet ind ved noget nægtende i Tanken, men er nu omtrent gaaet ud af Talesproget; Skriftsproget bruger det derimod endnu hyppigt i følgende Tilfælde:

a) i Genstandssætninger (med Konjunktiv) efter *empêcher* og *éviter*, efter *craindre* og andre Frygtsudtryk (men ikke efter *ne pas craindre*) og efter *ne pas douter* og *ne pas nier* (men ikke efter *douter* og *nier*): *Évitez qu'il ne vous voie*. — *Je crains qu'il ne le fasse*. — *Je ne doute pas qu'on ne le trouve*. Sm. § 86.

b) efter *à moins que*: *À moins qu'il ne soit malade*. Sm. § 89, 5.

c) i Sætninger, der staar som andet Sammenligningsled efter et bekræftende første Led: *Notre ami est obligé de partir plus tôt qu'il ne le pensait*.

§ 124. Nægtelsen kun udtrykkes paa Fransk ved den elliptiske Forbindelse *ne . . . que* (ikke uden)³⁾: *Je n'ai que deux frères*. — *Il ne me reste que dix francs*. — *Je ne lui ai dit que la vérité*.

¹⁾ Ved *savoir* i Bet. kunne (o: have lært at) finder Udledelse af *pas* aldrig Sted: *il ne sait pas nager*.

²⁾ Derimod kan det svare til dansk *jo* i en nu forældet Sætning som: jeg tvivler ikke paa, at han *jo* gør det.

³⁾ Egl. ikke (andet) end, altsaa *ne* uden Fyldeord. Tilføjelse af *pas* giver et Udtryk af modsat Betydning (ikke blot, ikke udelukkende): *Il n'y a pas que l'argent qui importe* (der er andet, der betyder noget, end Penge).

Ne . . . que bruges ogsaa om Tid med Betydningen først (ikke førend): *Il n'arrivera qu'à dix heures*.

Anm. 1. Da *que* nødvendigvis maa staa efter Verbet (paa den Plads, hvor uden eller førend staar paa Dansk), kan *ne . . . que* ikke bruges, naar Nægtelsen gaar paa selve Verbet eller paa et Sætningsled, der staar foran Verbet. Det erstattes da med *seulement* (je commence *seulement*, jeg begynder først), *seul* (i Apposition til Subjektet: *lui seul le sait*), *rien que* (*rien qu'à le voir, on rit*) — eller der omskrives. Hvis Nægtelsen gaar paa Subjektet, omskrives med *il y a*: *il n'y a que lui qui le sache*; — gaar den paa Verbet, omskrives med *faire*: *je ne fais que commencer*; *il ne fera qu'en rire* (han ler kun deraf).

I ufuldstændige Sætninger maa som Udtryk for kun (først) bruges *seulement*: *Vous êtes depuis longtemps à Paris? Depuis quelques jours seulement*. — Ligeledes maa *seulement* bruges foran Afsætninger for at undgaa Sammenstød af to Gange *que*: *Je vous ferai seulement observer que . . .* (jeg vil kun gøre Dem opmærksom paa, at).

Anm. 2. Forbindelsen *ne . . . plus que* svarer til dansk nu kun: *Il ne me reste plus que dix francs*; Forbindelsen *ne . . . guère que* til dansk næsten kun: *Il ne me reste guère que de quoi payer mon voyage*.

§ 125. Nægtelsen *ni* (af lat. nec) betyder ej heller og erstatter som oftest i nægtende Sætninger *et* og *ou*: *Il a passé cinq jours sans manger ni boire*. — *Le p ne se prononce pas dans ce mot, ni dans les quatre suivants*.

Forbinder det to Sætningsverber, bruges ved dem begge *ne* (uden Fyldeord): *Il ne mange ni ne boit*, han spiser ikke og drikker ikke o: han hverken spiser eller drikker. — *Je ne veux ni ne peux le faire*.

Ellers svarer til dansk hverken . . . eller et gentaget *ni* med *ne* ved Verbet: *Je n'ai ni bu ni mangé*. — *Il ne sait ni lire ni écrire*.

II. Præpositioner.

A. Almindelige Bemærkninger.

§ 126. Af § 21 fremgaar, at der bruges Præposition omtrent i de samme Tilfælde paa Fransk som paa Dansk. Dog mærkes Forskel ved Prædikatsord (§ 15), ved de i § 75, 2 omtalte Verber, ved Bopælsangivelser (*il demeure rue de Richelieu*), ofte ved Prisangivelser (*vendre, acheter, louer qch. 500 fr.; combien avez-vous payé ce cheval?*)¹⁾, ved visse Tidsbestemmelser (*ce soir*, i Aften; *lundi*, i Mandags, paa M., *le lundi*, om M., *le soir, la nuit* osv.) og ved de i § 7, 2 omtalte absolute Udtryk, som betegner et Forhold ved det handlende Subjekt: *Il s'est retiré les mains vides*.

En Præposition staar paa Fransk altid foran sin Styrelse og kan ikke som paa Dansk stilles bagefter: *Je n'ai jamais parlé à cet homme*, den Mand har jeg aldrig talt med²⁾.

§ 127. En fransk Præposition kan styre ikke blot Substantiver og Infinitiver (se § 97), men ogsaa Steds- og Tidsadverbier (*par où, de près, de loin, depuis quand, d'ici jusque-là*) og Forholdsled: *Sortir de chez qu.*; *lever le nez de sur son journal*; *ce sera pour dans un an*; *dès avant le combat*; *il a de l'eau jusque*³⁾ *par-dessus l'épaule*.

¹⁾ Prisen, hvorfor noget sælges el. erhverves, udtrykkes ogsaa med *pour, moyennant, au prix de*. Desuden siges: *Les places sont à 16 fr., dîner à 20 fr. par tête; à bon compte, à vil prix; évaluer (estimer) qch. (à) 2000 fr.; de (avec) sa dot il a acheté une terre* (Prisen opfattet som Middel).

²⁾ Visse oprindelige Participle kan dog stilles efter Substantivet og sammen med det danne en absolut Konstruktion. Dette gælder (foruden de i § 31, Anm. 3 nævnte *Part. passés*) *durant*: *deux heures durant* (el. *durant deux heures*). Sml. § 150, Anm.

³⁾ *Jusque* bruges (udenfor Forb. med *où, ici, là*) kun paa denne Maade: *jusqu'à, jusque dans, sur* osv.

Heraf sammensatte Præpositioner som *d'après* (i Overensstemmelse med), *d'avec* (*séparer d'avec*, skille fra), *d'entre* (*deux d'entre eux*, to blandt dem).

Derimod kan en Præposition ikke paa Fransk som paa Dansk styre en Atsætning. I Reglen falder Præpositionen bort (*se souvenir de qch.*, men: *il se souvient qu'il est Français*); i andre Tilf. indskydes foran Atsætningen et *ce*. Saaledes ved *venir de* (*son inquiétude venait de ce que des paysans avaient signalé l'arrivée des Prussiens*), ved *veiller, s'opposer, consentir, tenir* (*à ce que*) og i visse Konjunktioner (sml. § 58, 1, Anm. 2). Undertiden kan begge Udtryksmaader bruges (se f. Eks. § 86, 3, Anm.).

§ 128. Præpositionerne *à, de* og *en* gentages som Regel ved hver ny Styrelse¹⁾: *Voulez-vous nous prêter, à Hélène et à moi, dix mille francs? — Il a fait preuve de courage et de dévouement. — Il a beaucoup voyagé en France et en Allemagne*.

Anm. Ogsaa *sans* gentages efter *et* (*le chevalier sans peur et sans reproche*); derimod ikke efter *ni* (*sans crainte ni pudeur*; se § 125), med mindre det første *sans* er benseglet (*la science y est cultivée non sans ardeur ni sans succès*).

Andre Præp. end de nævnte gentages i Alm. kun ved Udtryk for Modsætning: *illustré dans la paix et dans la guerre*.

I fæste, staaende Forbindelser bruges Gentagelse ikke (*l'administration des eaux et forêts; la fable de l'Âne et le Chien*), heller ikke ved Talord, forbundne ved *ou* (*en six ou sept heures*).

B. Brugen af *à*.

§ 129. Brugt om Sted og Tid betegner *à*:

1) Maalet, Endepunktet: *Aller à Paris; porter une lettre à la poste. — De deux à cinq heures; remettre (opsætte) au lendemain; à ce soir* (paa Gensyn i Aften).

¹⁾ Ved Appositioner bruges derimod ingen Præp.: *Il était fils du ministre, confident du roi* (sml. § 21).

Anm. I overført Betydning vil dette sige Maalet for en Stræben, Retningen af en Virksomhed. Saaledes ved adskillige Verber (*aspirer, travailler, penser, prétendre* osv. à qch.; *disposer, encourager* qn. à qch.; *almes à la folle*) og Adjektiver (*habile, propre, enclin* à qch.). Men ogsaa flere af de nedf. nævnte Anvendelser kommer ind under dette Synspunkt, saavel som de fleste Anvendelser ved Infinitiv (*chercher, avoir à faire* qch.; *donner* qch. à réparer; *chanter* à ravir; *s'arranger de manière* à être prêt).

2) Stedet hvor og Tiden naar.

a) »Stedet hvor« i en Del Udtryk, hvor à ikke betegner selve Stedet, men Nærheden dertil: *Il a été tué à Verdun* (ved V.); *être à table; avoir une épée au côté; tête à tête, corps à corps.* — Dernæst, som Betegnelse for selve Stedet, ved Bynavne (*demeurer à Paris*, i P.) og ved nogle Navne paa Lande og Øer (§ 2); ellers hovedsagelig kun i faste Udtryk i Forb. med den best. Artikel¹⁾ (*au théâtre, au bal, au concert, à la campagne, à l'église, à la maison; avoir mal au côté, à la tête* osv.) og for at betegne, i hvilken Afstand fru et Punkt noget er eller foregaar: *Paris est à 30 lieues d'Orléans; elle se trouvait à quelques pas de lui; il s'est vu à deux doigts de sa perte; à un jet de pierre; à portée de fusil.*

b) »Tiden naar«²⁾ I. Eks.: *À quelle heure, à sept heures; au onzième siècle; au moyen âge; au mois de mai; à l'âge*

¹⁾ I disse Udtryk erstatter *au* og *aux* hyppigt et oprindeligt *en* og *en les* (§ 144, Fudn.). — Som Betegnelse for Stedet hvor var isærligt à tidligere mere anvendt end nu; det er i mange Tilfælde blevet erstattet med *dans* (en, sur). Ogsaa i andre af sine Anvendelser (§ 131, 2 og 3) er det blevet trængt tilbage af specielle Præpositioner og bruges næsten kun i faste Udtryk. — Læg Mærke til Forskellen mellem I. Eks. *au théâtre* (til Forestilling i T.) og *dans le théâtre* (inde i Teaterbygningen); ligeledes til Forskellen mellem *dans la ville* (modt. udenfor Byen), *à la ville* (modt. à la campagne) og *en ville* (modt. hjemme).

²⁾ »Tiden naar« udtrykkes ofte uden Præp. (§ 21); ogsaa *en, dans* (undert. *de*) er Betegnelser derfor.

*de vingt ans; le cinq mars au soir*¹⁾; *à six ans de là* (Afstanden). Dernæst for at betegne Sammentræf (med Bibetydning af Foranledning): *À ces mots (à cette vue, à voir cela) il pâlit; il s'éveilla au soudain bruit; on accourt à ses cris.* Foranledningen kan træde stærkere frem (og Tidsbetydningen tilbage): *Se tromper à la ressemblance; reconnaître qn. à la voix; à ce sujet* (i den Anledning).

§ 130. Som Udtryk for Dativ betegner à de samme Forhold, som ved de personlige Pronominer udtrykkes ved disses Dativformer (§ 41). Dativ bruges paa Fransk:

1) som Hensynsbetegnelse ved transitive Verber: *Elle doit à son fournisseur (elle lui doit) dix mille francs.*

Anm. Blandt de Verber, som har Hensynsbet., kan mærkes: *demander* qch. à qn. (bede el. spørge en om noget); *prendre, ôter, enlever, dérober, voler* qch. à qn. (tage, stjele noget fra en); *acheter, emprunter* qch. à qn. (købe, låne noget af en). — Ligeledes kan mærkes Anvendelsen af Hensynsbet. ved Verber, som betegner Mening, Viden, lagtægtelse: *Ce plan supposait aux soldats (forudsatte, at S. havde) une habitude qu'ils n'avaient pas. On ne lui connaissait pas d'amis. La tristesse calme qu'un lui voyait toujours.*

2) ved en Del intransitive Verber, som styrer Dativ, især: *plaire, déplaire, obéir, désobéir, profiter* (gavne), *nuire, aller* (klæde, passe), *appartenir, convenir* (passe), *échapper* (undgaa)²⁾, *pardonner, parler, résister, ressembler, succéder, survivre.* Eks.: *Il a obéi à son père (il lui a obéi).* — *Ce chapeau va bien à votre sœur (lui va bien).* — *Il faut pardonner à ses ennemis (leur pardonner).* — *Il faut lui parler.*

¹⁾ Derimod sædv. *hier, demain soir.*

²⁾ Derimod *échapper de*, slippe bort fra, ud af (saal. § 81, 1, Anm.). Af de andre Verber findes *profiter, convenir* og *prendre* omtalt i § 74.

Anm. Hertil kommer Dativen ved Verber som *venir*, *restes*, *prendre* (brugt intr. med Bet. komme over): *Il n'est venu une idée.* — *Sa beauté lui est restée.* — *L'envie lui a pris de le faire.* — *Qu'est-ce qui lui prend?*

3) ved en Del Adjektiver, f. Eks.: *Il n'est cher; cela m'est bien égal; je lui suis bien obligé.*

Anm. Forholdet er omtrent som paa Dansk. Dog kan mærkes Dativen ved følgende Adjektiver: *contraire* (å, stridende imod), *favorable*, *fidèle*, *hostile*; *profitable*, *nuisible*¹⁾; *sensitible*, *pareil*, *ressemblant*: *Il resta fidèle au roi (lui resta fidèle); les journaux hostiles au ministère.* — Se endvidere § 34, Anm. (antérieur osv.).

4) kayttet som Udtryk for et Interesseforhold til en Sætning uden at være styret af noget enkelt Ord i dem²⁾: *Il leur tua quelques hommes et leur fit quelques prisonniers.* — *Une mère ne vous meurt pas deux fois.* — Saaledes den i § 53, 3 omtalte Dativ: *Je lui ai serré la main; la jambe me fait mal.*

5) som Objekt for Verbet *faire*, naar den af *faire* styrede Infinitiv har Objekt³⁾ (sml. § 95, 2, Anm. 3): *Je le ferai avouer* (skal faa ham til at tilstaa), men: *je lui ferai avouer son crime, je ferai avouer son crime au voleur.* — *Faites prendre ce remède au malade.* — *On lui a fait subir un interrogatoire.* — *Tâchez de le lui faire comprendre!* — *Il leur a fait jurer de le faire et, qu'ils le feraient* (Infinitivens Obj. kan være en Infinitiv eller en Atsætning).

Anm. Samme Regel kan ogsaa gælde for Verberne *laisser*, *entendre* og *voir*. Hyppigere end Dativ bruges dog Akkusativ, med

¹⁾ Kan (sammen med en Del andre Adjektiver, f. Eks. *utile*, *convenable*) ogsaa have *pour*: *Nuisible à et. pour la santé.*

²⁾ Den lat. Dativus compositi. — Hertil sluter sig Anvendelsen af 1. og 2. Pers. pers. Pron. som etisk Dativ i endnu leere Forbindelse med Prædikater: *Il n'a l'air suspect.*

³⁾ Sjældent, naar Infinitiven er Intransitiv. Dog siges ret hyppigt: *Cela lui a fait changer d'avis, de résolution osv.*

mindre saavel Hovedverbets som Infinitivens Objekt er personlige Pronominer. Det hedder altid: *Je le lui ai entendu dire; je le leur ai vu faire*, men f. Eks. haade: *Laissez le malade prendre quelques instants de repos* og: *laissez prendre au malade quelques instants de repos*. Ligeledes haade: *J'ai entendu mon ami le raconter* og: *je l'ai entendu raconter à mon ami* (ogsaa *par mon ami*; § 95, 2, Anm. 3).

Reglen om Dativ som Objekt for *faire* osv. forudsætter, at Infinitivens Objekt ikke er et af Pronominerne *me*, *te*, *se*, *nous* eller *vous*. Om dette Tilfælde se § 46, 1, Anm.

§ 131. Andre Anvendelser.

1) å kan med possessiv Betydning¹⁾ føje et Substantiv eller Pronomen til et Subst., der har ubestemt Art. eller Delingsart.: *Ce sont des fusils au colonel; il a un style à lui; un ami à moi.* — Possessiv Bet. har å ligel. i Udtrykket *être à* (*cette maison est à moi; c'est à vous de parler*), og hvor det med et Pronomen (sjældnere Subst.) danner Apposition til et possessivt Pron. (§ 53, 2): *Est-ce ma faute à moi? — C'est notre faute à tous.* — *C'est aussi de sa faute, à mon pauvre mari.*

Anm. Herhen hører Udtryk som: *c'est modeste à* (hos o: af) *vous de croire cela* (udvidet til Adjektiver og Adverbier: *c'est aimable, ridicule, bien, mal à vous*).

2) å kan betegne Overensstemmelse (= *d'après*): *Dien a fait l'homme à son image.* — *Cela marche à mes souhaits.* — *À mon avis; à ce que j'apprends; à la (mode) française; à la (mode de) Henri IV.*

3) å betegner i mange Udtryk en Handlings Redskab eller Maade: *Fermer à clef; travailler à l'aiguille; se battre au pistolet; peindre à l'huile; — donner à pleines mains; pleurer à chaudes larmes; parler à haute voix; rendre à la livre* (pundervis), *au mètre; se sauver à la nage; jouer aux échecs* (§ 74) osv.

¹⁾ Å var i det gamle Sprog det regelm. Udtryk for possessiv Genitiv ved Personer. Nu kun i *la barque à Charon* og i Almuesproget (*la femme à Jean, la fille à Thomas*).

Anm. Herhen hører Brugen af *à* ved Talord (*faire qch. à trois*, være tre om eller sammen til at gøre n.), ved Brøker (*à demi* el. *aux trois quarts mort*) og i Udtrykket *c'est à qui le fera* (der gælder om, hvem der kan gøre det), hvor *à* styrer en hel Sætning.

4) *à* knytter et Substantiv til et andet for at betegne Øjemed, Bestemmelse (sml. § 18, 3): *Un verre à vin; du papier à lettres; un marché au blé; (une salle à manger; du tabac à fumer).*

5) *à* knytter et Substantiv til et andet for at betegne Tilbehør eller Kendemærke (dansk med; sml. §§ 7, 2 og 18, 3): *Un chapeau à plumes; une voiture à deux roues; l'homme au masque de fer; une jeune fille aux yeux bleus; du jambon aux petits pois.*

C. Brugen af *de*.

§ 132. Brugt om **Sted og Tid** betegner *de* Udgangspunktet: *Il est parti de Paris; loin (près) de la ville; voir qch. de près; — du matin au soir; d'aujourd'hui en quinze* (i Dag 14 Dage); *il y a quinze ans de cela.*

Anm. 1. Dette vil i overført Betydning sige Oprindelse (issæ *d'une famille illustre; je tiens cela de lui; toite de Hollande; Catherine de Médicis*) og Aarsag (*souffrir d'une maladie; mourir de faim; être heureux, triste de qch.; remerciér, louer, blâmer, punir qn. de qch.*); ogsaa Adskillelse el. Befrielse fra noget (*s'acquitter d'une dette; délivrer, purger son pays des tyrans; préserver, garantir du froid; absoudre qn. d'un crime; déposséder, priver qn. de qch.*).

Men i det hele taget kan de forskellige Betydn. af *de* sammenfattes under dette Synspunkt. Saaledes, naar *de* om en Ting betegner Ophavsmand, Ejer (§ 133) eller det Stof, hvorfra den er fremgaaet (§ 134; udvidet Anv. § 135), om en Mængde det Hele, hvorfra den er taget (§ 136), om en Egenskab det Synspunkt, ud fra hvilket den tillægges Subjektet (§ 137), og naar det, som det Punkt, hvor

fra en Handling gaar ud, angiver handlende Subjekt, Emne, Redskab, Fremgangsmaade (§ 138).¹⁾

Anm. 2. Ved en fra Dansk forskellig Opfattelse af Forholdet betegner *de* ved Ordene *côté* og *par* ikke blot Udgangspunktet, men ogsaa Stedet hvor og hvorhen; *de ce côté* bet. baade fra, paa og til denne Side. Saaledes: *passer de l'autre côté; de toutes parts; du côté de la ville* (henimod, i Retning af Byen). — Mærk ogsaa: (*s'*) *approcher de*, nærme (sig) til (fordi „nær ved“ hedder *proche (près) de*).

Paa lignende Maade er *de* i enkelte Tidsudtryk Betegnelse for Tiden naar²⁾: *du (au) temps de Louis XIV; de notre temps; de tout temps; de bonne heure; de grand matin; de jour et de nuit* (ved Dag og Nat). — En Tidsbestemmelse med *de* kan desuden føjes til en Nægtelse for at betegne Tidslængde: *Je n'ai pas fermé l'œil de la nuit; il n'a pas prononcé un seul mot de la soirée; il ne viendra pas de sitôt.*

§ 133. Det **attributive** (herunder det **possessive**) *de* forbinder to Substantiver for at betegne Ophav, Ejer, Hjemsted osv., i det hele Sammenhæng med en Person eller Ting (ofte svarende til en Sammensætning eller en specielle Præposition paa Dansk): *Les œuvres de Molière; la colère du roi; les malheurs de la guerre; le livre de Pierre; les médecins de Copenhague; ma maison de la rue d'Anjou; la bataille de Verdun; le chemin de (til) Paris; le séjour de la campagne; le bruit du fond de la salle; l'heure du dîner.*

Anm. Herhen hører *de* i et Udtr. som: *es n'est pas (nl. le fait) d'un honnête homme* (det summer sig ikke for en hæderlig Mand); liges. *de* i Udtrykket *on dirait d'un enfant, d'un fou* (man skulde tro, det var (gjort, sagt af) et Barn).

¹⁾ Ved sine forskellige Anvendelser bliver *de* den sædvanlige Maade at forbinde to Substantiver paa, der stilles i et eller andet Forhold til hinanden. Se dog § 131, 4 og 5 og § 139, 2. Fodn.

²⁾ Sml. Brugen af *dès* (fra af) i et Udtr. som: *dès le quinzième siècle* (allerede i det 15. A.).

§ 134. De betegner det **Stof**, hvorfra en Ting er fremgaaet¹⁾: *Une robe de soie; une tabatière d'or; un cœur de pierre; — cette table est de marbre; cela est fait de bois.*

§ 135. Til dette *de* slutter sig det *de*, der betegner **Beskaffenheden**: *Un homme de mérite; un écrivain de talent; une affaire d'importance; un adjectif de lieu; une armée de cent mille hommes.* I adskillige Forhindelser (svarende til Sammensætninger paa Dansk) bliver dette *de* Udtryk for Bestemmelsen: *Une table de jeu; une robe de bal; une dame de compagnie osv.²⁾*

En særlig Anvendelse af Beskaffenhedens *de* er det **definitive de**, som til et Substantiv af almindeligere Betydning føjer en speciellere Angivelse, der nærmere bestemmer det: *La somme de deux mille francs; le jour de demain; le mot d'amour; l'art de bien parler; le titre de duc; le nom de Charles; le mois de janvier; la ville de Paris; l'île de Cuba; le duché de Saxe.* — Herhen Udtryk som: *Cette diable de femme; ce mauvais gars de Pierre; sa bigotte de femme; une drôle de personne; un chien de temps*; ligesledes: *le prix est de quatre francs; la proportion est de un sur dix.*

Anm. Det definitive *de* er den sædvanlige Forhindelse mellem Fællesnavn og Egennavn. Dog bruges **Personnavne** uden *de*, ikke blot ved Substantiver, der betegner Stilling (§ 7, 1), hvor Forholdet er et Appositionsforhold, men ogsaa ved Betegnelser for Ting, der benævnes efter Personer: *La rue Jean-Jacques Rousseau; le quai Voltaire; l'église Saint-Pierre; le lycée Condorcet; — le code Napoléon; la brigade Marguerite; l'interpel-*

¹⁾ Om Stoffet bruges ogsaa *en*: *une tabatière en or, une table en chêne.* Efter *être* bruges endda hyppigst *en*: *Cette table est en chêne.*

²⁾ Sm. § 131, 4. A bruges mest ved konkrete Substantiver og ved Infinitiver.

*lation Castelin; le canon Krupp; l'affaire Dreyfus*¹⁾. — Heller ikke ved Biergos Navne efter *le mont* og *le cap* (§ 2, 3), ved Skibes Navne og Avisers Navne bruges *de*: *Le mont Vésuve; la goëlette l'Espérance; le journal le Matin.*

§ 136. Til Stoffets *de* slutter sig ogsaa det **partitive de**, der betegner, af hvilket Høle eller af hvilken Art en vis Mængde er tuget: *Les cinq parties du monde; deux des soldats; l'un de nous; — un troupeau de bœufs; une tasse de café; trois jours de navigation; quatre ans de guerre; toute sorte de distraction; trois mètres de largeur; beaucoup d'argent; je n'ai pas d'argent* (se § 9). — En særlig Anvendelse af det partitive *de*, opstaaet ved Underforstaaelse af et Mængdesbegreb (sm.: *il m'a donné de son pain; servir à qn. d'un plat*) er Delingsartiklen (§ 8).

Anm. Det partitive *de* bruges mellem et substantivisk Pronomen og et Adjektiv (Participium). Saaledes især ved Indleikenspronominer: *Quelque chose de bon; rien d'utile; quoi de nouveau; j'ai cela de commun avec lui; ce qu'il y a de plus singulier.* Men ogsaa f. Eks.: *Quelqu'un de moins honnête que vous; il n'y a eu personne d'écrasé ni de tué; il n'y a que moi de coupable.* — Foran et substantivret Adjektiv (Participium) bruges ogsaa hyppigt *de* efter Talord: *J'en ai quatre, mais seulement trois (de) bons*, navnlig efter et Udtryk med *de, sur, parmi*: *Sur dix noisettes j'en ai trouvé cinq de mauvaises* (sm. § 49, 1, Anm. 2). Ogsaa efter et Substantiv med Kvantitetsbestemmelse forekommer dette *de*: *Il y eut cent hommes (de) tués; voilà un pas de fait; il y eut peu de sang de répandu.*

Et partitivt *de* er brugt foran *plus, moins, trop* i Udtryk som: *Il avait six ans de plus (moins) que son frère; elle a de plus qu'eux (forud for dem) la fierté; raison de plus; être de trop* (il overs).

¹⁾ Forholdet her er egl. at opfatte som et Genitivsforhold, en Mindelse om den Ejendommelighed ved det gamle Sprog, at Genitiv af Personer kunde udtrykkes uden Præp. Sm.: *La rue de Londres, du Rhône, de la Paix; l'affaire du Panama.* — Ved Gadebenævnelser bruges undertiden *de* ved Personnavnet: *la rue de Richelieu.*

§ 137. Til et Adjektiv eller intransitivt Verbum¹⁾ føjes med *de* en Angivelse af, hvorfra en Egenskab (Tilstand) stammer, eller ud fra hvilket Synspunkt den tillægges Subjektet: *Laid de figure; gai de caractère; sourd d'une oreille* (døv paa det ene Øre); *boiteux du pied droit; avare de son temps; — souffrir de la tête; trembler de tous ses membres; boiter d'un pied; manquer de courage; changer de couleur* (§ 75, 1).

Herhen hører Brugen af *de* ved **Maalsangivelser** efter Udtryk, der i sig selv indeholder Begrebet Maal, nemlig: 1) efter visse Adjektiver: *Cette table est large de trois pieds, longue de deux mètres²⁾; haut, profond, épais de dix pieds; une maison, haute d'un étage; ces villages sont distants l'un de l'autre de deux lieues³⁾*; (med overført Betydn.: *agé de trente ans; riche de deux millions; une armée forte de cent mille hommes*); — 2) efter Komparativer⁴⁾ (og Positiver med *trop*): *Je suis plus grand que lui de toute la tête; il est plus jeune (plus âgé) que moi* (eller *mon cadet, mon aîné*) *de deux ans; trop petit d'un centimètre*; — 3) efter en Del Verber, hvis Begreb naturligt udfyldes med en Maalsbestemmelse: *S'avancer (reculer) de quelques pas; ma montre avance (retarde) de cinq minutes; le thermomètre est monté (descendu) d'un degré;*

¹⁾ Sjældnere bruges *dette de* („Hensende til“) ved transitive Verber: *Changer une pierre de place; perdre qn. de réputation; se tromper de route.*

²⁾ Dette Udtryk er altsaa ensbetydende med: *Avoir trois pieds de largeur* (eller *de large*), *deux mètres de longueur* (de *long*) osv.

³⁾ Sml. Anvendelsen af *à* som Afstandsbetegnelse, naar Prædiketet ikke indeholder Maalsbegrebet: *Ces villages sont (situés) à deux lieues l'un de l'autre; le thermomètre est à quinze degrés au-dessus de zéro.* — Sml. ogsaa: *réduit des trois quarts, men aux trois quarts mort.*

⁴⁾ Herhen Udtrykket *d'autant plus que* (saa meget desto mere som). *Beaucoup* bruges derimod sædvanlig uden *de* (§ 34).

on a élevé cette maison d'un étage; il le surpasse de toute la tête (de beaucoup); il gèle de quatre degrés; il a hérité de dix mille francs, d'une maison (§ 75, 1); *je me suis trompé de dix francs*¹⁾.

Anm. Herhen hører ogsaa den i ældre Sprog almindelig Anvend. af *de* efter Komparativer i Betydn. end, hvorefter der nu kun er en Rest tilbage i Udtrykkene *plus de* og *moins de* foran Talord (se § 34, Anm.).

§ 138. Ved Udtryk for en Handling kan *de* betegne følgende Forhold (der kan opfattes som en Art Udgangspunkter for Handlingen):

1) det handlende Subjekt (ved Passiv): *Il est aimé de tout le monde.*

Anm. Hyppigere bruges dog som Betegn. for det handlende Subjekt *par*, der udtrykker den virksomme Indgriben: *La ville fut prise par les ennemis; cette machine a été inventée par un Anglais.* — *De* betegner mere den passive Modtagelse af Indtryk eller Tilstanden og bruges derfor ved Sindsstemningsverber (*être aimé, haï, craint, estimé de qn.*) og hyppigt ved Sansningsverber (*être vu, aperçu, entendu de qn.*)²⁾

2) Handlingens Emne, Genstand (det objektive *de*). Saaledes ved adskillige Verber: *Parler, convenir, avertir* osv. *de* (om) *qch.*; *se souvenir de qch.* (om reflektive Verber se § 76). — Saaledes endvidere for at betegne Genstanden for den i et Substantiv eller Adjektiv

¹⁾ Paa lignende Maade bruges *de* efter *avoir* (*être*) med *assez, trop, beaucoup, peu* og efter *il suffit*: *Je n'ai pas assez de toute ma force pour vous résister; il n'a pas trop de dix ans pour achever cet ouvrage; il suffit d'une minute, d'une seconde pour faire cela; c'est peu d'un ami* (en Ven er ikke ret meget).

²⁾ Ved nogle Verber kan begge Præp. bruges, eftersom der udtrykkes en Tilstand eller en Virksomhed: sml. *suivi de tout son état-major*, men: *suivi de près par l'ennemi.* — Ved Ting og Begreber bruges *de* hyppigere end ved Personer, navnlig hvor Forholdet grænser op til et Aarsagsforhold (saaledes: *être dévoré de remords, frappé de terreur* o. l.).

liggende Handling¹⁾: *La découverte de l'Amérique; l'amour de (til) la patrie; la crainte de Dieu; la soif de l'or; — avide, désireux, impatient, capable, digne de qch.; amoureux, envieux, jaloux de qn.*

3) Redskab²⁾, Materiale: *Percer d'un poignard; jouer de la flûte (§ 74); battre des mains; frapper du pied; suivre des yeux; — tuer d'un coup d'épée; appeler d'un signe; — tresser (flette) une couronne de fleurs; vêtue de satin blanc; se nourrir de viande; déjeuner d'un pâté; charger, couvrir, garnir, orner, remplir de (med) qch.*

4) Maade: *Marcher d'un bon pas; dormir d'un sommeil d'enfant³⁾; prendre d'assaut; de bonne grâce (villigt); de force (med Magt). — Saaledes især ved Ordene manière, sorte, façon (de cette manière; la manière dont; de la sorte; de façon que) og ved Ordene ton, voix, air, mine, regard (d'une voix faible; d'un air sévère⁴⁾).*

¹⁾ Substantiver, der er alledt af intransitive Verber, plejer dog at have samme Præposition som disse: *L'obéissance aux lois; la croyance en Dieu.* — Er der ved Substantivet en possessiv Genitiv, plejer det objektive de at erstattes med en anden Præp.: *L'amour de Dieu pour les hommes.*

²⁾ Det er især om Legemsdele og ved abstrakte Udtryk, de bruges som Redskabsbetegnelse. Ellers udtrykkes Redskabet sædvl. med *avec*: *Écrire avec une plume; frapper avec un bâton; on obtient tout avec de l'argent.* Om å se § 131, 3. — Ogsaa om Materiale bruges hyppigt *avec*: *Bâtir avec du fer; déjeuner avec du café; undertiden ogsaa en (bâtir en fer; payer en or).*

³⁾ Paa samme Maade kan ogsaa til andre intransitive Verber med de føjes et Substantiv af Verbets Stamme, eller som udtrykker et beslægtet Begreb: *Vivre d'une vie (existence) tranquille; périr d'une mort cruelle; rire d'un sot rire.* Undertiden opfattes Forholdet transitivt (§ 73, Slutr.); især bruges *vivre* ofte med Betegnelse: *J'ai vécu des jours cruels.*

⁴⁾ Manden utr. ellers alm. ved *avec*: *Se défendre avec courage; travailler avec zèle.* Om å se § 131, 3.

D. Andre Præpositioner.

§ 139. *Avant, devant.* *Avant* betegner Tid, Rækkefølge, *devant* Sted: *Avant le lever du soleil; avant tout; — devant la maison (foran); devant témoins (i Nærværelse af); il est passé devant nous (forbi); overført Anvendelse: égaux devant la loi; intrépidé devant le danger.*

§ 140. *Après* og *derrière* svarer til hinanden som *avant* og *devant*: *Après la mort d'Alexandre; la première maison après l'église; — derrière (bagved) l'église; regarder derrière soi.*

Anm. *Après* betegner desuden tit (især i dagligdags Sprog) Stræben, Tragen efter noget: *Courir après qn.; être après qn.* (å: være paa Nakken af en); *soupirer après qch.; demander après qn.* (spørge efter en = *demande qn.*).

§ 141. *Avec* udtrykker Forbindelse (Væren eller Virken sammen med): *Elle était avec sa mère; restez avec nous; jouer, se battre avec qn.; ma sœur est très bonne avec (i Omgang med å: overfør) moi.* — Det er det sædvanlige Udtryk for Redskab og Maade og bruges hyppigt om Materiale (se § 138).

§ 142. *Chez* betegner Hjem, Hjemstavn (hjemme hos eller hjem hos¹⁾): *Être chez soi (hjemme); il est allé chez elle (hen til); chez les Spartiates; porter la guerre chez l'ennemi.*

Anm. *Chez* kan desuden (sammen med *dans*) bruges om en Persons Karakter eller om Forfatters Skrifter: *Tout plaît chez (dans) lui; chez (dans) Molière.* — Hvor derimod det danske „hos“ betegner det nære, fortrolige Forhold til en Person, svarer det til fransk *auprès de* (vejlær *auprès de qn.*; *trouver protection auprès de qn.*), og hvor det er brugt om Ting, man bærer paa sin Person, svarer det til *sur* (*je n'ai pas d'argent sur moi*).

¹⁾ Altsaa baade Opholdet paa og Bevægelsen til Stedet. Saaledes i det hele taget paa Fransk; sml. f. Eks. *dans*.

§ 143. *Contre, vers, envers.* *Contre* betegner Modsetningsforhold (se *révolter contre le souverain; marcher contre les ennemis; agir contre la loi, contre la volonté de ses parents; parier un contre dix*) eller Gengæld (échanger un mobilier contre un autre), desuden umiddelbar Nærhed (tæt op til: *contre le mur; sa maison est tout contre la mienné*). — *Vers* betegner Retning i Rum eller Tid (*marcher vers le nord; vers le milieu du onzième siècle*). — *Envers* bruges kun med overført Betydning om Sindelag eller Optræden overfor en (*charitable envers les pauvres; traître envers sa patrie*)¹⁾.

Anm. Som Udtryk for en Sammenligning svarer til dansk „imod“ *auprès de; Votre mal n'est rien auprès du sien*.

§ 144. *Dans* og *en* betyder begge i, inde i eller ind i et Rum. Forskellen mellem dem er den, at *en* bruges om almindeligt og ubestemt angivne Forhold²⁾, *dans*, hvor Rummet betegnes nærmere. Sml. f. Eks. *se promener en voiture*, men: *dans sa voiture, dans une*

¹⁾ Det samme Forhold udtrykkes ofte ved *pour* eller *avec*: *il est bon pour (avec) moi*.

²⁾ *En* bruges næsten udelukkende med artikelløse Substanter (sml. § 18, 3) og kun rent undtagelsesvis foran Subst. med Artikel el. Pronomen: *en un tour de main; en mon nom; en ce moment, en ce temps; jeter qch. en l'air; en l'espace* (i det foreliggende Tilf.); *en l'honneur de qn.* (altsaa nok i enkelte Udtryk foran apostroferet best. Artikel eller Hunkonsart, men aldrig foran *le* og *les*). — Disse Udtryk er Rester af en ældre Sprogbrug, i Følge hvilken *en* meget vel kunde anvendes foran Artikel. *En* blev sammentrukket til *el*, som igen blev til *ou*, og *en* *lex* til *ex*, men disse Sammentrækninger blev sammenblandet med og afløst af *au* og *aux*; saaledes opstod f. Eks. *Vedlingen en mon nom et au tien* (sml. § 2, 1, b om Landes Navne af Hankøn og § 123, 2 om *au* i Udtryk for Stedet hvnr). Kun i Retssproget og Universitetsprøvet er *es* bevaret (f. Eks. *docteur ès lettres*). — Det bemærkes, at det literære Sprog af stilistiske Hensyn ikke sjældent bruger *en* i Stedet for *dans* og skriver f. Eks. *en (dans) ses heures de loisir; on trouve en (dans) lui toutes les qualités*.

belle voiture; en plein champ, men: *dans le champ de M. B; courir de ville en ville*, men: *entrer en courant dans une ville*.

Anm. 1. Den samme Forskel kan komme frem, hvor Anvendelsen er overført. Det hedder sædv. *vivre en crainte*, men altid *dans la crainte de Dieu; se mettre en colère*, men *dans une colère bleue*.

Ved Tidsbestemmelser har *dans* og *en* dels deres normale Betydning: *Trois fois dans* (i Løbet af) *la journée; dans la nuit du 20 décembre*; — *en février; en été, en automne, en hiver*¹⁾; *en 1821*. Dels bruges *dans* med Bet. om (n; efter Forløbet af): *dans quinze jours, dans trois mois*²⁾; — *en* som Udtryk for den Tid, der medgaaer til noget: *Je finirai ce travail en (pas) deux mois; en quelques secondes la solte fut vide*.

Anm. 2. Med *dans* kan mærkes Udtrykkene: *Manger dans (af) une assiette, boire dans un verre, fumer dans une pipe*; — endvidere: *dans (pas) la rue, dans sa chambre, dans l'escalier, dans un endroit, une île, un champ, une prairie, un voyage*.

Af *en* kan mærkes Anvendelsen ved Landes Navne (§ 2, 1, b); — ved Maanedes, Aarstider, Aarstal (se ovfr.); — ved Sprognavne: *en français* (paa F); — ved Udtryk for Fylde, Rigdom: *abonder, être riche, fécond, fertile en (pas) qch.*; — om Stoffet (§ 134); — så at betegne Form (Skikkelse, Egenskab), hvori en Ting eller Person optræder: *des diamants en bouchons de coraife; des saucis desséchés en arcs irréprochables; une comédie en vers, en trois actes; être en bourgeois* (være civil); *agir en (sonn) honnête homme*³⁾; *parier en maître*; — i Udtrykkene: *diviser en (trois parties); changer en* (forvandle til); *croire (avoir confiance) en* (ogsaa *dans*) *qn.*: *de lieu en lieu, de temps en temps, de plus en plus, de mieux en mieux, de pis en pis* o. a.

§ 145. *Depuis* og *dès* (af lat. *de ex*) betegner (mere eftertrykkeligt end *de*) Udgangspunktet, især om

¹⁾ Derimod *ete printemps*.

²⁾ Den samme Bet. har *en* i Udtrykket *d'aujourd'hui en huit, de demain en quinze* o. lign.

³⁾ *En* betyder her det samme som *comme* i Berydn. „paa samme Maade som“: *Il s'est conduit comme un honnête homme*. — Derimod har *comme* en Bet., som *en* ikke kan have, nemlig „fordi han er, i sin Egenskab af“: *Comme toi il peut l'ordonner; je vous dis cela comme votre ami*.

Tid¹⁾: *Depuis* (siden) *le commencement du monde*; *depuis trois heures jusqu'à quatre*; — *dès le commencement* (straks fra Beg. af o: allerede i Beg.); *dès ce moment*; *je le ferai dès demain*.

Depuis (ikke *dès*) betegner desuden et Tidsrum, fra hvis Begyndelse noget siges at have fundet Sted (eller ikke at have fundet Sted): *J'habite cette maison depuis trois ans* (§ 104, 1, Anm.). — *Ils avaient fort à se dire depuis trois mois qu'ils ne s'étaient vus* (§ 123, 2). — Sml. de enstydige Sætninger *depuis quand* og *depuis combien de temps êtes-vous ici?*²⁾

§ 146. *Entre, parmi*. — *Entre* betyder „Mellemrummet mellem“ (to eller flere), men ogsaa „midt imellem, iblandt“ (flere, en ensartet Mængde); *parmi* har kun den sidste Betydning: *Tours est entre Paris et Orléans*; *enfermé entre quatre murs*; *entre les rochers il y avait un rond de verdure* (grøn Plæt); *entre ses bras, ses mains*; *entre huit et neuf heures*; *être entre la vie et la mort*; — *Choisissez vos amis parmi (entre) les honnêtes gens*; *un bruit se répandit parmi l'équipage* (Mandskabet)³⁾.

Entre betegner desuden indbyrdes Forhold: *Le bon accord entre parents*; *entre amis, il ne faut pas se gêner*; *ils se trompent entre eux*; *s'entre-nuire* (se § 77, Anm.).

§ 147. *Hors* betyder „undtagen“: *ils jurèrent tous, hors un seul*⁴⁾. — I nogle Udtryk har det bevaret sin gamle Anvendelse

¹⁾ *Depuis* (sjældent *dès*) bruges ogsaa om Sted og Rækkefølge: *Depuis les Alpes jusqu'à l'Océan*; *depuis le premier jusqu'au dernier*; *prix depuis dix francs*; — *il tomba malade dès Amboise* (allerede i A.).

²⁾ Sml. ogsaa: *Mon père est mort depuis dix ans* (har været død i 10 Aar); — *mon père est mort il y a dix ans* (døde for 10 Aar siden). Forskellen er dog ikke skarp.

³⁾ Ved Kollektiver bruges *parmi*. — Til at betegne Udskillelse bruges *entre*: *il est grand entre tous*; *choisir qn. entre mille*; *entre autres*.

⁴⁾ Den gamle Form var *fors*: *Tout est perdu fors l'honneur*.

„udenfor“ (*mettre hors la loi*; *hors ligne*, enestaaende; *hors concours*); eller bruges i denne Betydning *hors de*: *hors de la maison*, *hors de danger*.

Anm. Andre Udtryk for »undtagen« er *sauf*, *excepté* (§ 31, Anm. 3); efter en Nægtelse *sauf* (§ 122, 1, Anm. 2), *si ce n'est* (§ 123).

§ 148. *Outre* bet. „foruden“: *Outre ce domaine, il possède plusieurs maisons*. — I nogle Udtryk har det bevaret sin gamle Betydning „hinsides“ (det kammer af lat. ultra): *Outre mout, outre-mer, les pays d'outre-Rhin*; *outre mesure* (over af Maade).

§ 149. *Par* betegner: 1) Vejen, ad hvilken: *Passer par Paris, par le jardin*; *jeter qch. (regarder) par la fenêtre*; *courir par les rues*; *voyager par terre*; *par ici, par là, par où*; *passer par tous les grades, par de rudes épreuves*; (saaledes om Kommunikationslinjer: *partir par (med) le chemin de fer, par le bateau, par le train de 7 heures*; ogsaa om Spredning, Fordeling over et Rum: *il a des taches rouges par tout le corps*); — 2) Mellemmand, Middel: *Accomplir qch. par qn., par l'entremise de qn.*; *prouver qch. par des exemples*; *par là* (dorved); *j'ai conquis ce poste par mon épée, et je saurai le défendre avec mon épée*¹⁾; — 3) det handlende Subjekt ved Passiv (§ 138, 1, Anm.); — 4) Bevæggrund: *Agir par (af) haine, par ambition*; *il a fait cela par amour pour moi* (sml. § 18, 3); — 5) Fordelingsmaade: *Arriver par bandes* (i Flokke, flokkevis); *par milliers*; *par degrés*; *quatre marches par quatre marches*; *s'avancer par trois colonnes*; *couper par morceaux*; *gagner cinq francs par jour*; — 6) ydre Forhold, hvorunder en Handling foregaar (læs om Vejret): *Il travaillait par tous les temps* (i al Slags Vejr); *impossible de sortir par cette pluie*; *par un beau clair de lune*; *par une chaleur de 40 degrés*; *moniller (kaste Anker) par 7 brasses d'eau*; *par 10 degrés de latitude sud*. — Desuden kan mærkes: *juré par* (sværge ved); *prendre (saisir,*

¹⁾ *Avec* om Redskabet (det, hvormed noget umiddelbart udføres), *par* om Midlet (Mellemledet, ved Hjælp af hvilket noget opnaas).

tenir) *qn. par la main, par les cheveux osv.*; *commencer* (*tenir*) *par qch.* (§ 97).

§ 150. *Pendant* og *durant* bruges om Tidsvarighed (gennem et Tidsrum's hele Varighed); *pendant* (sjældnere *durant*) tillige om Tiden, i Løbet af hvilken noget indtræffer; *il a parlé pendant el. durant deux heures* (ogsaa *deux heures durant*); *que j'ai souffert pendant (durant) cet entretien!* — *Il s'est enfui pendant la nuit.*

Anm. Disse Ord er egl. Participle, der gennem en absolut Konstruktion (som i det gamle Sprog kunde have Participle foran Substantivet) er blevet Præpositioner¹⁾. Andre oprindelige Præsens Participle, der ad samme Vej er blevet Præpositioner, er *nonobstant* (til Trods for) og *moyennant* (ved Hjælp af, for en Pris af). Af disse Ord kan nu kun *durant* danne abs. Konstr. med et Substantiv ved at stilles bagfor. Sm. Forholdet ved de i § 31, Anm. 3 omtalte *Participes passés*. — To Præsens Participle, som ad anden Vej er blevet Præpositioner, er *suivant* (= *selon*, i Følge) og *touchant* (vedrørende).

§ 151. *Pour* betegner: 1) Interessesforhold: *Com-battre pour son pays; trembler pour qn.*; *c'est un grand malheur pour nous; il est bon pour* (imod) *moi*; — 2) Bestemmelse: *Cela est pour vous* (til Dem); *des vêtements pour femmes et enfants; un remède pour la fièvre; écrire pour la postérité*; (ogsaa om Tiden: *le mariage est pour le mois prochain; ce sera pour demain; il est ici pour huit jours; pour toujours*; ligeledes om Bestemmelsesstedet: *le train pour Bordeaux; partir pour Paris, pour l'Amérique*)²⁾; — 3) Hensigt: *Travailler pour la gloire, pour réussir; il*

¹⁾ Betydningen var altsaa egl. „medens det og det hænger (o: staar paa) el. varer“; *nonobstant* betød paa samme Maade egl. „idét det og det ikke hindrer“ og *moyennant* „idét det og det udvirker det“.

²⁾ Saaledes ved Verberne *partir, s'embarquer, faire voile, se mettre en route* (sm. § 2, 1, b). Ved *partir* bruges dog ogsaa hyppigt i moderne Sprog de almindelige Præp. for „til“: *partir à Paris, en Amérique.*

*l'a fait pour s'amuser*³⁾; — 4) Grund: *C'est pour cela qu'il l'a tué; on le respectait pour son honnêteté parfaite; faire qch. pour l'amour de Dieu* (for Guds Skyld); *pour de bonnes raisons*; — 5) „i ens (nogets) Sted“: *Il commande ici pour le roi; il n'a pour arme qu'un bâton; il me veut pour sa femme; prendre qn. pour ouvrier* (antage til); *prendre qn. pour un ouvrier* (antage for); *il y a de cela deux ans, jour pour jour; œil pour œil, dent pour dent*; (om Prisen:) *j'ai eu ce cheval pour mille francs; j'ai donné mille francs pour ce cheval*; — 6) „i Forhold til“: *Cet habit est bien chaud pour la saison; il est grand pour son âge; il est trop petit pour cela, pour faire cela; cinq pour cent* (5 Procent); — 7) „hvad angaar“: *Pour moi, c'est autre chose; ils sont partis pour la plupart; pour cette fois, je suis de votre avis; pour la première fois.*⁴⁾

§ 152. *Sans*, uden: *Être sans armes; sans crainte ni pudeur*; se § 17, 3 og § 128, Anm.

§ 153. *Sous*, under⁵⁾: *Être sous les armes, sous voiles; sous la table; passer sous les fenêtres de qn.*; *sous la côte*; — *tenir sous les verrous* (under Laas og Slaa); *cela s'est passé sous* (for) *mes yeux; sous un faux nom; sous un prétexte; sous* (i) *une forme humaine.*

³⁾ Dette *pour* kan svækkes til at betegne det umiddelbart paafølgende eller Resultatet: *La chèvre s'est battue toute la nuit avec le loup pour être mangée le matin.* — *C'est pour son malheur qu'il est parti.*

⁴⁾ Til disse forskellige Betydninger kommer den indrømmende Betydning, som *pour* kan have ved Infinitiver, og som det har i det udest. relative Udtryk *pour . . . que* (hvor . . . end). Se Fodn. paa S. 97 og S. 108.

⁵⁾ *Sous* og *sur* betegner Forholdet mellem en Ting og en anden, som bæres af den, eller som med en vis Udstrækning dækker, strækker sig hen over, rager op over den. — *Au-dessus de* og *au-dessous de* betegner kun Forskel i Højdestilling (bøjere oppe, lavere nede end).

Om Tid betyder det „inden“: *Sous huit jours; sous peu* (med det første). — Overført betegner det Afhængighed, Underordningsforhold: *Sous une condition; sous peine de mort; sous la protection de qn.; se réfugier sous le canon d'une place; servir sous les ordres de qn.; il avait mille hommes sous lui, sous son commandement.* Herhen hører Tidsudtryk som: *sous le règne de Louis XIV, sous l'empire, sous la Terreur*, idet der hved dom ligger en Forestilling om et Undersaatsforhold. Ellers svarer til dansk „under“ om Tiden *pendant (durant): Pendant la guerre.*

§ 154. *Sur* paa, over: *Avoir un chapeau sur la tête; avoir de l'argent sur (hos) soi; jeter un manteau sur ses épaules; écrire sur du papier; l'orage est suspendu sur sa tête; — jurer sur l'Évangile; fixer ses regards sur qn.; embrasser qn. sur la joue.*

Brugt om Tiden betyder det i nogle Udtryk „straks efter“: *Sur cela; sur l'heure; coup sur coup; faire folles sur folles.* — Overført betegner det overordnet Stilling, Paavirkning (*régnier sur la France; avoir le pas sur qn.; faire de l'impression sur qn.; on ne peut rien sur lui*) eller Tillid (*compter sur qn.; se fonder sur qch.; croire qn. sur parole; sur ma parole, mon honneur; sur (i Henhold til) cette assurance; prêter sur gages*).

Specielle anvendes *sur* til at betegne: 1) Beliggenhed ved (noget, som er lavet, især om Byers Beliggenhed ved Floder): *Londres est situé sur la Tamise; Boulogne-sur-Seine; une maison sur le grand chemin; loger sur (til) la rue; les fenêtres donnent sur le parc; — 2) Retning mod et Punkt: Tirer (skyde) sur qn.; braquer des canons sur un point; l'armée marchait sur Orléans; (ogsaa om Tiden: *sur les cinq heures, la fin du jour*); — 3) Forhold mellem Dimensioner: *La façade a dix mètres de longueur sur cinq de profondeur; — 4) Forhold mellem en Størrelse og en Del deraf: Sur (af) dix invités, cinq sont venus; neuf fois sur dix; — 5) Afdrag, Fradragning: Rabattre (slaa af) sur une somme; retenir sur (af) les gages; prendre sur son capital; — 6) Enten („om, angaaende, med Hensyn til“): *Écrire sur un sujet; l'entrelien a roulé sur lui (drejede sig om ham); avoir des soupçons sur qn.; — 7) Rettesnor: Régler sa montre sur (efter) le soleil; se régler sur qn.; juger les gens sur la mine; sur mesure (efter Maal).***

§ 155. Af de sammensatte Præpositioner kan mærkes følgende:

à travers og *au travers de*, (tværs) igennem: *S'élançer à travers les ennemis.* — *En travers de*, paa tværs af.

au-dessus de og *au-dessous de*, oven over og neden under (ogsaa i overført Bet., f. Eks. om Rang: *L'archevêque est au-dessus de l'évêque*).

au-devant de, i Mede: *Aller au-devant du péril.*

au delà de og *en deçà de*, paa bin og paa denne Side af: *au delà, en deçà des Alpes.*

hors de, au (en) dehors de, udenfor (f. Eks. *la ville*), — *au dedans de*, inde i.

près de, nær ved (ogsaa om Tiden: *près de midi, de mourir*), hen til (*viens près de moi*), omkring (ved Talord: *ils étaient près de deux mille*); — *auprès de*, tæt ved Siden af, tæt hen til (*sa maison est auprès de la mienne; viens auprès de moi*; ikke om Tiden), hos (§ 142, Anm.), i Sammenligning med (§ 143, Anm.).

§ 156. *Résumé.* Til de danske Præpositioner svarer i det væsentlige de franske paa følgende Maade¹⁾:

ad: *par* (*par tous les chemins*).

af: *de*. Dog siges (om Stoffet) baade *une table de* og *en bois*, (om Materialet) baade *bâtir de bois, en bois* og *avec du bois*. — Ved Passiv bruges *par* (*tué par les ennemis*), ligesom om Bevæggrunden (*faire qch. par haine*)²⁾. — Mærk endvidere: *C'est aimable à vous* (§ 131, 1, Anm.); *boire dans un verre; neuf fois sur dix*.

blandt, se § 146.

eller: *après* (Tid, Rækkefølge). — Men i Bet. „i Følge, i Overensstemmelse med“ bruges *d'après, selon, suivant*³⁾ (*d'après ce qu'il dit; agir selon et suivant les ordres; selon moi, efter min Mening*), sjældnere à (§ 131, 2) eller *sur*.

¹⁾ Det bemærkes, at det attributive og det objektive *de*, der kan svare til næsten alle danske Præpositioner, hvor disse forbinder to Substantiver, ikke er medtaget i den nedenstaaende Oversigt.

²⁾ Ved Ordene *motif* og *raison* bruges sædvl. *pour*: *Pour quel motif; pour cette raison*.

³⁾ Disse tre Ord bruges saa temmelig i Flæng, *d'après* dog særskilt til at betegne Efterligning: *Parler d'après qn.; peindre d'après nature*.

for: *pour*. — Om Prisen se § 126; om det, hvorfor en vis Pris betales eller forlanges, bruges *pour* eller *de* (*payer, donner, offrir, demander, trouver cent mille francs d'une maison*). — Med stedlig Betydning bruges *devant* (*comparaître devant un juge*), undert. *à* (*se jeter aux pieds de qn.*), der ogsaa som Dativsudtryk kan svare til dansk „for“ (se § 130). — Ved en Del Verber svarer *de* (som Udtryk for Adskillelse eller for Aarsag) til dansk „for“, saaledes: *dénouer, délivrer, guérir, garder, absoudre, accuser, punir, remercier, louer, blâmer de qch.* (ved de tre sidste bruges dog ogsaa *pour*).

fra: *de*; fra — af: *dès* (*depuis, à partir de*). — Mærk: *Dites-moi de ma part; bien des choses de la part de mon frère*.

gennem: *à travers, au travers de* (tværs igennem); *par* (Vejen: *sortir par la porte*; Mellemløbet: *le roi gouverne par ses ministres*); *pendant, durant* (Tiden: *deux heures durant*).

hos, se § 142. — Foruden de her nævnte Præp. svarer undertiden *avec* (sammen med) til dansk „hos“ (*restez avec nous*).

i: *dans, en*; i nogle Tilfælde *à* (§ 129, 2). — Bopælsangivelser og visse Tidsudtryk (*ce soir, cette année osv.*) udtrykkes uden Præp. — Mærk endvidere: *parler d'un ton britté* (§ 138, 4); *je ne l'ai pas vu de quinze jours* (§ 132, Anm. 2); *il habite cette maison depuis trois ans* (§ 104, 1, Anm.); *arriver par bandes; travailler par tous les temps*.

med: *avec*. — Om Redskabet og Maaden bruges ofte *de* (§ 136, 3 og 4), i en Del Udtryk ogsaa *à* (§ 131, 3). — Mellem to Substantiver bruges (til at udtrykke Tilbøhet, Kendemærke) *à*: *la femme aux œufs* (§ 131, 5). — Desuden mærkes: *La lettre est venue par la poste* (Kommunikationsmidlet); *il découtait, les larmes aux yeux* (absolute Udtryk).

mellem, se § 146.

mod, se § 143. — Med samme Bet. som *vers* bruges om militære Forhold og om Tiden *sur* (*la retraite sur le Mans; sur les onze heures*).

om = omkring: *autour de* (*passer ses bras autour de qn.*). — Ved Tidsbestemmelser = efter Forløbet af: *dans* (*dans quinze jours*), i nogle Udtryk *en* (*d'aujourd'hui, de demain en quinze, en un an*). Ellers udtrykkes „om“ ved Tidshest. sædvl. ikke (*c'était le soir; il dîne chez nous le dimanche; trois fois la semaine*), dog siges ogsaa: *gagner cinq francs par jour, trois fois par semaine* (Fordelingen: for hver Dag, Uge); *en été* (*automne, hiver*),

au printemps). — Om Emnet bruges *de* (*parler de qch.*), ogsaa *sur* (Tema for mundtlig eller skriftlig Behandling: *parler sur une question*).

over: *sur* (dækkende: *jeter un manteau sur ses épaules*); *au-dessus de* (ovenover: *le soleil est au-dessus de l'horizon*); *par* (spredt over: *par tout le corps*); *par-dessous* (hen over: *sauter par-dessus le mur, jeter par-dessus le bord*). — Ved Stedstemningsudtryk bruges (om Aarsagen til Sindsstemningen) *de* (*être heureux, se réjouir de qch.*). — Desuden: *passer par Paris; au-delà de toute espérance* (over Forventning); *plus de dix fois*.

paa: *sur*. — I en Del Udtryk bruges, haade om Sted og Tid, *à* (*à la campagne, à cette époque*; se § 129, 2); i andre Tilfælde svarer *dans* eller en til dansk „paa“ (*en voyage, dans un royaume, dans la rue*); om Ønavne se § 2, 2. — Endvidere mærkes: *de ce côté; du temps de Louis XIV* (§ 132, Anm. 2); *de cette manière* (§ 138, 4); *sourd d'une oreille* (§ 137); *écrire en français; riche en blé*.

til: *à*, (indtil) *jusqu'à* (*il faut attendre jusqu'à demain*). — Med Bet. „hen til“ (en Person) bruges *chez* (hjem hos) eller (*au*) *près de* (*se rendre auprès de qn.*); med Bet. „ind i“ bruges *dans* (*revenir dans sa patrie*); om Landes Navne se § 2, 1, h. — Bestemmelsen udtrykkes med *pour* (*j'ai une lettre pour vous*); ogsaa om andre Forhold bruges *pour* (se § 151), saaledes efter *assez* og *trop* (*je ne suis pas assez riche pour faire cela*). — Desuden: *de tous côtés; de semaine en semaine*.

under, se § 153.

undtagen, i Reglen *excepté*; se § 147.

ved, om Stedet: *près de* (*il demeure près de l'église*); *sur* (*sur la Tamise*); i en Del Udtryk *à* (§ 129, 2, a); — om Tiden, Foranledningen: *à* (§ 129, 2, b); — om Midlet: *par* (ogsaa *à force de* om det stadig eller hyppigt anvendte Midlet: *à force de soins*).

III. Konjunktioner.

§ 157. Af de egentlige Konjunktioner (§ 118, 2) kan paa Grund af deres mange og vigtige Anvendelser særlig mærkes *que, comme* og *si*, der omtales nedenfor.

¹⁾ Mærk: *à sept heures du matin; le vingt septembre au soir* (serimod i Reglen *hier, demain, lundi soir*); *de jour* (om Dagen = ved Dag, mods. *de nuit*).

Af Forbindelserne med *que* fremhæves de, der forbindes med Konjunktiv (§ 89), og de i § 109 omtalte Tidskonjunktioner.

Om nogle Konjunktioners Udeladelse se § 171, 2.

§ 158. *Que*¹⁾ anvendes paa følgende Maader:

1) det indleder Genstands- og Subjektssætninger (se §§ 79, 86 og 87).²⁾

2) det bruges elliptisk (med vagt underforstået Hovedsætning) i konjunktiviske Udtryk: *Que Dieu me pardonne! Qu'il attende! Qu'il se soit oublié à ce point! Que ce soit vous!* — Sml. § 85, Anm.

3) det indleder Følgesætninger efter *tel, tellement, si* og *tant*: *Il est si faible qu'on est obligé de le porter.* — Heraf de til dansk saa at svarende Udtryk: *si bien que* og (med underforstået) *tel de el. en sorte que, de manière que, de façon que* (sml. § 89, 2).

4) ligeledes indleder det undertiden Hensigtssætninger efter Imperativer (se § 89, 1).

5) det udtrykker Aarsag i Forbindelserne *c'est que* (det er fordi, Sagen er at), *ce n'est pas que* og *non (pas) que*: *Si (naar) j'agis de la sorte, c'est que j'ai de bonnes raisons pour cela.* — Sml. § 89, 6.

6) det kan efter *et* eller *ou* bruges i Stedet for en Konjunktion, der skulde gentages: *Comme il était tard, et qu'on craignait la tombée de la nuit.*³⁾

7) det gaar over til en Anvendelse, hvor det tager sin Funktion som Konjunktion og tjener til paa en særegen fremhævende Maade at sideordne to Hovedsætninger: *Napoléon était rentré dans son cabinet, que les acclamations duraient encore. Le jour était déjà levé depuis longtemps, qu'il était encore là.* — Saaledes især: a) ved det i § 112, 1, Anm. 2 omtalte Udtryk for „selv om“ (ta

¹⁾ Repræsenterer baade lat. quod og quam. — Om *que* som Adverbium se §§ 62, 3 og 64, 1, Anm. 1.

²⁾ Den styrende Hovedsætning kan repræsenteres af et Adverbium (§ 121, 2); Bidsætningen kan sammenfattes i et *oui* eller *non*: *Je crois que oui; il me semble que non.*

³⁾ Et paa denne Maade anvendt *que* har Verbet i den samme Munde som den Konjunktion, det erstatter. Dog hvis det erstatter et *si*, har det Konjunktiv (§ 89, 5, Anm.)

m'offrirais ton aide que je ne l'accepterais pas); b) efter en nægtende Hovedsætning, svarende til dansk „førend“: *Je n'étais pas encore devant l'église, que j'avais déjà relevé le collet de mon manteau* (Anvendelsen efter *à peine* og *ne . . . pas plus tôt* er omtalt i § 109).

8) det udtrykker Sammenligning, dels efter Komparativer (og *autre*) med Bet. end⁴⁾, — dels efter sammenlignende Ord (*aussi, si, autant, tant, ainsi, même, tel*) med Bet. som: *Il est aussi riche que vous; il n'est pas si (eller aussi) riche que vous.* — *Je travaille autant que mon frère; je ne travaille pas tant (el. autant) que mon frère.* — *Tant que* (saa længe som) *je vivrai.* — *Ainsi que* (saaledes som) *je vous l'ai dit.* — *Je parlerai avec la même liberté que s'il* (som om han) *avait cessé d'exister.*

§ 159. *Comme*⁵⁾ bruges:

1) som Sammenligningskonjunktion (som, ligesom): *Il se conduit comme un fou.* — *Comme chasseur, Tartarin n'avait pas son pareil*⁶⁾. — *Comme roi* (i Egenskab af, da han var K.) *il pouvait pardonner.* — *Comme il a été dit plus haut.* — *Il me traite comme si* (som om) *j'étais un enfant.*

Anm. Efter et sammenlignende Ord bruges ikke *comme*, men *que* (se ovenf.).

2) som Aarsagskonjunktion (da = saasom): *Comme ses raisons paraissaient bonnes, on s'y rendit.*

3) som Tidskonjunktion (da = just da, netop da)⁷⁾: *Comme*

⁴⁾ Steder et *que*, end, sammen med et *que*, at, bortkastes ikke sjældent det første *que*: *Je ne demande pas mieux que cela soit.* — I Reglen foretrækkes dog en Omskrivning.

⁵⁾ Egl. to Ord, nemlig baade lat. quomodo og lat. quam. — Som Adverbium bruges *comme* dels med Bet. hvor: *Comme il est changé!* dels (i afhængige Spørgesætninger) med Bet. hvorledes: *Voilà comme je suis pour mes amis.*

⁶⁾ Dette *comme* (betragtet som) bruges i moderne Sprog ikke sjældent som en ren Præposition (i Henseende til): *On fera une riche récolte comme quantité et qualité.* — Til dansk „som“ kan svare *en* (§ 144, Anm. 2) el. en Apposition (*j'ai appris cela tout jeune*); se ogsaa § 15 om Tilf., hvor der til dansk „som“ svarer Prædikatsord.

⁷⁾ Der betegner, at noget netop fandt Sted, da noget andet indtraf. Sjældnere bruges det (= *quand, lorsque*) til at betegne det indtræffende (*comme il vit cela*).

il allait frapper, on Parréa. — Comme il était à Paris, la révolution éclata.

§ 160. *Si* udtrykker:

1) Betingelse. Om det betingende *si* se § 89, 5, og § 110, Anm.¹⁾

Med underforstået Hovedsætning kan dette *si* svare til dansk „hvad om“ i Spørgsmål: *Si nous faisons une partie de billard?* (= skulde vi ikke spille et Parti B.).

2) Indrømmelse af et Faktum: *Si (naar) je me suis plaint, c'est que j'en ai eu sujet* (= ganske vist . . . men). Se Fodn. til § 110, Anm.

3) det indleder Spørgesætninger (om): *Savez-vous s'il viendra? — Vous savez si (= at) je vous aime. — La question est de savoir si vous m'avez compris* (Spørgsmålet er, om . . . ; *savoir* indskudt, fordi en Spørgesætning paa Fransk kun kan være styret af et Menings- eller Ytringsverbum).

§ 161. Af andre Konjunktioner kan mærkes:

1) *quand* og *lorsque* er Tidskonjunktioner, der svarer til dansk *da* og *naar*²⁾. — Undertiden udtrykker de (med Grundbetydningen „paa samme Tid som“) en Modsetning (medens derimod, skant): *J'ai laissé mourir ma femme d'une mort affreuse, quand j'aurais dû l'en préserver*³⁾. — Om *quand* i Bet. „selv om“ se § 112, 1, Anm. 2. — *Quand* bruges i dagl. Tale undertiden med underforstået Hovedsætning: *Quand je vous le disais!* (sagde jeg Dem det ikke nok!)

2) *puisque* betegner Grunden uden Bibetydning, *puisque* bet. den som bekendt eller isjæfaldende: *Pourquoi me le demandez-vous, puisque vous le savez?* — *Puisque* bruges i dagl. Tale tit med underforst. Hovedsætning: *Puisque je vous le dis* (jeg siger Dem det jo).

3) *pendant que* og *tandis que* utr. begge Samtidighed (medens; saa længe som), *tandis que* tillige Modsetning (medens derimod, hvorimod): *Tu es riche, tandis que je n'ai rien.*

¹⁾ En fransk Betingelsessætning svarer undertiden til en dansk Afsætn.; saaledes: *c'est à peine si, est-ce ma faute si* osv. Omvendt kan dansk „om“ svare til fransk *que* (§ 86, 3, Fodn.).

²⁾ Mærk, at i Udtryk, hvor „da“ viser tilbage til en Tidsbest. (en Dag da, i det Øjeblik da osv.) bruges paa Fransk et relativt Adv. (§ 62, 2 og 3).

³⁾ I denne Betydning erstattes *lorsque* sædvl. af *alors que*.

4) *depuis que* betegner i Lighed med, hvad der er Tilfældet med *depuis* (§ 145) ikke blot et Udgangspunkt (*depuis qu'il est parti*), men ogsaa Begyndelsen til et Tidsrum, indenfor hvilket Hovedsætningens Handling siges at have fundet Sted: *Depuis que je suis vieux, ma vue a baissé. — Il a changé depuis que je ne l'ai vu* (§ 123, 2).

SYVENDE KAPITEL

Sætningsbygningen.

1. Den normale Sætningsform.

§ 162. Paa Fransk som paa andre moderne Sprog ophæves Manglen paa Kasus ved de faste Regler for Sætningsbygningen. I Sætningerne *Paul cherche Pierre — Pierre cherche Paul* fremgaar det tydeligt af Ordstillingen, og af denne alene, hvad der er Subjekt og hvad Objekt: Subjektet staar foran Verbet, Objektet efter Verbet.

Prædikatsordet har samme Plads som Objektet: *Paul est mon frère.*

Anm. Naturlige Undtagelser fra Reglerne om Objektets og Prædikatsordets Plads danner de relative og spørgende Pronominer. Desuden mærkes, at Ordene *tout* og *rien* som Objekter staar foran Infinitiver og foran *Part. passé*:¹⁾ *Ils pouvaient tout se permettre; je ne veux rien entendre; il a tout lu et n'a rien compris* (sml. Reglerne om Mængdesadverberne og om Adv. *bien* og *mal* § 119, 2).

I en Del Ordsprog og faste Talemaader (*sans coup férir, chemin faisant* osv.) foreligger Rester af en større Frihed i Ordstillingen i det gamle Sprug.

Om Ordstillingen ved *faire, laisser* osv. (Infinitivens Subjekt efter Infinitiven) se § 95, 2, Anm. 3.

§ 163. Det ovenfor angivne Skema af en Sætning (Subjekt—Verbum—Objekt eller Prædikatsord) udfyldes med de andre Sætningsdele efter følgende Regler:

1) Hensynsbetegnelsen sættes i Almindelighed efter Objektet: *Il donne un ordre à son valet de chambre.*

¹⁾ Ved *Inf. passé* mellem Inf. og *Part. passé*: *Je erois vous avoir tout dit.*

— Men er Objektet ved en Tilføjelse blevet væsentlig vægtigere end Hensynsbetegnelsen, sættes denne foran Objektet: *Il donne à son valet de chambre l'ordre de boucler les malles.*

2) Samme Regel gælder for Prædikatsobjektet: *J'appelle cela une lâcheté — j'appelle lâcheté la conduite qu'il tient dans cette affaire.*

3) Samme Regel gælder i Almindelighed ogsaa for de adverbicelle Bestemmelser (s: Forholdsled, der hører til den hele Sætning, absolute Udtryk, Tids- og Stedsbestemmelser). De sættes altsaa efter Verbet (i sammensat Tid efter Participiet) og i Reglen ogsaa efter Objektet, med mindre dette er væsentlig vægtigere: *Il a fait sa fortune en peu de temps — il a fait en peu de temps une fortune de quelques millions.*

Imidlertid sættes denne Art Udtryk (navnlig Tidsbestemmelser) ogsaa tit i Spidsen af Sætningen: *En peu de temps il a fait une grande fortune.*

Anm. Af og til anbringes en adverbicel Bestemmelse mellem Subjekt og Verbum, dog sjældent, hvis Subjektet er det relative *qui*, og aldrig, naar det er et tonløst Pronomen (se næste §).

4) Et Substantiv udfyldes med et Adjektiv og et Adjektiv eller et Verbum med et Adverbium efter Reglerne i § 26 ff. og § 119.

En Apposition anbringes umiddelbart efter det Ord, hvortil den hører: *Il était fils du ministre, confident du roi.* Dog ikke nødvendigt, naar den med Betydning af en Tids- (Aarsags-)bisætning er henført til Subjektet: *Maitre des faubourgs, le maréchal somma (opfordrede) la ville de se rendre.*

Et Forholdsled sættes efter det Ord, det hører til¹⁾: *Une montre d'or; une montre garnie de diamants; je parle de votre frère.*

¹⁾ At et Forholdsled i Poesi kan stilles foran det Ord, det hører til, er den væsentligste Forskel mellem poetisk og prosaisk Ordstilling: *Deux mulets cheminait, l'un d'avoine chargé.*

§ 164. En særegen Rolle spiller paa Fransk de tonløse (proklitiske) Ord, som kun kan bruges i Forbindelse med et Verbum og aldrig maa staa alene. Disse Ord er: de tonløse personlige Pronominer, Adverbierne *en* og *y*, det spørgende *que*, Pronominet *on* og Nægtelsen *ne*. Fruset de Tilfælde, hvor Subjektet omstilles, staa de umiddelbart foran Verbet og kan kun skilles fra dette ved et andet tonløst Ord (se iøvrigt ved de enkelte Ord i det foregaaende).

II. Afvigelser fra den normale Sætningsform.

A. Eftertryksform.

§ 165. Et Sætningsled, som ellers normalt staa inde i Sætningen, kan, som allerede bemærket for Adverbier (§ 119) og adv. Bestemmelser (§ 163), for Eftertryks Skyld trækkes frem i Spidsen:

1) Dette finder især ofte Sted med Objektet, men det mærkes, at et Objekt, som stilles først i Sætningen, gentages ved Verbet med det tilsvarende personlige Pronomen (hvis det har Delingsartiklen, med *en*): *Ces choses, je les ai vues. — Cela, je le sais. — Tout ce que tu souffres, tu le souffres à cause de moi. — Des preuves, on en trouve partout²⁾.*

2) Ogsaa Prædikatsordet stilles undertiden i Spidsen: *Bien ingrat serait un gouvernement qui oublierait cela.* Saaledes især tel: *Telle est l'opinion de certains gens.* — Imidlertid mærkes den Forskel fra Dansk, at Prædikatsadjektivet efter *tant* (dansk saa betonet i Spidsen af Sætningen) og efter *combien* (*comme*) i Spørgesætninger har sin normale Plads: *Tant le monde est crédule (saa lettroende er Folk). — Vous ne savez pas combien d'est difficile* (hvor vanskeligt det er).

²⁾ Paa lignende Maade stilles undertiden et lort. Verbums Styrelse eller en Hensynsbet. uden Præp. foran Sætningen og gentages i denne med det pers. Pron. (*en, y*): *Cela, je n'y ai pas pensé; moi, ça me fait de la peine.*

3) Undertiden stilles (i livlig Fortælling eller Opregning) et intransitivt Verbum (*venir, survenir, entrer, arriver, suivre, rester*) i Spidsen af Sætn.: *Survient un orage. — Viennent ensuite les députés de la Grève.*

4) Temmelig sjældent sker det med en Dativ eller et intransitivt Verbums Styrelse: *A l'un elle donnait des fruits, à l'autre des fleurs.*

§ 166. En anden Maade at fremhæve et Sætningsled paa er ved Omskrivning med *c'est*: *Ce n'est pas moi qui l'en blâmerais. — C'est ce que nous allons voir. — C'est une belle chose que la musique* (§ 59, 2). — *C'est sur lui que retombe toute la responsabilité. — C'est ainsi que commença la campagne.*

Ann. 1. I denne Omskrivning staar *c'est* oftest i Præsens, men kan ogsaa sættes i samme Tid som den afhængige Sætning: *C'est* eller *ce fut alors que nous vîmes l'ennemi.*

Om Fremhævelse af et Subjekt ved et betonet pers. Pron. se § 44, 4, Ann. 2.

B. Spørgform.

§ 167. Spørgsmaal udtrykkes hyppigere end paa Dansk ved blot spørgende Betoning, medens Ordstillingen er den normale: *Monsieur est là? — Vous êtes depuis longtemps à Paris?*

I Almindelighed bruges dog i Spørgesætninger Omstilling af Subjektet (Inversion), men paa den Maade, at kun et personligt Pronomen, *ce* og *on* stilles efter Verbet, medens et betonet Subjekt bliver staaende foran Verbet, men gentages efter dette ved det tilsvarende personlige Pronomen (den omskrivende Inversion): *Pierre est-il venu? — Quelqu'un a-t-il pris ma canne? — Quand votre frère partira-t-il?*

Ann. 1. Indledes Sætningen med et spørgende Ord, kan dog ofte den ligefremme Omstilling bruges: *Quand partira votre frère? Comment s'appelle ton frère? Que demande votre père? Quelle réponse fera la baronne? Quelles sont vos raisons?* — Men ogsaa i dette Tilfælde bliver den omskrivende Inversion nød-

vendig: 1) naar Verbet er transitivt med et andet Objekt end *que* eller et Subst. med *quel* (*En quelle année Napoléon fit-il la guerre à la Russie? Qui est l'homme d'a-t-il pas trompé?*); 2) naar det intransitive eller refleksive Verbum har Prædikatsord eller Forholdsled efter sig (*Quand le pronom le est-il invariable? Quand les Français se sont-ils établis en Tunisie?*); 3) efter *pourquoi* (*Pourquoi votre main tremble-t-elle?*). — Ved Verber i sammensat Tid og ved benægtede Verber bruges ligefrem Omstilling mindre end ved bekræftende Verber i enkelt Tid¹⁾.

Ann. 2. Spørgesætninger omskrives meget hyppigt med *est-ce que*: *Est-ce que Pierre est venu? Est-ce qu'il ne viendra pas?* — Om Omskrivningen af *qui* og *que* se §§ 63 og 64, 1. Ogsaa Spørgesætninger omskrives i daglig Tale: (*Où est-ce que tu as mis le livre?*)²⁾

C. Omstilling af Subjektet.

§ 168. Inversion finder Sted ogsaa udenfor Spørgesætninger. Der skelnes mellem den ligefremme og den omskrivende Inversion (se ovenfor) og ved den første mellem de Tilfælde, hvor et hvilket som helst Subjekt sættes efter Verbet, og dem, hvor kun et betonet Subjekt (ikke de personlige Pronominer, *ce* og *on*) omstilles.

§ 169. Omstilling af et hvilket som helst Subjekt bruges:

1) altid i Indskudssætninger, der afbryder en direkte Tale for at angive, hvis Ord det er, der anføres³⁾:

¹⁾ Ved den omskrivende Inversion i Sætninger med Spørgord stilles sædvanlig (som Eksemplerne viser) Subjektet efter Spørgordet. Dog ikke, hvis det er *que*: *Cet homme, qu'est-il devenu?*

²⁾ Folkesproget Indskyder et *que* efter Spørgordet: *Où que tu cours comme ça?* Se Fodn. til § 62, 3.

³⁾ Ogsaa her bruger Folkesproget et *que* med normal Ordstilling: *C'est un gullard que je vous dis.* — I Indskudssætninger (uden Konjunktion), der ikke direkte kommer ind under den her givne Regel, er der Vaklen; der siges *je crois, je pense*, men *croyons-nous, pensons-nous; ce me semble*, men *semble-t-il, paraît-il*. Er der Indskudt *le* eller *en* (§ 42, 2, Ann. 1), er Ordstillingen altid den normale.

C'est vrai, dit-il. — C'est tout? me direz-vous. — Non, fut la réponse. — C'est bien malheureux, m'a-t-il répondu (m'a répondu le jeune homme)¹⁾. — En saudan Sætning kan være Eftersætning: Puis, lorsqu'il eut disparu; Partons! dit-elle.

2) ofte i konjunktiviske Hovedsætninger uden *que*: *Vive le roi! Puissé-je le revoir!* Se § 85.

§ 170. Omstilling af et betonet Subjekt bruges:

1) ofte i relative Sætninger og Spørgbisætninger, navnlig naar Verbet med den normale Ordstilling vilde komme sidst²⁾, og altid naar der til Subjektet er føjet en Relativsætning: *Les événements que lui causait sa maladie. — Il faut montrer jusqu'où peut aller la bêtise humaine. — Il a fait tout ce que peut faire un homme qui se respecte.*

2) som Regel i Sætninger med ubestemt relative Pronominer eller Adverbier: *Quelles que soient vos intentions. — Quoi que dise votre père. — Si riches que soient ces marchands.*

3) ikke sjældent i Konjunktionsbisætninger, naar Verbet ikke har noget Objekt efter sig: *C'est samedi que doit arriver mon frère. — Lorsque vint le juge. — Quand vint le printemps. — Elle avait ce don de voir les choses, comme les lui montrait son imagination.*

4) altid i de § 165, 2 og 3 omtalte Tilfælde.

5) et Adverbium eller Forholdsled i Spidsen af Sætningen trækker undertiden Verbet til sig: *En ce moment passait à côté de moi un monsieur. — A la tête de l'escadre marchait le vaisseau amiral. — Après venaient des soldats. — Ainsi va le monde.*

¹⁾ Staar saaledes Verbet i sammensat Tid, sættes ved Omstilling et ronløst Subjekt efter Hjelpeverbet, men et betonet Subjekt efter Participiet.

²⁾ Især undgås det at sætte en Form af *être* sidst: *Je demande quel est mon crime.*

§ 171. Omskrivende Inversion bruges (foruden i Spørgsætninger):

1) meget ofte (men langt fra altid, mest ved Hjelpeverberne) efter Adverbierne *à peine, aussi* (derfor), *au (du) moins, encore* (endda), *en vain, peut-être, toujours* (i alt Fald) i Spidsen af Sætningen: *A peine est-il (à peine mon frère est-il) hors de son lit, qu'il se met à travailler. — Alexandre ne cédaît jamais à la force, aussi son père employait-il à son égard la persuasion plutôt que la contrainte. — Peut-être viendra-t-il demain. — Toujours est-il (saa meget er vist) que . . .*

2) altid, naar *si* eller *quand* (selv om) er udeladt, hvad ikke sjældent finder Sted i Bogsproget: *Un pauvre vous demande-t-il une aumône, ne la lui refusez pas. — Aurait-il tous les torts, il n'en conviendrait pas. — Dussé-je périr (§ 89, 3, Anm.). — Ligeledes, naar i det ubestemt relative Udtryk *si . . . que que* er udeladt: *Il n'y a pas un détail, si léger soit-il* (hvor ubetydelig den end er), *qui diffère.**

3) i Udraab uden indledende *comme* (cumbien, *que*): *Est-il barbare!* (hvor han er en B.) — *Boit-il!* — *Mon Dieu! est-elle loin déjà, cette fin d'après-midi!*